

DEBAT: VIOLÈNCIA I POLÍTICA

Vivim en un món on la violència és i ha estat un element clau per mantenir-ne els sistemes socials. Actualment la política internacional està condicionada per l'expressió més brutal de la violència (la guerra) i en la política estatal la violència també hi té un paper clau, ja sigui en els comportaments de la vida quotidiana (patriarcat, autoritarisme, exclusió social, racisme...) o en els organismes que garanteixen el manteniment del sistema (exèrcit, policia, sistema penitenciari...). Davant d'aquest panorama, des de la mil·lenària "moral cristiana" i des dels moderns "mitjans de comunicació" la violència revolucionària és criminalitzada fins a tal punt que és rebutjada irracionalment pel nostre subconscient. Però és defensable aquesta "violència revolucionària"? Quines expressions té? En quin sentit pot ser viable i què comporta utilitzar-la en la nostra societat?

CLASSE 1: VIOLÈNCIA D'ESTAT I VIOLÈNCIA REVOLUCIONÀRIA

- Violència a l'Estat (Repressió, control social, exclusió, autoritarisme...)
- Violència de l'Imperialisme (Globalització neoliberal)
- Violència reaccionària (fundamentalisme, extrema dreta, bandes...)
- Violència en la resistència (Autodefensa? Única sortida?...)

CLASSE 2: VIOLÈNCIA "ESPONTÀNIA"

- Revoltes
- Magnicidi
- Disturbis en manifestacions
- Atacs i sabotatges
- Venjança

CLASSE 3: GRUPS ARMATS DE LA METRÒPOLI (Europa – EUA)

- Objectius (Autodefensa, càstig, propaganda, presa del poder...)
- Vinculació amb el moviment (direcció, suport, repressió...)

CLASSE 4: GRUPS ARMATS DE LA PERIFÈRIA (Pobles expoliats)

- Objectius (Autodefensa, càstig, propaganda, presa del poder...)
- Vinculació amb el moviment (direcció, suport, repressió...)

** Entenc que hi ha molts aspectes que no es poden classificar tant tranquil·lament com a "violència espontània" o com a "grup armat", però això també pot sortir en els debats. Aquesta classificació sols és una forma d'organitzar les classes. S'utilitzaran exemples a partir dels anys '60 del segle XX.*

CLASSE 1: VIOLÈNCIA D'ESTAT I VIOLÈNCIA REVOLUCIONÀRIA

Aquestes preguntes són una proposta per orientar el debat

Un primer bloc de preguntes que ens podran fer servei per la resta de sessions, sobre el concepte de violència.

- 1) Que considerem violència?
Que entenem per no violència?
Que entenem per pacifisme?
Que és un acte simbòlic?
Si davant d'un acte violent es dona un resposta proporcionada del mateix tipus, és un acte violent? O és un acte purament de defensa?

Un segon bloc per autoanalitzar els moviments o col·lectius o si simplement en l'actualitat s'està fent ús de la violència o no. Veure quin paper juguen els mitjans per estigmatitzar-nos en l'ús de la violència i quin paper hi juguem nosaltres mateixes.

- 2) Estem fent actualment ús de la violència?
Els actes de protesta que fem, són violents o simbòlics?
Que en diuen els mitjans d'aquests actes?
Com es va ampliant el ventall d'accions que s'inclouen dins el terme violència? A qui s'aplica aquests terme (és fa servir en accions massives sindicals? Okupes?) I quin paper hi juguem nosaltres?

Finalment un tercer bloc per analitzar la necessitat, o no, de l'ús de la violència per el canvi social o per la lluita.

- 3) La violència és l'única sortida? És útil la violència?

MATERIALS CLASSE 1

TEXT 1

Nuevos estudios sobre la pobreza mundial confirman que la región del mundo que más ha mejorado es Asia, que tanto América Latina como el mundo árabe no han empeorado pero tampoco han mejorado mucho y que los problemas de pobreza se concentran en el continente africano. La pregunta es: ¿por qué no ha crecido África? Y, en particular, ¿es por culpa de un exceso de globalización neoliberal? La respuesta es clara y rotundamente, no: en África no invierten las multinacionales, los ciudadanos africanos no pueden emigrar libremente, sus productos no se pueden exportar a los países ricos por culpa de nuestro absurdo proteccionismo agrícola y las tecnologías que ya existen en el mundo desarrollado (como las pastillas antiretrovirales que impiden que el HIV se convierta en sida) no llegan al continente negro. Es decir, si la globalización económica se caracteriza por el libre movimiento de capital, trabajo, mercancías y tecnología y si ninguno de esos factores ha llegado todavía a África, la solución al mayor problema económico del mundo no es menos sino más globalización. Más Globalización... y menos ONU y Banco Mundial.

Las medidas políticas económicas neoliberales i globalizadoras han abierto un nuevo panorama y con ello nuevas formas de violencia que se expresan en el ámbito fáctico y simbólico. En la primera son las formas de violencia patente y en la segunda son aquellas que corresponden al ámbito de la persuasión y que se exteriorizan en el discurso.

Estas formas de violencia a nivel fáctico son: Las represiones callejeras, los despidos colectivos, las remuneraciones insuficientes, los asesinatos "legitimados, el acallamiento de los medios, la privatización desmedidas de las empresas del estado y los despidos masivos, el surgimiento del sector informal (que busca su sobrevivencia frente a los altos índices de desempleo), producto de las medidas fondomonetaristas, el control ideológico, por medio de la terminología desideologizadora y reideologizada y el boom de los medios privados de televisión y radio.

Además de estos elementos tenemos que la violencia tiene relación directa con el principio de competitividad y con la meta neoliberal de la persistente búsqueda de la autorregulación del mercado. Para la implementación de las medidas y de los planes de ajuste el Estado no solamente ha utilizados los mecanismos de fuerza tradicionales, sino un conjunto de medidas legales y económicas y de manifestaciones ideologica-discursivas para imponer sus esquemas y reglas del juego.

Justo cuando creíamos que el mundo estaba cada vez más globalizado, justo cuando creíamos que éramos un mercado único, justo cuando creíamos que el capital y el trabajo podían circular libremente, justo cuando creíamos que las fronteras europeas habían desaparecido... justo entonces, renacen el

nacionalismo económico y el proteccionismo. ¡Pobre Europa! Y digo pobre porque este neoproteccionismo demuestra que nuestra economía es cada vez menos competitiva. El que es bueno de verdad confía en sus propias armas. Lo mismo pasa con las empresas: sólo los lobbies de los sectores menos preparados presionan a su gobierno para que adopte medidas proteccionistas. El problema es que las empresas protegidas no tienen necesidad de innovar y mejorar por lo que son cada vez menos competitivas, lo cual las lleva a sus lobbies a pedir más protección... y la cosa degenera en un espiral de proteccionismo e ineficiencia.

El pasado 11 de octubre último cinco trabajadores de la maquiladora mexicana California Connection fueron despedidos. La empresa no oculta el motivo: son trabajadores conflictivos. Es decir, pertenecen a un sindicato independiente y se movilizan para luchar por sus derechos. Este caso no constituye una excepción. Las condiciones de trabajo en las maquilas de América Latina (concentradas sobre todo en el área de Centroamérica y el Caribe) violan de forma sistemática los derechos básicos de sus trabajadores: jornadas interminables, sueldos míseros, ausencia de seguridad, falta de protección ante materias peligrosas, eliminación de cualquier derecho laboral, abusos físicos y sexuales... Si hay cualquier tipo de queja el obrero es despedido. El derecho a organizarse no existe más allá de las asociaciones solidaristas creadas y dirigidas por las empresas. Si un obrero se afilia a un sindicato independiente se le asignan tareas más duras o es directamente despedido para evitar que la organización alcance el porcentaje de trabajadores necesario para negociar el convenio colectivo. Si al final las condiciones no son las más convenientes para la obtención del máximo beneficio por parte de la maquila, ésta se traslada a otra región o país.

L@s campesin@s de Karnataka (sur de la India) van a empezar el próximo sábado a reducir a cenizas los tres campos de experimentación de Monsanto existentes en la región. Hace dos días, el ministro de agricultura de Karnataka dio una conferencia de prensa en la que fue obligado por los periodistas a revelar los lugares donde estos experimentos con algodón Bt están siendo llevados a cabo. L@s activistas de KRRS ya han tomado contacto con los dueños de estos campos, para explicarles las acciones que van a tener lugar, y por que motivos, y hacerles saber que el KRRS cubrirá las pérdidas que se deriven de la acción. El sábado 28 de Noviembre, a las 12 del mediodía, miles de campesin@s ocuparán y quemarán el primero de los tres campos delante de las cámaras, en una acción de desobediencia civil anunciada y abierta.

Esta acción marcará el comienzo de una campaña de acción directa de campesin@s contra la biotecnología, llamada Operación "Cremar Monsanto", que no cesará hasta que todas las multinacionales asesinas como Monsanto, Novartis, Pioneer, etc. se vayan de la India. Representantes de movimientos campesinos de otros tres estados de la India (en los que Monsanto también está llevando a cabo experimentos) estuvieron ayer en Bangalore para preparar la campaña.

TEXT 2

No es pot entendre el problema de la violència política sense conceptualitzar a la política com la organització i aplicació sistemàtica de determinades relacions de poder, com l'articulació d'un conjunt de mitjans per la consecució i la preservació d'aquest. La política organitza el poder, li otorga la forma estatal i viabilitza un projecte socio-econòmic de classe. En aquest marc, la violència és part activa de l'estructura social, no és sols un instrument o mitjà de lluita, sinó sobretot una manera de conflicte. (. . .)

L'Estat no és cap sintetitzador del bé comú i de l'interès d'un país (, legalitat, estabilitat, pau social, civilisme, etc.), sinó que ho és de la violència política, i conseqüentment, de poder d'un sector de la societat sobre un altre. (. . .)

El principal organitzador i concentrador de la violència estructural és l'Estat, de manera que qualsevol intent per legitimar i justificar la violència exercida per la classe en el poder, passa per legitimar l'Estat. L'objectiu bàsic que es persegueix és despolititzar, desideologitzar i neutralitzar l'Estat, presentar-lo com el sintetitzador del "bé comú" i garant de la "lleï i l'ordre". Per això és imperativa la imposició d'una visió històrica de la naturalesa humana, la societat i elaborant, simultàniament, conceptes abstractes de nació, interès nacional, estabilitat i pau social. (. . .)

. L'essència humana en abstracta no existeix, aquesta és concreta, i sobretot, dinàmica, canviant, de manera que la hipòtesis d'una situació natural de guerra permanent sols serveix per justificar la creació i consolidació d'un complex aparell de dominació de classe com és l'Estat (que s'analitzi, en un grau menor, la lluita contra la delinqüència), a més de projectar la idea de la impossibilitat de transformar el sistema o lluitar per una societat igualitària, donat que l'ésser humà seria individualista i egoista en essència i mai podria canviar. (. . .)

La violència és inherent a una estructura social injusta, a un ordre social basat en l'explotació del treball pel capital, en l'exclusió i marginació econòmica, social i cultural d'amplis sectors de la societat. De fet, la violència no es redueix únicament a la seva manifestació més ostentible, a la seva forma repressiva. Aquesta última és sols una via que permet mantenir maniobrant i desenvolupant-se a la violència estructural en el seu conjunt, al capitalisme. (. . .)

Històricament, a través de diversos mitjans de socialització -l'estructura educativa, els mitjans de comunicació, entre altres-, la classe dominant ha anat configurant un sistema de valors, normes, conceptes i categories que tendeixen a justificar el seu domini: la seva preponderància monopòlica a regir els destins de la humanitat, les seves instàncies d'organització i la vida dels individus. Mitjans entre els quals l'autenticació de l'ús de la violència en les seves diferents formes per part de l'Estat, la seva institucionalitat, les seves forces armades i policíiques, han estat una constant.

Aquesta manipulació ideològica s'ha sostingut en tres eixos essencials:

- a) Ocultar la violència estructural pròpiament tal.
- b) Legitimar la repressió institucional.
- c) Deslegitimar tota violència social contra el sistema. (. . .)

TEXT 3

- Aquests apunts sobre violència potser es poden utilitzar per fer referència al debat de la seva pròpia definició:

“Cuando hablamos de violencia nos estamos refiriendo a un sentimiento inherente al ser humano, pero que puede canalizarse de diversas formas. La disconformidad con la vida que se lleva deriva en frustración, en rabia, y eso puede transformarse en fuerza física contra algún objeto. ¿pero que objeto? No hay una consecuencia lógica y necesaria que diga que si mi condición material de existencia es paupérrima, desemboque en una violencia "revolucionaria".

Cuando postulamos acción directa, entonces estamos hablando de una destrucción /construcción de sentidos en las conciencias de quienes son testigos de la acción o sobre quienes esperamos hacerla circular, que conlleve una construcción material, de espacios y de relaciones, de formas de vivir que son diametralmente opuestas a las actuales. Para ello es que debemos darle el sentido autonomista, es decir, una estructura que genere aperturas en los sujetos, que corresponde a una producción de subjetividades que son capaces de darse a si mismos sus propias leyes, capaces de decidir la orientación de una sociedad y de elegir el sentido de sus existencias. (la comprensión del mundo y de uno mismo y su proyección sobre este terreno para realizar las propias posibilidades que se abren)

Esto necesita como premisa la abolición de las jerarquías y el mercado, ya que este ultimo actúa fuertemente como orientador de las vidas y creador de las relaciones y espacios sociales“

- Les línies següents poden ser útils per contrarestar el text d'Oswaldo Bayer ja aquest correspon a un discurs pacifista:

Font : La Haine entrevista al Grupo Antimilitarista Tortuga: "Apostamos por la no-violencia como herramienta popular de lucha contra la opresión y por la revolución"

Ahora profundicemos en el debate de la violencia como instrumento de lucha. ¿Cómo se pretende derrumbar un sistema extremadamente

violento a través de la no-violencia? Es matemáticamente imposible.

Es una cuestión de creer y apostar por unos medios u otros. Desde luego a nosotras nos parece posible. Baste pensar en algún ejemplo de sistema extremadamente cruel que haya sido derribado por medios violentos (el nazismo de Hitler por ejemplo), e imaginar que se va a aplicar la misma cantidad de recursos humanos y económicos para combatirlo, pero desde herramientas de la Noviolencia. Sobre esto existen algunos ejemplos históricos a escala pequeña (puede verse el documento "[Situaciones Históricas de Resistencia Noviolenta](#)")

Nosotras, lejos de apostar por medios que el Sistema en cuestión pueda superar fácilmente (la violencia) o utilizar para legitimarse (el terrorismo por ejemplo) optamos por una revuelta integral que abarque ámbitos políticos, pero también sociales y económicos de forma simultánea. Nos autoorganizamos y nos autogestionamos para combatir el Sistema, dificultarle su existencia, sumar gente y para al mismo tiempo crearle alternativas que puedan ser viables.

Cuando comparamos resistencia armada con resistencia noviolenta estamos comparando un método que lleva milenios empleándose organizadamente de forma profusa, sobre el que se han escrito ríos de tinta para justificarlo y legitimarlo tanto por parte de opresores como de oprimidas; un medio -la violencia como forma de resolver los conflictos, mantener un orden etc.- en el que nos educan desde niñ@s en la familia y en la escuela, y nos meten bien en la cabeza la idea de que ni hay ni puede haber otro, con otro medio del que apenas existen tímidos ensayos. En resumen, estamos comparando el pasado y presente que tenemos con un futuro aún por recorrer, y del que desconocemos (aunque podemos atisbar) toda su potencialidad

- Segudament hi llegireu alguns fragments d'una de les últimes publicacions del grup FAES (27/10/2006).

(Introducció sobre la fundació del PP: FAES Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales es una **fundación privada** sin ánimo de lucro que trabaja en el ámbito de las ideas y las propuestas políticas. Vinculada al Partido Popular, desde su creación, en 1989, la fundación **FAES** está presidida por **José María Aznar**. En 2003 **FAES** se fusionó con otras cuatro importantes fundaciones ligadas al Partido Popular. El resultado es un **gran laboratorio de ideas y programas** que nutren el pensamiento y la acción política del centro reformista. Al servicio de España y de sus ciudadanos, **FAES** busca fortalecer los valores de la libertad, la democracia y el humanismo occidental. El propósito es crear, promover y difundir ideas basadas en la libertad política, intelectual y económica. Ideas capaces de ofrecer alternativas políticas y de pensamiento diferentes a las del socialismo. Ideas susceptibles de ser asumidas por los responsables políticos y transformadas en programas de acción política.)

LA UTILIDAD DEL MAL. VIOLENCIA POLÍTICA EN LA ESPAÑA ACTUAL

Miguel Ángel Quintanilla Navarro
Profesor de Ciencia Política. Universidad de Murcia

“La violencia y la agresión cumplen una función clara: impedir la disputa política ordinaria propia de los sistemas democráticos liberales y ejercer un chantaje sobre uno de los participantes en el juego político, cuyas ideas no se consideran ni se debaten, como no se debate sobre lo que previamente se ha identificado como el detonante de un explosivo: simplemente se desactiva para que no haga daño. A juicio de quienes dicen condenar sin paliativos, el PP es el detonante que inicia los procesos que terminan en explosiones de violencia, él transforma en explosivas las tensiones habituales en cualquier sociedad. El paliativo existe y se formula con un mensaje subliminal: “Es que es muy difícil no agredirle a usted siendo como es”.

El problema es que una democracia que acepta como un mal menor la violencia política en su seno corre un grave riesgo de deterioro. En palabras de Francisco Rubio Llorente (actualmente presidente del Consejo de Estado), la Transición fue posible porque para los partidos españoles la coexistencia en tensión pacífica dentro de una misma sociedad tenía más valor que la consecución de los objetivos propios de cada ideología o programa. “

“La violencia sistemáticamente ejercida contra el Partido Popular dificulta la militancia y la propaganda, por la simple razón de que la hace peligrosa y cara”

“Esto es lo que ha cambiado en España: de modo generalizado, y con la excepción del PP y de algunas pequeñas formaciones políticas más, ahora la consecución de los objetivos propios de cada partido vale más que la coexistencia en tensión pacífica dentro de una misma sociedad. Puesto que el sistema político de 1978 estableció herramientas para preservar el pluralismo y la convivencia pacífica, dividió y limitó el poder y lo puso bajo la vigilancia judicial, creó protecciones para las minorías y garantizó que sólo la voluntad de todos puede cambiar la voluntad de todos, ese sistema y los principios que lo inspiran son un obstáculo para quienes han decidido subordinar la convivencia en tensión pacífica en un mismo territorio a otros objetivos.

Lo propio de España hoy no es la existencia de conflictos, que existen en todas partes, sino el papel que la violencia desempeña en su gestión y la existencia de un pensamiento político generalizado paliativo de su gravedad cuando se ejerce contra el PP, a quien se identifica ya (por otros, no por sí) con el sistema mismo tal y como se constituyó en 1978; y, consecuentemente, se estima que ese sistema es parcial y está necesitado de refundación para adaptarlo a las preferencias que la violencia política expresa de manera desesperada por no existir cauces legales habilitados.

La violencia es presentada como un desbordamiento comprensible debido a que algunas ideas carecen de cauce legal para expresarse. Encauzarlas es el

trabajo de los que aman la paz, e impedirlos es –se dice– la nefanda tarea a la que se dedica el PP, que lógicamente acaba siendo arrastrado por las crecidas que su empecinamiento provoca. “”

“La democracia liberal está concebida exactamente para eso, para que la violencia ejercida por alguien que no sea el Estado (y en los términos establecidos por el Estado) nunca obtenga ventaja alguna”

“”Esto sólo es posible si se acierta a poner de relieve ante la opinión pública quién gana y quién pierde realmente cuando se produce una agresión, si se restauran y se iluminan nítidamente los conceptos de víctima y de victimario, a cuyo oscurecimiento, mezcla y confusión se encuentran dedicados con contumacia muchos de quienes acuden a urgencias cada vez que otro recibe un golpe; esto sólo es posible si se cultiva un sincero amor a la verdad y al bien común, al pluralismo y a la libertad, y si se educa en el respeto a las minorías y en general en los principios de la democracia liberal; y, finalmente, sólo es posible si se produce un esfuerzo consciente y firme por recordar lo que suele acontecer cuando a la búsqueda del bien común prioritario, que es la convivencia en tensión pacífica dentro de un único territorio, se antepone la satisfacción íntegra del programa político propio de una fracción del grupo. Porque, tarde o temprano, los que practican el pensamiento paliativo descubrirán con horror que su cantinela es tomada en serio y que ellos mismos sólo son contemplados como unos blandos acomodados, incapaces de hacer lo que hay que hacer con todas sus consecuencias.

La suspensión de la cumbre de la UE que iba a tener lugar en Barcelona por miedo a los desmanes de los okupas es sólo un indicio más de que cuando se acepta la presencia de la violencia política se inicia un camino de muy difícil reversión.””

CLASSE 2: VIOLÈNCIA “ESPONTÀNIA”

MATERIALS CLASSE 2

El fin del pacifismo

La única salida es la violencia x Osvaldo Bayer

A continuació adjuntem varios extractes del text “La única salida es la violencia” on trobem diferents punts de vista sobre la visió de la violència com una eina estratègica per a la transformació social, a través del debat que va generar el llibre de Günther Anders “El fin del pacifismo”.

¿Violencia, sí o no? (Una discusión necesaria) se titula un pequeño compendio del filósofo alemán Günther Anders que ha convocado a una polémica filosófico-cultural inesperada en una intelectualidad centro-europea resignada que recuerda el 68 como algo que no podrá volver, que no quiere mirar hacia atrás a la violencia desesperada de los años 70 de la Baader-Meinhof, que se ha cansado de hacer toda clase de acciones pacifistas contra el Estado Atómico y contra la sociedad antiecológica del consumo y el despilfarro. ¿Y por qué esa polémica ahora? Porque Günther Anders, el pensador pacifista por excelencia, el moralista, ha escrito a los 85 años, con sus dedos que apenas puede mover por la artritis: "La única salida es la violencia".

"La incomprensión misma de los hombres inteligentes y esclarecidos. El mundo no está amenazado por seres que quieren matar sino por aquellos que a pesar de conocer los riesgos sólo piensan técnica, económica y comercialmente. Ante eso, todas las legislaciones del mundo -hasta el derecho canónico- no sólo permiten el empleo de la violencia en defensa propia sino que hasta lo recomiendan. Hemos visto que con entregar rosas y nomeolvides a las policías -que no podían recibirlas porque tenían el garrote en la mano- ni con listas de firmas ni solicitadas, ni con interminables marchas, ni con canciones, ni con teatros, no alcanzamos nada. No sólo es anodino sino hasta estúpido, por ejemplo, hacer huelgas de hambre para lograr la paz atómica. Con las huelgas de hambre se logra precisamente sólo eso: tener hambre. A Reagan y a su "lobby" atómico no le interesa si nosotros comemos un sándwich de jamón más o menos. No son acciones serias, sólo son "happenings". No son acciones, son apariencias. Una cosa es aparentar y otra es ser. Los que hicimos esas acciones creímos haber traspasado la frontera de la mera teoría, pero éramos sólo actores, en el sentido teatral. Hacíamos teatro por miedo a actuar verdaderamente. Teatro y no-violencia son parientes muy cercanos".

"La violencia no sólo está permitida sino también legitimada moralmente en tanto es usada por el poder reconocido. El poder se basa permanentemente en la posibilidad del ejercicio de la violencia. Para cada alemán fue sobreentendido marchar a la guerra para coparticipar de la violencia, para ser

co-violento. Quien participó de esa violencia no hizo otra cosa que "cumplir con su deber". Con la orden del poder no sólo está permitido ser violento sino mucho más: hay que ser violento. A nosotros los que actualmente sólo nos proponemos como meta impedir toda violencia se nos reprocha que perseguimos el caos con nuestra desobediencia civil, sí, a nosotros que queremos llegar al estado ideales de la no-violencia, a lo que Kant llamaba 'la paz eterna'. Una cosa debemos tener en claro: nuestra meta jamás tiene que ser la violencia. Pero que la violencia -cuando sólo con su ayuda se puede imponer la no-violencia- llegue a ser nuestro método, eso nadie nos lo puede negar".

La diputada del Partido Verde, Petra Kelly -una de sus cabezas pensantes- aceptó todos los conceptos del filósofo Anders pero no estuvo de acuerdo con su llamado a las acciones violentas. Ella defendió la no violencia y la desobediencia civil como únicos métodos reales y posibles. "No violencia no es cobardía -sostuvo- y repito las palabras de Mahatma Ghandi: 'No-violencia es todo lo contrario de cobardía. Puedo imaginarme un hombre armado hasta los dientes que en el corazón es un cobarde. En la posesión de armas está escondiendo el elemento del miedo, hasta el de cobardía. En cambio la no-violencia es imposible cuando no es intrépida'. Nos hace falta mucha fantasía social -agregó Petra Kelly- nos hacen falta métodos de acción no violentos que aún no hemos probado y nos faltan todavía una serie de seres humanos a los cuales tenemos que convencer."

En El fin del pacifismo, Günther Anders responde al argumento de Petra Kelly sobre la no violencia de Ghandi. "¿Fue la no-violencia de Ghandi sólo un 'happening'? Mucho me temo que sí -se responde- desde el punto de vista de la historia del mundo. ¿O acaso podemos considerar de otra manera la fotografía del desnudo Ghandi tejiendo a mano, difundida millones de veces, sino como un 'happening' comparable al de los pobres tejedores de Silesia que destruyeron los telares? Ghandi no pudo detener la industrialización ni siquiera tocar la miseria de castas de la India. No, lo que él sostenía era 'tal vez podemos de alguna manera ejercer resistencia a pesar de que no obtendremos el poder y con él el poderío necesario para 'obrar'. Es decir que lo importante no era para él la no-violencia como tal (como único principio permitido, o como único método moral, o meta moral) sino la eventualidad muy débil de a pesar de no tener armas poder igual ejercer resistencia. Lo fundamental, pues, en él no es la aceptación del 'sin' (sin armas) sino del 'a pesar' (a pesar de no tener armas)".

En un largo análisis titulado *La verdad en el error de Günther Anders*, el profesor Klaus Meyer-Abich señala que "si bien la advertencia desesperada del filósofo, su llamado a la violencia, no es ninguna salida para la humanidad, sí agudiza nuestra conciencia. Su error contiene la verdad como la piedra la escultura que el escultor va a hacer de ella". "¿Acaso Anders ha magnificado el peligro?" se pregunta. "Nada de eso. Nadie puede estar seguro en un mundo donde la vida está diariamente amenazada por las armas atómicas, las catástrofes de los reactores, los accidentes químicos y más que todo por el 'funcionamiento normal' de la economía permitida por el Estado. (Mientras en Alemania Federal se secan los bosques por los gases de los vehículos, este

año se han batido todos los récords de producción de automóviles). La democracia parlamentaria se ha mostrado ineficaz en resolver el problema. La mitad más uno de sus representantes siempre tienen detrás de sí un poderoso lobby. Con ella no es posible lograr un 'derecho al país, al terruño' que vaya por encima del derecho a la propiedad privada". (En el pasado año murieron en el río Elba inferior doscientas toneladas de peces -es decir varios cientos de miles de peces- por acción de la central atómica de ese lugar que produce energía para la producción de artículos de consumo en su mayoría superfluos. La ley defiende la propiedad de mi auto por no al pez de todos. En las democracias industriales el voto popular elige al auto. Los parlamentos eligen al auto, al egoísmo.)

¿Debemos resignarnos a la impotencia? Klaus Meyer-Abich ve el único camino en "desendurecer al sistema", "desendurecer a la sociedad industria". Con violencia sólo se logra más endurecimiento del sistema. Sólo queda -para él- el camino de la "acción extrapartidaria", la acción "extraparlamentaria". No dejar todo el mando en los "representantes" sino intentar más democracia. Creer más en la voz del vecino que en la de los "notables". El cambio tiene que iniciarse en los barrios y no en los parlamentos.

Por la extensión de los disturbios: Manifiesto en favor de la acción directa violenta

Documento elaborado por activistas sociales de Madrid, Euskadi y Argentina.

Desde importantes sectores del movimiento antiglobalización, se excluye e incluso se criminaliza el uso de la acción directa violenta por parte de organizaciones que participan activamente en las movilizaciones. Con estas líneas pretendemos aportar sencillos elementos para un debate que ayude a respetar tendencias políticas que combinan tanto las tácticas pacíficas como de autodefensa. Nuestra intención no es anteponer la acción directa violenta al trabajo sindical o al trabajo barrio por barrio, facultad por facultad. Esto último es lo principal, lo esencial; son los cimientos de toda lucha que se pretenda desde y junto a la gente. Pero hay algunas interrogantes que conviene analizar sin miedo y sin caer en las presiones del mentiroso discurso de la clase dominante. ¿Es positivo el enfrentamiento directo contra la policía antidisturbios y los símbolos capitalistas?, ¿es válido el uso de la acción directa violenta?

En Seattle, Praga o Gotemburgo se observó en los líderes mundiales un nerviosismo nunca antes visto desde la desaparición de la URSS. Cumbres paralizadas, delegaciones trasladadas y altos cargos desalojados por la puerta de atrás.

Esto sucedió porque los enfrentamientos no fueron protagonizados por cientos sino por miles de personas. La extensión de los disturbios rebasó la capacidad

represiva de la policía. Es, por tanto, una realidad que las acciones con una carga relevante de violencia tienen un protagonismo especial dentro del resurgimiento de la lucha social que está teniendo lugar en los últimos años.

Pero ¿por qué surge la necesidad de utilizar la acción directa violenta?

Sucede en aquellas situaciones en las que se agotan los medios y procedimientos de protesta (como el derecho a la manifestación pacífica, reunión, sindicación) que los movimientos sociales han conseguido imponer, no sin esfuerzo, en las llamadas "democracias parlamentarias". En estos casos se pone claramente de manifiesto que para el sistema estos medios no tienen otro objetivo que el de mantener la estabilidad y el equilibrio social, y no de permitir logros reales.

La lucha del movimiento popular, al extender y profundizar sus acciones de protesta, le lleva a la confrontación con el sistema represivo y a entender que no bastan reformas parciales, siempre provisionales, sino la destrucción del capitalismo y su reemplazo por unas relaciones sociales basadas en la igualdad y la solidaridad.

De esta manera, si ante la falta de soluciones reales la gente sale por miles a la calle a frenar físicamente la política salvaje del FMI, el sistema no lo entiende como "democrático" y dentro del "orden", ya que se produce una situación de confrontación directa contra él. Por lo tanto se decide reprimir.

Génova fue un ejemplo especialmente claro. Tal fue la negación en la práctica de la libertad de manifestación durante la Cumbre del G-8, que incluso miles de activistas pacíficos se vieron obligados a levantar barricadas y arrojar todo tipo de objetos para no ser arrollados por la violencia policial.

Varios sectores izquierdistas argumentan que la acción directa violenta puede provocar un aumento de la represión generalizada a los movimientos sociales. Pero no debemos confundirnos, lo que realmente desata la represión es la agudización del conflicto, resultado de la lucha organizada que cuestiona las bases del mismo sistema, es decir, que cuestiona la capacidad de los gobiernos y las burguesías de decidir cómo organizar la economía. Y así cualquier forma de lucha, aunque sea pacífica e incluso si se da dentro del marco legal, será reprimida sin contemplaciones. No será por culpa de la acción directa violenta. Lo que ocurre es que el sistema busca sacar rentabilidad política de esa situación de desventaja, y realiza un ataque contra todo el movimiento con el discurso teórico de hacer frente a la "radicalidad de algunos grupos".

La violencia no la provoca ninguna de las organizaciones que forman el movimiento antiglobalización. La violencia forma parte natural del proceso de perpetuación del sistema capitalista, ya que no sólo es *permanente* al ser ejecutada fuera de razón y justicia contra la población a través de la sobreexplotación e inseguridad laboral, la falta de vivienda o la privatización de los servicios sociales. También es *de contención* cuando se aplica de manera física y abierta, como ocurre en las movilizaciones. Esta última forma es la más

visible, pero no debe eclipsar la violencia cotidiana que sostiene la clase dominante.

La violencia de contención se materializa cada vez que el sistema pretende devolver a un segmento social enfrentado a él al lugar o estado de pasividad anterior. Cuando el compromiso consciente y la exigencia de soluciones aumenta, aumenta también la violencia física para frenarlos.

En Génova, mientras nosotros preparábamos las manifestaciones por la paz y contra el genocidio económico, el gobierno preparaba las salas de tortura en las dependencias policiales. Cuando nosotros organizamos y movilizamos a miles de personas, el gobierno organizó y movilizó a cientos de policías armados.

La libertad de protestar se va viendo cercada por las reglas del llamado estado de derecho. Por eso surge la necesidad de masificar los disturbios y el sabotaje. Porque el sistema no tiene previsto desmantelarse a sí mismo y porque no nos deja más opción de protesta.

Esbozaremos ahora cómo la acción directa violenta no sólo es válida sino también necesaria como complemento a la lucha pacífica, por su carga de expresión, desobediencia y justicia.

1. Es una forma de expresión.

Lo que no nos permiten expresar en los periódicos, en los canales de televisión, etc, lo expresamos atacando su poder simbólico. Nuestro inconformismo y nuestra oposición radical a la política neoliberal se expresa cuando nos enfrentamos a los elementos represivos encargados de defender esa política. Queda latente la existencia de un conflicto.

En contrapartida, los medios de comunicación ligados a la política neoliberal consiguen una noticia no sólo apta para el espectáculo de la información, sino también apta para la criminalización de los movimientos sociales. Pero debemos tener en cuenta que la acción directa violenta y el sabotaje son también formas de romper el bloqueo de los medios de comunicación. La noticia, aún distorsionada, aparece en los medios, y mientras luchamos diariamente para crear nuestros propios canales de difusión -y por autoorganizarnos barrio por barrio, facultad por facultad-, la acción directa toma relevancia, porque no sólo es de por sí una forma de expresar nuestro descontento, sino que además es una forma de atravesar el silencio en lo que los medios quieren convertir nuestras acciones.

Nuestra responsabilidad no es la de evitar la distorsión y la mercantilización de los hechos por parte de los medios de comunicación oficiales, ya que esa es su razón de ser. Nuestra responsabilidad en este caso es la de denunciar la función de los bancos y las fuerzas represivas en la sociedad. Legítimas y necesarias, pues, son las acciones políticas que se lleven a cabo contra ellas, ya que se trata de una voluntad -expresada físicamente- de construir disidencia

y de crear conciencia anticapitalista señalando a verdaderos responsables de la política neoliberal.

2. Es una forma de alterar el orden impuesto.

Es una forma de desobediencia a la legalidad. De hacer lo que "no se puede" impregnándolo completamente de un sentido político.

Pero debemos tener en cuenta que los disturbios puntuales pueden ser fácilmente asumidos por el sistema, ya que lo entiende como "daños colaterales", es decir, como el resultado inevitable que desencadena el neoliberalismo. Lo mismo ocurre con la llamada delincuencia, el narcotráfico, las violaciones. Son comportamientos intrínsecos a una sociedad que se nutre de la desigualdad, la opresión y el patriarcado.

En relación al movimiento antiglobalización, el gobierno español declaró en más de una ocasión: "Estamos dispuestos a dialogar con los grupos antiglobalización, pero sólo con aquellos que condenen el uso de la violencia y los altercados provocados por los radicales".

A pesar de que el sistema es capaz de absorber los "altercados" por tratarse de violencia a pequeña escala, se demuestra que estos "daños colaterales" no dejan de ser daños a la armonía y a la estabilidad de la estructura política y social. Por eso el gobierno intenta condenar y aislar esa práctica.

Y por eso mismo debemos concebir esos arañazos como potenciales formas de desestabilización, para crear de ese concepto un espacio de poder popular alternativo, es decir, un arma y un derecho conquistado por los movimientos en lucha para combatir la injusticia.

Si no se puede romper, rompemos. Pero no rompemos cualquier cosa: rompemos a los representantes físicos del poder capitalista, que son los policías antidisturbios, las sucursales bancarias, las cabinas de Telefónica, los establecimientos de McDonalds, etc.

3. Es una forma de hacer justicia.

Es justo dar respuestas directas a la imposición violenta de la democracia burguesa, la precariedad laboral, la criminalización de la disidencia, la opresión propagandística y mediática, etc.

Es justo y legítimo rebelarse contra la incuestionabilidad del monopolio de la violencia por parte del sistema.

Es justo y necesario trazar nosotros mismos nuestro campo de acción política, para así lograr escapar de los márgenes legislados; márgenes que no son sino el mecanismo de autodefensa del propio sistema, que delimita los niveles de protesta para poder controlarla, y desde el cual se justifica institucionalmente la represión.

Ya se están dando pequeñas victorias en el complejo y amplio frente de la lucha contra la globalización neoliberal con un método, que aún sin ser tan esencial como la actividad de base, está funcionando como indispensable complemento: las botellas y las piedras.

Black Bloc: "Sólo a través de la acción directa se puede romper el bloqueo de los media"

Se identifican como Thomas, Andreas y Ralph, y forman parte del Bloque Negro que luchó contra la Policía en Génova y al que, aseguran, pertenecía Carlo Giuliani, el joven muerto por los carabinieri. Por motivos de seguridad se niegan a ser fotografiados, porque advierten de que la represión está muy generalizada. Los tres miembros del Bloque Negro explican los objetivos de su organización y los métodos que utilizan, además de valorar lo sucedido en Génova.

¿De donde viene el nombre de Bloque Negro? ¿Podemos hablar de una organización o es un movimiento autónomo?

Es verdad que este Bloque ha recogido una experiencia que se dio en Alemania en los años 80 cuando una buena parte de la izquierda radical autónoma alemana se vestía de esta forma, de negro, y llevaban capuchas negras en los enfrentamientos con la Policía. Era el deseo de participar en una cultura política, o quizás en una subcultura. Nunca ha existido un Bloque Negro como organización, sino que ahí confluyó mucha gente de diversos países que se unieron con la idea de atacar la zona roja como descontento por la globalización capitalista.

¿Que valoración hacen de lo acontecido en Génova?

Estaba claro que una parte de la manifestación iba a atacar la zona roja y que también se iban a atacar símbolos de la zona capitalista como bancos o grandes comercios o multinacionales. La acción de Génova fue un éxito porque convergieron las tres formas de lucha, a pesar de que se pagó un precio altísimo, costó un muerto y varias decenas de heridos. Pero sin embargo se ha demostrado que hay un claro objetivo de atacar los símbolos de la globalización y el capitalismo y el poder de la clase dominante.

Se está trasladando el verdadero debate a parámetros de violentos-no violentos, con lo que, ¿se está desvirtuando?

Es importante ver que es una manera de dividir la lucha: Algunos grupos antiglobalización parten del hecho de que hay infiltración policial, y no quieren admitir que hay gente dispuesta a este tipo de lucha contra la globalización. Es probable que el fundamento de este debate sea que nosotros queremos

destruir el capitalismo como sistema, y muchos de los grupos que hacen esas críticas no quieren más que reformas. Es cierto que hay un debate acerca de que la acción directa solapa el debate sobre la globalización, pero en Génova hubo un contracongreso y los media no dieron nada acerca de eso, tal y como lo hacen habitualmente. Sólo a través de la acción directa se puede romper el bloqueo de los media. Queda claro que para nosotros la cuestión principal es luchar para convencer las conciencias, para crear una conciencia anticapitalista. Por lo tanto ¿cual es el resultado de la acción directa? Que las clases dominantes no saben dónde hacer su próxima cumbre, y van a tener que irse hasta Las Montañas Rocosas de Canadá. La clase dominante tiene que esconderse de la población y está siendo dominada. Al fin tiene que irse a un lugar aislado porque la protesta está siempre presente.

Viendo estas perspectivas de criminalización, ¿qué tipo de coordinación va a llevar a cabo el Bloque Negro?

Las cumbres y las acciones que se llevan a cabo son sólo momentos de una lucha permanente. Se trata de una lucha política dentro del movimiento. Sólo en algunos casos es necesario que se concrete esa acción directa. El movimiento antiglobalización es un movimiento muy joven y ha logrado integrar sectores muy amplios, desde cristianos que luchan por abolir la deuda externa hasta organizaciones anticapitalistas. El intento de la clase dominante de dividir el movimiento mediante la inserción del debate violento-no violento es viejo. Tenemos que luchar dentro del movimiento con todos los instrumentos de debate y discusión para que el movimiento antiglobalización se convierta en anticapitalista y que la resistencia local se convierta en resistencia internacionalista de corte anticapitalista.

Los miembros del Bloque Negro tienen muy clara la necesidad de la confrontación directa contra el capitalismo. ¿También en sus respectivas ciudades y no sólo en las cumbres?

Es muy justo que se trate de vincular la lucha y la movilización contra esos eventos con una lucha diaria contra los efectos del capitalismo. Organizar la lucha diaria contra los ajustes sociales para vincularla como lucha popular contra los símbolos. Estamos presentes en las fábricas, en los conflictos laborales, estamos presentes en la lucha ecologista contra los residuos nucleares y en Alemania, por ejemplo, estamos muy presentes en la lucha contra el fascismo.

Está claro que el Bloque Negro se desplaza para hacer frente a las grandes cumbres. ¿Hay coordinación o es espontáneo este movimiento?

Es cierto que existe la necesidad de una coordinación activa pero el movimiento es muy reciente, de ahí que la posibilidad de coordinación esté en una fase muy inicial. Si bien es cierto que antes de la reunión de Génova hubo reuniones para coordinar logística y mensaje. Pero hoy en día, debido a la represión, no nos es posible detallar ese aspecto. El llamado Bloque Negro se está activando de una forma organizada e inteligente, se están llevando a cabo

reuniones para evitar que algunos militantes se conviertan en un peligro, para evitar actitudes irresponsables.

Iban
Gara (10.08.01)

Gortazar

ATTACK

Fragment d'un article de Susan George (Vicepresidenta d'Attac França), parlant dels fets de Gènova.

¿Estáis contentos, manifestantes? No me refiero a la inmensa mayoría del Foro Social de Génova, sé qué estabais aterrorizados, y algunos, ensangrentados; ni tampoco a esos de entre los Blacks que de hecho eran polis; sino a los auténticos Blacks, que no habéis participado en ninguna de las reuniones preparatorias que se han venido celebrando desde hace meses, que no pertenecéis a ninguna de las 700 organizaciones italianas responsables y decididas a practicar la no violencia activa? ¿Estáis contentos de vuestros manejos unilaterales, antidemocráticos; de haberos mezclado voluntariamente con unos manifestantes pacíficos que han sido así gaseados y golpeados; de haber respondido a unas provocaciones policiales previsibles y previstas; de haber querido y buscado sus sangrientas respuestas? ¿Estáis contentos de que, por fin, tengamos un mártir? Se llamaba Carlo Giuliani, tenía 23 años e iba a esa manifestación con sus

convicciones, con eso basta; no eran las nuestras, pero protestaremos por su ejecución. Descanse en paz. Ello no impide que el movimiento por otro tipo de globalización esté en peligro. O logramos exponer a la luz pública la actuación de la policía e impedimos los desmanes de algunos, o conseguiremos que la mayor esperanza política de estas últimas décadas estalle en pedazos.

Estén del lado que estén las responsabilidades -y están masivamente del lado de la policía y del G-8-, este movimiento amplio, potente e irresistible, como las mareas; este movimiento soñado de los pueblos unidos y solidarios, ya no podrá avanzar de la misma manera. Ya no podrá aceptar que no importa quién haga no importa qué. Ha muerto un hombre.

Unidad rota. Si no hay garantía de que las manifestaciones van a ser pacíficas, las grandes centrales sindicales oficiales no se nos unirán jamás, la base se irá llendo poco a poco, la unidad actual, transgeneracional y transectorial, se hará añicos. Nosotros, la inmensa mayoría de los pacíficos, que tenemos propuestas serias que hacer, que pensamos que es posible otro mundo, debemos asumir nuestras responsabilidades. ¿Cómo, frente a la escalada de violencia del Estado, hacer llamamientos a manifestaciones sin poner en peligro a los militantes?

¿Qué hacer para no abandonar el terreno a esos ultraminoritarios desafortunados? Una cosa es cierta: no renunciaremos a nuestra lucha contra las enormes injusticias de la actual globalización, pero a partir de ahora necesitaremos encontrar nuevas vías democráticas para llevarla a cabo. El

gran estratègia china Sun Tzu deia, hace 2.500 años: 'No hagas lo que más deseas hacer. Haz lo que menos desea tu adversario que hagas'. Nuestros adversarios deben estar hoy contentos. Por lo que a mí respecta, estremecida por el giro que han tomado los acontecimientos en Génova, intento no ceder a la desesperanza.

OAXACA

Voliem citar breument l'exemple actual de la revolta de Oaxaca com un cas en que gran part de la població, en molts casos no polititzada, que sense una estratègia prèvia a utilitzar mitjans violents, es veuen obligats a formar barricades i a defensar-se dels cossos repressius. El conflicte s'inicià el Maig passat amb una vaga i plantón de mestres i, davant la repressió i criminalització del govern de l'estat, se sumaren molts grups polític-social fins a constituir la APPO, la plataforma unitària exigint la destitució del governador i altres reivindicacions. Amb els mesos, el clima de revolta s'intensifica i acaba entrant la policia militar (PFP) a la ciutat; la violencia represiva és devastadora amb nombrosos desapareguts, exiliats, ferits i morts. En aquest context i, d'acord amb un testimoni present algunes setmanes en la revolta, el PRD (partit polític majoritari de l'esquerra reformista) comença subtilment a prendre el control de l'APPO. Així, per citar un exemple, la plataforma es desmarca entre d'altres d'una barricada d'un col·lectiu, acusant-los d'utilitzar mitjans massa violents per a defensar-se. Amb l'entrada de la PFP i l'augment espectacular de la repressió, aquesta barricada en concret és de les poques que resisteix la batuda i de sobte l'APPO canvia d'opinió i la vol tornar a incloure a la plataforma, obtenint una evident negativa del grup en qüestió.

Voliem citar breument l'exemple actual de la revolta de Oaxaca com un cas en que gran part de la població, en molts casos no polititzada, que sense una estratègia prèvia a utilitzar mitjans violents, es veuen obligats a formar barricades i a defensar-se dels cossos repressius. El conflicte s'inicià el Maig passat amb una vaga i plantón de mestres i, davant la repressió i criminalització del govern de l'estat, se sumaren molts grups polític-social fins a constituir la APPO, la plataforma unitària exigint la destitució del governador i altres reivindicacions. Amb els mesos, el clima de revolta s'intensifica i acaba entrant la policia militar (PFP) a la ciutat; la violencia represiva és devastadora amb nombrosos desapareguts, exiliats, ferits i morts. En aquest context i, d'acord amb un testimoni present algunes setmanes en la revolta, el PRD (partit polític majoritari de l'esquerra reformista) comença subtilment a prendre el control de l'APPO. Així, per citar un exemple, la plataforma es desmarca entre d'altres d'una barricada d'un col·lectiu, acusant-los d'utilitzar mitjans massa violents per a defensar-se. Amb l'entrada de la PFP i l'augment espectacular de la repressió, aquesta barricada en concret és de les poques que resisteix la batuda i de sobte l'APPO canvia d'opinió i la vol tornar a incloure a la plataforma, obtenint una evident negativa del grup en qüestió.

PARIS

Mucho se ha escrito, tanto en Francia como en el extranjero, sobre los acontecimientos que los medios bautizaron como la “insurrección de los barrios periféricos” o la “guerrilla urbana” y que se desarrollaron en este país entre fines de octubre (luego de la muerte en condiciones dudosas de dos jóvenes perseguidos por la policía en Clichy-sous-Bois) y fines de noviembre (luego de la decisión del gobierno Chirac-Villepin-Sarkozy de prolongar el estado de urgencia por tres meses).

Las revueltas no tuvieron lugar más que en las cercanías o en los complejos habitacionales mismos de los barrios más pobres del país, donde viven encerradas en torres y edificios de cemento muchas familias de las capas populares, adonde raramente acuden los turistas y los hombres de negocios. Los jóvenes que se rebelaron contra el orden establecido tuvieron por objeto los bienes materiales –incendiando miles de automóviles, centros comerciales, comisarías, bancos– pero no a las personas –a excepción de las fuerzas del orden.

Muchos franceses entienden esta explosión y, para decirlo francamente, la esperaban como absolutamente inevitable. La sociedad capitalista, que es la nuestra, no tiene nada que ofrecer a estos jóvenes: ni condiciones de vivienda satisfactorias, ni una formación que resulte en una salida laboral estable, ni esperanzas de promoción social, ni reconocimiento, ni escucha. La relación más tangible que mantienen con el Estado (capitalista) consiste en los controles policiales, a veces brutales, siempre intimidatorios y humillantes, ligados a la portación de rostro.

Muchos observadores se indignaron de manera legítima contra la represión, pero expresaron su repudio concentrando las críticas sobre el ministro del Interior (Nicolás Sarkozy), quien está en campaña para la elección presidencial de 2007. La mera renuncia de este no hubiera solucionado evidentemente los graves y acuciantes problemas que se viven en los barrios periféricos. Las provocaciones de Sarkozy, quien pretende “limpiar con la *Kärcher*” a la “escoria” que “contamina” los complejos habitacionales populares, fueron recibidas como insultos por los habitantes de estos barrios. Sin duda lo fueron y expresaron una manifestación de odio contra los pobres. Las clases populares que sufren y resisten la ofensiva destructora del neoliberalismo sintieron colectivamente que estaban en la mira del poder político. La mayoría de los análisis sobre estas revueltas enfatizaron las cuestiones raciales y religiosas; pero esto significa olvidarse de que las mismas expresan fundamentalmente un problema de Clase.

CLASSE 3: GRUPS ARMATS DE LA METRÒPOLI

Proposta d'esquema

- **En el context d'aquell moment, anys 70, creiem que va ser eficaç l'us de la lluita armada com a mètode per tal d'assolir els objectius que els diferents grups armats perseguien ?**
- **La lluita armada ha d'anar acompanyada del treball polític "legal"? I si és així, de quina manera s'ha de fer? (en el context d'aquella època)**
- **Seria factible en el moment actual, l'utilització de la lluita armada a nivell europeu o la creació d'un grup armat ?**

MATERIALS CLASSE 3

Context Mundial

Anys 70

Hi ha un panorama polític mundial on la lluita guerrillera té una importància de primer ordre:

- La Revolució Cubana, que dona força i esperança als moviments d'alliberament que es van estenent per Amèrica del Sud. La RAF és fixa concretament amb els Tupamaros de l'Uruguay, els quals tenen experiència en guerrilla urbana.
- Els Panteres Negres a Amèrica del Nord.
- La guerra del Vietnam on les guerrilles comunistes afronten una invasió nordamericana.
- El naixement dins les metròpolis d'un moviment mundial protagonitzat per la joventut que s'enfronta a aquesta invasió yanqui.
- El cop d'estat a Xile, que visualitza l'impossibilitat d'una via pacífica cap el Socialisme.

RAF

Fracció de l'Exercit Roig

CONTEXT HISTORIC

Els inicis dels seixanta, són força problemàtics per l'esquerra alemanya. Tot i haver estat un escenari d'importants lluites i manifestacions obreres, per part del partit comunista més important de tot el món¹, no existeix en aquella època una tradició revolucionària recent en la que poder-se emmirallar.

L'experiència del nazisme, que va aniquilar totes les organitzacions revolucionàries i la derrota de la segona guerra mundial a mans de les forces aliades, que també van destruir la mínima resistència interna existent, són les causes d'aquesta falta de referents.

Després de la Segona Guerra Mundial, Alemanya és va dividir en dues: A l'Est, la República Democràtica Alemana (RDA) englobada dins el bloc comunista i la República Federal d'Alemanya (RFA) una democràcia capitalista.

En la RFA es van fundar o refundar els principals partits de la postguerra: el Partit Socialdemocràta, la Unió cristianodemòcrata i el Partit Liberaldemocràta.

En el 1956, el govern democratacristià il·legalitza el Partit Comunista.

Al 1960 s'elabora un projecte de lleis d'emergència realitzat pel ministre d'interior, que produeix un important moviment en contra de la restricció de drets i llibertats que suposava aquest projecte.

¹Alçament insurreccional del gener de 1919 on va morir Rosa de Luxemburg o el 1923 a d'Hamburg, en mig d'una agitació pre-revolucionària a tot Alemanya

En aquests anys alguns sectors de l'esquerra col·laboren amb la democràcia cristiana , arribant inclús a realitzar conjuntament una coalició governamental el 1967.

La protesta, principalment estudiantil, té en la lluita antiimperialista un dels seus detonadors més importants. La lluita contra l'agressió americana a Vietnam i la col·laboració alemana, mobilitza a milers de persones. El 2 de juny de 1967, a Berlín, és assassinat per un policia l'estudiant Benno Ohnesorg. El radicalisme estudiantil i els enfrontaments amb la policia van en augment. La situació de la lluita dels anys 67-68 en les facultats alemanes, és igual a la de la resta d'Europa.

L'experiència de la lluita en aquests anys, i no només les mobilitzacions del 68 , farà sorgir en alguns sectors de l'esquerra, la necessitat d'adoptar formes de lluita violenta. El context mundial del moment, donen empena i confiança per la creació de la RAF entenent que si bé a Alemanya no és podrà fer la revolució de seguida, si que tenen el deure de contribuir a expandir un moviment revolucionari victoriós en altres parts del món.

La RAF

La RAF va ser fundada l'any 1970, quan es plantejava en els moviments obrer i estudiantil la necessitat de la lluita armada com a estratègia revolucionària per vèncer el sistema capitalista-imperialista.

La seva aparició pública es produeix el 14 de maig de 1970, amb l'alliberament d'Andreas Baader, empresonat un mes abans sota l'acusació d'haver incendiat uns grans magatzems l'abril de 1968. Cap a finals de 1970, durant el primer any de la seva existència, havien realitzat 117 accions. Al 1971 protagonitzaran 10 enfrontaments armats amb la policia, col·locaran 29 bombes i ocasionaran 40 incendis.

Plantejava formar una resposta armada dins del cor de la bèstia, és a dir, lluitar en un Estat del "primer món" perquè l'imperialisme no pogués comptar amb un territori, encara que fos propi, sense resistència per organitzar la explotació i l'extermini del pobles del "tercer món". Aquest **plantejament internacionalista** anava molt lligat a un anàlisi de les classes oprimides dins de l'Alemania Occidental.

La RAF realitzava atemptats contra instal·lacions i casernes dels Estats Units i de la OTAN, com a pilars màxims i militars del sistema internacional explotador, i contra representants polítics i militars de l'imperialisme.

D'altres accions destacades foren l'intercanvi de preses per hostatges com a forma d'alliberar militants detingudes, la presa de l'ambaixada d'Alemanya a Estocolm, el segrest d'antics nazis, la col·laboració amb grups armats palestins (FPLP)...

ORGANITZACIÓ

La RAF entén el proletariat, subjecte revolucionari per excel·lència de la teoria marxista, com a totes les capes socials privades de tota forma de propietat capitalista, i que la seva reproducció es realitza mitjançant la venda de la seva pròpia força de treball. I veu en la vanguardia *“aquell grup en que en el seu comportament i accions s’hi orienten les masses revolucionàries”*, així *“aquesta vanguardia no frena la iniciativa de les masses, al contrari, la fomenta i desenvolupa”*.

I analitza que en aquest moment, **els portadors de la consciència revolucionària no son les classiques organitzacions de treballadores** (veuen els grans sindicats com a profundament reformistes), **sinó més aviat els sectors revolucionaris de l’estudiantat**. Cal tenir en compte que la RAF neix poc després de l’experiència del maig del ’68.

La RAF és un projecte col·lectiu, que busca l’alliberament de l’alineació de forma col·lectiva. Ulrike Meinhof ho definia clarament: *“Col·lectivitat com a procés significa lluitar juntes”*. Així, tot i que hi ha figures que han destacat més que d’altres, potser per la seva importància degut a la capacitat d’anàlisi i de direcció o potser degut a una voluntat de personificar líders per restar-li importància al grup (un exemple seria l’anomenament de la RAF com a ‘banda Baader-Meinhof’), la importància continua residint en el grup i en les seves assemblees.

“La guerrilla és una organització de quadres... la finalitat del seu procés d’aprenentatge col·lectiu és la igualtat de totes les combatents, la col·lectivització de cada un dels seus membres, la seva capacitat per l’anàlisi, la praxis, l’autonomia, i la capacitat per organitzar per si mateixes un nucli armat i de mantenir sempre obert el procés d’aprenentatge col·lectiu”. (Declaració de les preses de la RAF, gener de 1976).

Ulrike, en una carta des de la presó expressa el seu punt de vista sobre la teoria dels ‘dirigents’ del fiscal general Buback. Teoria que pretenia mostrar les ‘diferències’ en el grup per debilitar-lo.

“Lo col·lectiu és el grup, que pensa, sent i actua com a grup. [...] La línia sorgeix d’un procés de discussió, partint de l’experiència i el saber de totes; d’aquesta manera és fixada col·lectivament, passant a ser després, obligatòria per a totes. [...] La seva execució demana una disciplina absoluta, donant-se simultàniament una independència absoluta, és a dir, autonomia en la orientació i força de decisió en tota situació que es doni, en les circumstàncies que siguin. [...] El que unifica en tot moment a la guerrilla és la voluntat, present en totes i cada una de les seves membres, de dirigir la lluita...”

La RAF **es caracteritza per tenir en un primer pla en tot moment la pràctica**. No vol convertir-se en una organització que s’estanqui en debats teòrics. Això no vol dir que no doni importància a la teoria, al contrari, en els seus escrits s’hi observa una àmplia mostra de teoria revolucionària, des d’arguments extrets d’autors clàssics com Mao, Ho chi minh o Lenin, com argumentacions realitzades per elles mateixes. Però **entén que aquesta teoria revolucionària es va desenvolupant paral·lelament a la pràctica de la lluita. I que precisament ha de servir per això, per orientar la pràctica.**

QUINES SON LES RAONS QUE PORTEN A LA RAF A OPTAR PER LA VIA ARMADA?

En aquest aspecte hi ha dues qüestions que cal tenir en compte. La primera és **la mentalitat de les seves militants**. Una capacitat d'anàlisi de la societat que els porta a comprendre la crisi de valors que envolta el model d'explotació tan de les pròpies treballadores d'Alemanya com de les dels països del "Tercer Món" i una actitud conseqüent, compromesa en una lluita que els ha d'aportar sortides radicals. I la segona és **la necessitat d'aquest mètode de lluita, entès a través de la història dels moviments revolucionaris del món**.

la RAF parteix d'una premissa bàsica de l'anàlisi de la lluita de classes: ***"Mai una classe posseïdora ha renunciat voluntàriament als seus privilegis, a la seva propietat dels mitjans de producció"***.

Entenen que **la lluita armada, inevitablement, serà la forma més alta de la lluita de classes**. I fent ús dels clàssics marxistes, recorren a la cita de Mao: ***"La tasca fonamental de la revolució, la seva forma més alta, és la presa armada del poder, és la solució del problema mitjançant la guerra. Aquest principi revolucionari del marxisme-leninisme és de validesa general; val tant per a Xina com per a l'estranger"***

Conseqüentment, veuen la lluita i la viuen com una guerra. Amb la intenció d'esgotar les forces de l'enemic, tan pel que fa a l'aspecte moral com al militar. D'aquí el nom de guerrilla urbana. Actuen com una guerrilla, i ho fan enmig de la ciutat, de la metròpolis.

Les membres de la RAF tenen clar que viuen dins una societat molt marcada per la moral capitalista i autoritària i que és una minoria la que es planteja un canvi radical en les estructures del sistema. Tot i així, tal com apunten al document "El modern estat capitalista i la estratègia de la lluita armada" ***"No cal esperar a l'aprovació de les masses per a començar a actuar, aquesta només s'aconsegueix a través de la lluita"***. I citant a Rosa de Luxemburg expressen: ***"La conquesta del poder és el punt final d'un procés del qual el primer pressupòsit serà la lluita revolucionària d'una minoria, i el segon la consecució, a través de la lluita, d'una majoria"***.

A més, entenen que la guerrilla urbana parteix del principi de que quan les condicions estiguin madures serà massa tard per pensar en la lluita armada. Per això es reclama que la preparació de la violència estigui present en tota discussió estratègica.

Adoptant les ensenyances sobre guerra de guerrilles de Mao com una guia, entenen que el principi més important de la guerrilla consisteix en que les unitats de combatents trobin recolzament en el poble, desenvolupen la seva acció adaptant-se a la realitat de la gran ciutat amb un programa d'acció política i militar.

LLUITA POLÍTICA-MILITAR

La RAF neix amb el plantejament de que en aquell moment, la política revolucionària ha de ser a la vegada política i militar. I en la seva primera fase entenen que la lluita armada ha d'anar íntimament lligada a les lluites socials i buscar la seva legitimació davant les masses a través d'una pràctica que vagi lligada als problemes i aspiracions d'aquesta.

Les seves accions pretenen que adquireixin un caràcter exemplar. Busquen trencar amb el conformisme i la resignació de les masses i desacostumar a obeir la legislació burgesa.

“Mitjançant accions apropiades, la guerrilla ha de deixar molt clar que els seus atacs es dirigeixen, per principi, contra totes les institucions de l'enemic de classe [...] Deixar molt clar que la guerra es portarà fins als barris residencials dels senyors”.

La RAF analitza la culpabilitat de les persones concretes que donen ales al sistema d'explotació capitalista formant part dels seus òrgans. I també analitza les hipotètiques acusacions de “terror individual” que se li podrien fer dins del moviment obrer per aquest tipus de resolucions.

No entenen aquest aspecte de la lluita com aquell “terror individual” criticat en el seu moment per Lenin. Ja que consideren la crítica del “terror individual” com aquella que va dirigida contra la combatent aïllada de les masses i de les organitzacions revolucionàries del proletariat, no pas com aquell que va dirigit en contra d'individus.

Defensen el “terror revolucionari” com aquell que apunta exclusivament als exponents del sistema d'explotació vigent i als funcionaris de l'aparell de repressió, als caps civils i militars i cabdills de la contrarevolució. I citant al mateix Lenin exposen: *“Tan de bo aquesta incipient fusió del terrorisme revolucionari i del moviment de masses creixi i s'ompli, tan de bo les masses entrin en liza aviat provistos de mètodes combatius terroristes!”*.

En un primer moment també està convençuda de la impossibilitat per part de l'estat de mantenir el seu ordre permanentment amb el control o protecció de totes les persones: *“Així com l'estat no està en condicions de posar darrere de cada obrera un policia, tampoc està en condicions de protegir a cada capitalista, a cada funcionari del govern, a cada jutge, a cada oficial, destinant a cada un d'ells un centinella armat”*.

La RAF creu en l'evolució de la guerrilla, en el seu desenvolupament. La considera com un procés que ha de crear vincles entre la guerrilla i les lluites econòmiques i polítiques de les masses. I pensa que a través dels seus actes s'anirà engrandint.

La combinació de la lluita legal i la clandestina fou un debat que es va tenir dins la RAF, solucionat després de les caigudes de les membres legals, amb la clandestinització del moviment. Fet que va dificultar el contacte de la organització amb els moviments socials.

“La nostra concepció original de la organització implicava l'articulació de la guerrilla urbana i el treball de base. Volíem que cada una de nosaltres treballés

als barris i fàbriques, en els grups socialistes ja existents, influencis la discussió, recollís experiències i aprengués. Però va resultar impossible. El control de la policia política sobre aquests grups, de les seves reunions, cites, discussions, és tan ampli que es feia impossible participar-hi sense ser fixada”.

LA OFENSIVA DE 1977

Al 1977 la RAF va posar en qüestió el poder. Comença un intent radical i decisiu d'aconseguir una posició ofensiva contra el poder per part de l'esquerra revolucionària.

Aquest any la RAF executa el fiscal de l'Estat Bubak i el seu guardaespalles; el banquer Ponto i segresten a Schleyer, matant en l'acció als seus tres guardaespalles i al conductor.

Schleyer, membre de les SS durant el règim nazi, havia recuperat, com molts altres nazis de tots els estrats socials, el seu càrrec i els seus honors.

Tracten de canviar l'alliberament de Schleyer per l'alliberament d'onze preses polítiques de la RAF. Mentre dura el segrest, un escamot palestí s'apodera d'un avió alemany, desviant-lo a Mogadiscio i reclama la posada en llibertat de les mateixes preses alemanes i de dues palestines. Però un escamot d'èlit de la policia alemana irromp en l'avió alliberant les passatgeres i matant a tres de les quatre segrestadores. Al dia següent son mortes en les seves cel·les Andreas Baader, Jean Carl Raspe i Gudrüm Ensslin (militants de la RAF), tractant de ser presentades com a suïcidis per part de l'estat. Un any abans, al 1976, Ulrike Meinhof, havia estat assassinada pel mateix procediment a la presó, i al mes següent, novembre, passaria el mateix amb Ingrid Schubert, en una presó de Munich. Després d'aquest desenllaç, la RAF es veu obligada a executar Schleyer.

La resposta policial, que sempre ha comptat amb grans mitjans i carta blanca a la República Federal Alemanya, arriba a qüotes de paroxisme, afectant a tota la societat. Als anys 77-79, qualsevol crítica de la repressió estatal era titllada de connivència amb el “terrorisme”.

FRONT ANTIIMPERIALISTA

L'activitat armada es repren el 1979, i al maig de 1982 la RAF publica el document “Guerrilla, resistència i front antiimperialista”, on es fa la proposta estratègica de creació d'un front antiimperialista.

Segons el seu anàlisi d'aleshores, la contradicció fonamental és la que enfronta a l'imperialisme per una banda i als moviments d'alliberament, els joves estats nacionals i els estats socialistes per altra banda.

Entenen que a les metròpolis no s'hi produeix cap condició revolucionària, però també entenen que en aquesta lluita mundial no pot existir cap perspectiva de destrucció del sistema imperialista mentre la perspectiva de destrucció no hagi estat oberta en el seu centre de poder. Per això creuen que els successos a Europa Occidental han arribat a ser la pedra angular de l'enfrontament mundial.

Aquest anàlisi a la pràctica es tradueix en un intent de coordinar les diverses guerrilles europees (principalment les Brigades Rojes italianes, Acció Directa de França i la mateixa RAF) i en una línia d'atac contra la OTAN i la estratègia militar d'Estats Units.

REPRESSIÓ

Des del seu naixement, com tot grup revolucionari que realment molesta a l'estat, la RAF pateix diversos tipus de repressió: des de la criminalització de la organització i el seu entorn a través dels mitjans de comunicació fins a la persecució i control policial i al càstig judicial de la presó.

La existència de preses polítiques és consustancial a la història de la RAF. Precisament, la seva aparició a la opinió pública es remonta a l'acció que va donar la llibertat al pres Andreas Baader al 1970. Des d'aleshores, successivament la plana major de la organització va sent detinguda i passa a cobrar un protagonisme inusitat en el seu enfrontament des de la presó amb la política d'aniquilament que l'Estat porta cap a elles. I la lluita a l'exterior també té una relació estreta amb la presó, ja que diverses accions (com l'ocupació de l'embaixada alemana d'Estocolm o el segrest d'un avió juntament amb membres de la organització palestina FPLP) van encaminades a alliberar preses.

Al 1975, el procés de Stammhein contra les fundadores de la RAF suposa la posada en escena de tot un ventall de mesures jurídiques que aïlleaven a les preses i les privaven de tota capacitat de defensa. La sentència les condemna a totes a cadena perpètua sota l'argument de fer responsable a cada militant de tots els delictes comesos pel grup.

Les detingudes de la RAF foren sotmeses a la tortura blanca: un concepte d'aïllament total desenvolupat per Alemanya Occidental i Estats Units i practicat en molts països del món.

Aquestes condicions van portar les preses polítiques a dur a terme llargues jornades de vagues de fam, saldades amb la mort d'algunes preses.

L'inhumà dels anomenats "mòduls de la mort" i les protestes contra aquests, porten a l'Estat alemany a substituir-los pels mòduls "d'Alta Seguretat" on es manté la filosofia de l'aïllament.

ABANDONAMENT DE LA LLUITA ARMADA

Entre els dies 22 i 23 d'abril de 1998, la RAF emet un comunicat titulat "La Guerrilla urbana ja és història" on presenta la seva dissolució com a grup armat.

Apunten que la RAF va sorgir de l'esperança d'alliberament: "*La lluita armada era en moltes parts del món l'esperança per aconseguir l'alliberament*" i que es va convertir en la rebelió per aconseguir una realitat social i cultural diferent, en confrontació amb el poder, amb un estat que després de l'alliberament del feixisme nazi no havia trencat amb el seu passat nacionalsocialista.

Fent especial esment al període de màxima confrontació amb l'estat (1975-

1977) **es critica el procés de “ruptura amb la societat”** derivat de la repressió mediàtico-policia i de certes maneres d'actuar del grup (exemplificant-ho amb el segrest d'un avió civil).

Després del què **analitza com una “gran derrota”, també es critica l'estratègia del Front antiimperialista impulsada als anys '80** (*“La perspectiva socialrevolucionària va desaparèixer de la teoria i de la pràctica de la RAF. La conseqüència fou que el front antiimperialista es va orientar exclusivament cap a una línia antiimperialista. Ja no es podia identificar la RAF per la qüestió social. Un error fonamental”*). I analitza el gran contrast entre la disposició de les militants de la RAF a donar-ho tot en l'enfrontament i la falta de resolució a l'hora de buscar noves idees pel procés d'alliberament.

En línies generals **veu com un error estratègic no construir**, juntament amb la organització il·legal, armada, **una organització político-social**.

Però a part de la crítica en la estratègia també sap trobar la part positiva del projecte: “la RAF no ha pogut mostrar un camí per l'alliberació. Però en aquestes dues dècades hem contribuït a que avui en dia existeixi la idea d'alliberació”.

ACTION DIRECTE

Qüestions ideològiques i organitzatives

L'organització Action Directe (AD) sorgeix al 1979 a partir de la coordinació de diversos grups autònoms comunistes i llibertaris com eren el MIL (Movimento Ibérico de Liberación), els GARI (Grupos de Acción Revolucionaria Internacionalista), les BI (Brigades Internationaux) o els NAPAP (Nuclis Armats per l'Autonomia Popular). Actuaren des de la lluita antagonista autònoma i es caracteritzaren per la seva heterogeneïtat ideològica. Realitzaren varies accions armades en el territori de l'Estat francès fins al 1987 en que les últimes integrants que quedaven actives foren detingudes.

Gairebé sempre en contacte amb lluites socials concretes i amb un discurs basat en l'anticapitalisme i l'antiimperialisme, es van confrontar per mitjà d'accions simbòliques a la reestructuració de l'explotació i de l'opressió que s'iniciava en aquells moments, assenyalant els seus punts neuràlgics i principals línies de força. Atacant, per exemple, en moments clau, les seues patronals, els ministeris de treball, comerç o sanitat, les oficines d'estrangeria, de l'atur o de la gestió urbanística, els bancs de dades informàtiques, els comerços d'articles de luxe, les seues de l' FMI o del Banc Mundial, de la UE o de la OTAN, atemptant contra confidents i policies, militars traficants d'armes i un dirigent empresarial responsable de mils d'acomiadaments. Rebutjaven el binomi anarquisme-comunisme, van optar per redescobrir el sentit de l'experimentació social, totes les versions havien d'estar subjectes a crítica, vinguessin d'on vinguessin. Tot i així, cal dir que dins AD es van donar divergències entre marxistes i llibertaris, però sense arribar a confrontacions greus.

Les qüestions organitzatives són constantment analitzades, repensades, criticades i rectificades segons els condicionants del moment i fortament marcada per l'amenaça repressiva. Així doncs, al '78, AD funcionava sobre la base de columnes relativament autònomes. Al '81 funcionà en semi-legalitat, amb una estructura molt pròxima a la dels moviments socials i polítics del moment. A l'any '86 AD funciona amb una base organitzativa similar a la de la RAF, amb un nucli molt dens de guerrillers. La presa de decisions partia sempre del principi col·lectivista, desenvolupant-la a través de tots els òrgans i de tots els debats, assegurant l'autonomia i la responsabilització de totes les guerrilleres. Però també és cert que davant la repressió algunes vegades s'imposava la clandestinitat, l'especialització i la separació de feines, fets que conduïen a que les preses de decisions no fossin cent per cent col·lectives.

Una mica d'història

La primera ofensiva d' AD se situa el 1r de maig de 1979, amb l'atac a la seu central de les organitzacions patronals. Una setmana després es duen a terme operacions contra els Ministeris de Treball i Sanitat i contra la Secretaria d'Immigració.

Durant els anys 1981 i 1982 ens trobem davant una crisi generalitzada que domina l'economia global. Els principals països occidentals cauen en una recessió sense precedents. Un exemple d'aquest fenomen és l'augment de l'atur fins a un 22% en un any. A més la crisi del deute a Mèxic provocà que la deute externa dels Tres Continents (Àfrica, Àsia i Llatinoamèrica) debilités el sistema financer global. El vell model d'acumulació nascut de la postguerra ja no era útil i la burgesia imperialista necessitava d'aplicar mesures i concentrar forces per trobar un nou model. Els governs necessitaven dur a terme regulacions locals i internacionals per restablir els nivells de beneficis mitjançant reconversions, acomiadaments massius, competitivitat, etc. Havien de trencar l'equilibri "mundial" heretat de Yalta i per això ens trobem davant del rellançament de la guerra freda i la carrera armamentística. Calia també redissenyar les normes colonials per evitar brots de resistència en els països dependents.

Tot aquest cúmul, ens arrossega cap a un gir reaccionari en l'escenari polític. A França es manifesta, tot i semblar contradictori, amb la victòria electoral socialdemòcrata, on el PS (Partit Socialista) i el PC (Partit Comunista) acaben pujant al tren del neoliberalisme amb la política d'austeritat i el militarisme. La burgesia socialdemòcrata aconsegueix un consens en la política d'austeritat i posa fi a les esperances de 12 anys de lluites.

És en aquest panorama que AD es veu obligada a prendre certes decisions transcendents. Dins del grup es donen debats i desacords profunds.

Apareixen així varies corrents (simplificant-ho):

- Per una banda hi ha les posicions amb tendència a la liquidació, a abandonar la fórmula de la guerrilla sota el pretext de reprendre la tàctica dels moviments socials i polítics.

- Per altre banda trobem una corrent amb tendències que defensaven el seguir en la mateixa línia obviant qualsevol canvi, com si no hagués passat res. Continuïtat amb la ruptura revolucionària.

- Per últim hi havia una altre corrent que defensava la continuïtat de la guerrilla però amb una reinterpretació de la nova situació política, econòmica i social.

Durant aquesta època es donen 2 escissions:

- A finals del 1981 s'escindeix AD-Núcli Històric que durà un temps fins que es va anar diluint gradualment entres els moviments social no armats. Fortament influenciats per les tesis partidàries de la tàctica dels moviments polítics i socials. Les integrants eren procedents de diverses ideologies (BI, NAPAP, autònomes, anarquistes, etc.).

- Durant l'estiu del 1982 es crea AD- Congrés del 1r d'agost. Partidàries de reprendre immediatament l'ofensiva político-militar. Desapareixerà un any després com a resultat de la dura repressió i de divergències internes.

Pel que fa AD, veurà necessària una nova interpretació de l'època, de l'evolució de les contradiccions per relançar l'acció ofensiva. El gir reaccionari obliga a una lluita dura, però també és cert que la "vague rose" (primera fase del govern de coalició PS-PC durant el '81 i '82) possibilità un espai i una pausa per desenvolupar altres formes de combat, com les okupacions d'habitatges, les lluites dels sense papers, els tallers en els grans barris populars de París... Van poder viure els que generalment no permeten viure les circumstàncies de la lluita armada clandestina. Així AD s'obrí a les experiències dels moviments polítics i socials reforçant la relació interactiva d'aquests amb la guerrilla. També va ser un període en el que van conèixer a varis refugiats revolucionaris turcs, àrabs, italians...

El juny del 1982 amb la guerra de les Malvines s'inicia un procés de globalització bèl·lica imperialista. Aquesta continuarà amb la intervenció al Txad i la invasió israelí al Líban.

"Guerra contra la guerra"

Durant la primavera i l'estiu del 1982 la tensió entorn als assumptes de política internacional i la globalització de la guerra capitalista van créixer i es van intensificar fins a un punt decisiu, ja que per primer cop es començà a revelar públicament l'orientació reaccionària i pro-OTAN dels cercles de poder francesos. Es va fer pública la participació del règim en la crisi dels míssils i en la repressió-pacificació del moviment obrer, alhora que es preparava en secret el pla d'austeritat de Delors. AD havia deixat molt clara la seva posició davant les polítiques imperialistes i capitalistes dels principals països occidentals i havien decidit enfrontar-se al militarisme des d'un punt de vista internacionalista. Un exemple van ser els atacs a la celebració de la cimera de països industrials de Versalles i durant la intervenció contra el Líban. Amb paraules d'AD: "Nosaltres trencàvem amb la nostra acció la rutina del joc, el cercle viciós, modificant alhora les condicions. Ja no es tractava d'una guerra en un altre part i de la seva interpretació aquí, de bombes en països llunyans i

tolerància "democràtica" en la metròpolis. Els vam fer veure que la globalització de la guerra volia dir globalització literalment. I vam treure a la llum el veritable grau de col·laboracionisme amb el militarisme en els nostres països."

Al seu parer la lluita revolucionària també havia d'interioritzar la globalització. Com a resultat van donar prioritat a l'elaboració d'una línia de combat basada en el principi d'unitat:

- Unitat contra la formació reaccionària del pilar europeu, que posaren en pràctica junt amb la RAF i altres grups armats. Va ser una temptativa de construir un centre de gravetat per l'antagonisme proletari en el continent europeu.
- Unitat en el front antiimperialista contra l'enemic comú, no tant sols en el propi continent, sinó també en tota la zona estratègica del Mediterrani i Orient Mitjà, que determinarien el futur de les grans contradiccions històriques.

Aquest projecte estratègic s'anomenà "Unitat dels revolucionaris d'Europa occidental" o "Front Antiimperialista".

La repressió

Finalment el govern aprovà el decret de dissolució i prohibició de l'organització. Tot i la criminalització, per part dels mitjans de comunicació, els grups polítics institucionals i fins alguns sectors concrets dels moviments socials, i l'enduriment de la repressió davant aquest posicionament internacionalista, la cacera ja havia començat feia temps. La repressió i la manipulació estatal havien sigut un continu. A més durant els anys 80 el vincle dels moviments socials i polítics amb la guerrilla s'havia anat debilitant. La contundència i la força que havien caracteritzat els moviments socials i polítics també s'havien anat esvaint fins a cert "resistencialisme testimonial". Al 1987 les últimes activistes d'AD foren detingudes.

Resum extret del document: *Entrevista con el colectivo de presos de Action Directe Primavera 1999/Estiu 2000 per Anarchist Black Cross – Gante.*

CLASSE 4: GRUPS ARMATS DE LA PERIFÈRIA

(Basat en exemples de l'Orient Mitjà i Amèrica Llatina)

SITUACIÓ POLÍTICA DELS PAÏSOS

ORIENT MITJÀ (Iraq i Palestina)

- Com repercuteix a la població viure sota el setge militar?
- Com hi situem el tema cultural i religiós?
- Geoestratègia i previsions de futur.

AMÈRICA LLATINA

- Per què hi ha tanta desigualtat social a Amèrica Llatina?
- Com s'ha creat la cultura política de la por? Encara perdura?

LA GUERRA ASSIMÈTRICA

- Quines característiques tenen els conflictes armats als països de la perifèria?
- El concepte 'Guerra asimètrica' (veure text adjunt) serveix per a l'anàlisi?

OBJECTIUS I ESTRATÈGIES DELS GRUPS ARMATS

ORIENT MITJÀ

- Quins objectius tenen els grups armats? Hi ha diferències d'objectius entre els diversos grups?
- Quines estratègies segueixen? Quines creiem que donen més bon resultat?
- Quina relació hi ha entre els grups armats i la població?
- Quina visió ens donen els mitjans de comunicació?
- Com es veu el futur?

AMÈRICA LLATINA

- Quins objectius tenen els grups armats? Són comuns? Què és la idea de la 'Unitat Latinoamericana'?
- Han canviat les estratègies dels anys '60 – '70? Continua sent eficaç la lluita guerrillera?
- Quina funció política i social compleixen els grups armats? Quin suport tenen?

- Quina visió donen els mitjans de comunicació dels conflictes a Amèrica Llatina?

PAPER QUE JUGUEN ELS ESTATS I LA SOCIETAT DELS PAÏSOS DEL CENTRE

- Quin paper hi juguen els governs i organismes internacionals en els conflictes de la perifèria? Se'ls hauria d'exigir certes accions i posicionaments?
- Com es veu afectada la societat dels països del centre amb els conflictes de la perifèria?
- Quin paper hi hem de jugar els moviments socials? Serveixen les protestes, les brigades, les donacions?

MATERIALS CLASSE 4

A continuació, adjuntem alguns textos per disposar d'informació pel debat. En un arxiu a part hi adjuntem més informació per si algú hi té més interès. Així com repartirem un DVD amb dos documentals i dues pel·lícules ambientades en conflictes armats a Amèrica Llatina. El documental 'Guerrillera' tracta l'ingrés d'una noia a la guerrilla de les FARC-EP, amb el procés d'aprenentatge. El documental 'Zapatista' exposa el sorgiment de l'EZLN a Chiapas (Mèxic) i el seu desenvolupament. La pel·lícula 'Estado de sitio' mostra un aspecte de la lluita armada a l'Uruguai dels anys '60 - 70' i la situació política del país. La pel·lícula 'La canción de Carla' mostra la cruesa de viure un conflicte armat, en aquest cas a Nicaragua.

OBJECTIUS I ESTRATÈGIES DELS GRUPS ARMATS DE LA PERIFÈRIA: la guerra asimètrica

Podríem definir la guerra com a 1) un conflicte armat violent entre masses amb 2) dos o més forces enfrontades 3) de les quals almenys una és un exèrcit regular i que ha d'estar al servei d'un govern instituit 4) amb bàndols organitzats que centralitzin la lluita i els combatents, 5) defensa organitzada i atacs calculats, 6) havent d'existir planificació i no trobades ocasionals, seguint una estratègia global.

Resulta vertaderament essencial, en matèria estratègica i tàctica, veure que s'han produït diversos canvis en el funcionament de les noves guerres; a saber, la revalorització de la guerra de guerrilles i de l'acció kamikaze, la desterritorialització, la desestatalització i la desnacionalització del conflicte, l'absència de plaços, la comunicació com a arma de guerra, la irrupció de l'Islam com a força fortament ascendent, com a principal ideologia alternativa, com a ideologia dominant de la perifèria. Molts intel·lectuals han defensat la teoria que les guerres recents, tenen les característiques de l'anomenada "Guerra Asimètrica". Anem doncs a conceptualitzar i a definir en què consisteix aquest tipus de guerra:

La Guerra asimètrica:

La guerra asimètrica és un conflicte violent on existeix una desproporció entre les forces militars i polítiques dels bàndols implicats, i que per tan obliga a les diferents parts implicades a utilitzar mitjans fora de la tradició militar habitual. Entre aquests mitjans trobem la Guerra de guerrilles, la Resistència, tota classe de terrorisme, la contrainsurgència, el terrorisme d'Estat, la Guerra Bruta o la desobediència civil. Per contra, la guerra simètrica s'entén, en general, com un conflicte armat clàssic entre dos Estats amb unes forces militars aproximadament iguals. Les guerres actuals i futures són i seran asimètriques, ja que la guerra simètrica ja no és possible: sigui per la desproporció de mitjans existents entre els països amb un alt pressupost militar i els de baix pressupost, destacant entre els primers la major potència militar del món, EUA; sigui pels altíssims riscos que assumiria l'atacant davant d'un rival amb una capacitat nuclear o bacteriològica.

Entenem que qui recorre a la guerra asimètrica és per què creu que no pot guanyar mitjançant la guerra simètrica. Llavors tracta d'identificar:

1. Els punts dèbils de l'enemic
2. Quin terreny i/o ambient d'operacions ha d'adoptar per tal d'impedir o dificultar a l'adversari el seu desplegament i pugui maniobrar tot el seu poder polític i militar (o que ho hagi de fer al preu de danys col·laterals que podran ser aprofitats per l'enemic,

o bé al preu d'un nombre excessiu de baixes pròpies)

3. Que aquests terrenys i/o ambient possibilitin al màxim el desplegament del poder propi

4. Com aprofitar (i no només militarment) la situació creada de cancel·lació de la superioritat simètrica (p.ex. políticament, psicològicament, econòmicament) o els efectes negatius (danys col·laterals, baixes pròpies excessives, costos disparats) de desitjar a tota costa cancel·lar la asimetria mitjançant una sobre simetria o disimetria

5. tàcticament, el terreny o ambient d'operacions escollit per a la batalla ha de permetre: l'ocultament dels moviments de l'asimètric; dificultar el desplegament dels mitjans de l'adversari (ciutats, selves, jungles, muntanyes, fronteres,) i facilitar les emboscades, les aspiracions de força fins al punt adequat per poder invertir la relació de forces a favor de l'asimètric; gran mobilitat i rapidesa

Segons Matas, un conflicte podrà ser qualificat com a asimètric quan s'identifiquin i predominin les següents característiques:

- Existència de formacions armades irregulars i organitzacions terroristes
- Utilització de tàctiques irregulars i a vegades aparentment irracionals, que afectaran greument a les vulnerabilitats de l'adversari i a les que difícilment es podrà fer front amb capacitats militars convencionals.
- Dificultat de localitzar i identificar a l'adversari i a les persones que li donen suport
- Dificultat de fer front a l'adversari asimètric d'una manera proporcional i discriminada
- L'ambient i el terreny són elegits per l'adversari asimètric cosa que impedirà freqüentment obtenir el màxim rendiment de les capacitats militars pròpies.
- Violació o incompliment del dret internacional per als conflictes armats. Molts dels aspectes dels conflictes asimètrics ni tan sols estan regulats o contemplats.
- Obertura del camp de batalla a totes les seves dimensions
- El camp de batalla asimètric comptarà amb la presència de la població civil entre el adversari asimètric i de manera que rarament seran distingibles.
- Presència i implicació d'elements i organitzacions civils, inclosos un gran número de refugiats i desplaçats
- Importància fonamental del domini de la informació.
- L'adversari asimètric buscarà obtenir el màxim rendiment de les seves accions a través dels mitjans de comunicació, magnificant els seus èxits i els fracassos de l'adversari, sobretot quan es refereixen a baixes pròpies i als danys col·laterals que afecten a la població civil.
- Ritme de les operacions molt variable. Duració generalment prolongada del conflicte

I davant d'això l'adversari no asimètric ho té difícil degut als següents condicionants:

- Ambientals i geogràfics: l'adversari que segueixi una estratègia d'aproximació asimètrica, determinarà amb les seves accions l'àmbit geogràfic i ambiental on es duran a terme les accions. Les forces pròpies veuran limitada la seva actuació pel respecte a la sobirania dels estats implicats i l'actuació en un ambient favorable per a l'adversari.
- Temporals: la duració d'un conflicte serà un dels condicionants més importants als que s'ha de fer front. Serà necessari preparar a l'opinió pública davant la previsible duració prolongada del conflicte per evitar la precipitació, com a conseqüència de la búsqueda de resultats decisius en un període breu de temps.
- Legals: el respecte al dret internacional dels conflictes armats limita l'actuació de les forces armades en qualsevol dels conflictes, regulant l'ús de la força i legitimant l'ús dels exèrcits dels països o organitzacions implicats. L'adversari més dèbil normalment no la respectarà, però aprofitarà qualsevol ocasió per denunciar el seu incompliment per part del contrari.
- Polítics: l'entitat de les forces utilitzades, les limitacions o restriccions de l'ús de la força, els objectius estratègics militars, etc.. Es deriven normalment d'una estructura estatal i legal reconeguda i sotmesa a l'aprovació dels ciutadans. L'adversari que no

depenqui d'aquest tipus d'estructures no està subjecte a aquestes restriccions i ell mateix marcarà els seus propis límits. L'existència de baixes pròpies pot condicionar la voluntat política i el suport de l'opinió pública als governs.

La guerra de guerrilles en la guerra asimètrica:

Ja sabem que no és correcte limitar la guerra asimètrica a la guerra de guerrilles; però aquesta és, sense cap mena de dubte el seu màxim exponent. Autors varis defensen que a les recents guerres d'Irak o d'Afganistan l'exèrcit nord-americà i els seus aliats han de fer front a un nou tipus de guerrilla. 1er) per què el què es revela de la resistència irakí, és sobretot la seva indubtable atipicitat, ja que res o molt poca cosa tenen a veure amb una guerrilla en el sentit clàssic del terme: no es coneixen ni líders ni cap aparell polític que el substingui ideològicament; les seves fonts de finançament són ignotes: posseeix un alt nivell d'eficàcia i ha estat capaç, una vegada rera altra, de colpejar de forma coordinada zones d'alta seguretat del cor de Bagdad,... fins i tot és raonable pensar que hi ha més d'una resistència: la purament iraquí, alimentada sobretot pels ex-militars i ex-membres del partit Baas (però amb una gran participació també i suport de la població iraquiana), i una altra arribada de fora i composta, fonamentalment, pels elements d'Al Qaeda. Segons el General Raymond Odierno, el 95 per cent de persones pertanyen a la primera facció i només el 5% restant són estrangers. Els propis nord-americans, a través dels seus més destacats responsables civils o militars, han definit a la resistència com una nebulosa i a les persones que l'integren com a un enemic invisible o, fins i tot, com a fantasma". No oblidem que la major part de víctimes nord-americanes i de la Guàrdia Nacional iraquiana són fruit de bombes casolanes elaborades per la mateixa població. L'enemic esdevé difús, per què es tracta de la població mateixa. Un altre punt que podria diferenciar la Resistència Iraquiana d'altres guerrilles seria "la desterritorialització i desestatalització de la insurrecció, de la guerrilla, de la Asimetria".

L'acció Kamikaze:

Segons "el Instituto Español de Estudios Estratégicos y la Escuela Superior de las Fas españolas", el comportament dels combatents varia considerablement segons el seu origen. "El combatent pot ser:

- Un reclutat: fa la guerra per obligació, es sanciona la desobediència. La resignació es l'estat emocional que predomina.
- Un mercenari: un professional, busca el màxim benefici i assumeix el menor risc (menor número de víctimes en les guerres amb soldats professionals)
- Un voluntari: busca lluitar per defensar una causa, tracta de restaurar la justícia; una vegada acabada la guerra torna a la seva llar amb la sensació del deure complert
- Un fanàtic: és el combatent ideal, arribarà fins al sacrifici i ben utilitzat serà el peó fonamental pels dirigents de la guerra"

La simplicitat a l'hora de discernir les diferents modalitats de persones que poden combatre en una guerra que defensa el IEEE, obviant les circumstàncies socio-econòmiques que porten a moltes persones titllades de "fanàtiques" a lluitar per una causa justa, demostra la visió occidental-moralista existent sobre la realitat dels denominats kamikazes.

"Es pot afirmar del fanàtic (però també del voluntari) que es correspon perfectament amb el combatent ideal per a la guerra il·limitada. Però hi ha un pas més en la il·limitació i és quan el fanàtic es torna kamikaze. Llavors no només arriba al grau màxim d'il·limitació i de la totalitarització de la guerra sinó que també es dona un pas més cap a la guerra asimètrica".

La rellevància real del kamikaze és que trastoca totes les regles històriques de guerra de tradició europea i derivades, en les quals el soldat no és que valgui molt, però, per motius varis, algo val. No diguem ja l'impacte que té a figura del kamikaze sobre uns anglosaxons obsessionats amb el "0 killed" en els conflictes.

En tot cas el desafiament que realitza el kamikaze actual és de talla. Definit com "la bomba intel·ligent i barata (cost aproximat:150 euros) del terrorisme de nova generació, producte d'una ideologia i d'una tècnica de preparació fàcilment traslladable i exportable", 42 països han estat dianes, fins ara, a un ritme que ha passat de 16 a 39 atacs anuals. La seva generalització va al costat de la seva eficàcia. Com a botó de mostra, els atacs suïcides només representen l'1% dels atemptats palestins, però han produït el 44% de les víctimes.

CONTEXT DE LA LLUITA ARMADA A L'ORIENT MITJÀ

SITUACIÓ POLÍTICA DE L'ORIENT MITJÀ:

Centrant-nos en les realitats generalment més conegudes de l'Iraq i Palestina, veiem que són països que es troben ocupats militarment per Estats Units i Israel. La incidència directa d'aquests països es nota per tan no només en la gran influència que juguen sobre les decisions polítiques d'uns governs titelles (com podrien ser per exemple, els casos de Turquia i en certa manera d'Aràbia Saudita o Pakistan) o en la imposició d'un sistema econòmic obert a l'entrada de les multinacionals estrangeres. L'ocupació militar directa implica l'existència de tropes pròpies en un país estranger, i per tan, la sensació i la certesa d'intromissió externa en les decisions sobiranes d'un país, a més de moltes altres conseqüències.

La impossibilitat més que evident de resistir mitjançant els mètodes tradicionals democràtics (com demostra el boicot occidental a la victòria política de Hamas o les fraudulentos i il·legítims eleccions a l'Iraq ocupat), implica que la resistència contra l'invasor es desenvolupi mitjançant múltiples fronts, entre els quals hi podem trobar el front armat.

Iraq: la segona resistència

El model d'ocupació militar de l'Iraq inicialment imaginat a Washington i a Londres – una còmode dominació – no s'ha complert en absolut. Autors com Cordesman han afirmat que el plantejament de la invasió que va fer ja des del principi la primera Administració Bush era erroni: "pensaven que la insurgència iraquiana estava composta per un limitat nombre d'insurgents que les forces de la coalició podrien derrotar perfectament abans de l'elecció d'un nou govern iraquianà". Aquest autor senyala que EEUU ha de renunciar als seus objectius inicialment previstos, una vegada assumida la paulatina i creixent hostilitat de la població iraquiana. I és que "... la insurgència no està restringida a un nombre de fanàtics aïllats de la població i oposats a la democràcia a l'Iraq, sinó que està alimentada per sentiments nacionalistes, extesos per l'àmplia desconfiança en les intencions de EEUU i pel ressentiment cap a les seves accions".

I és que el nombre d'accions armades no paren de créixer. Utilitzant les mateixes dades del Pentàgon, el nombre d'atacs armats a l'Iraq van incrementar l'any 2005 un 30% respecte el 2004, fins a un total de 34.000, és a dir, quasi bé 100 atacs diaris. D'ells, menys d'un 1% van ser atacs suïcides o cotxes bomba, accions atribuïbles en bona mesura a al-Qaeda, quan no a opaques trames dels serveis secrets. Malgrat ser molt escassos comparativament, l'atenció pública internacional només es fa ressò d'aquells atemptats massius i sectaris.

La mort d'al-Zarqawi o la captura i posterior execució de Saddam Hussein, que havien de comportar segons la versió oficial un punt d'inflexió en la situació interna iraquiana, no han fet disminuir ni el nombre ni la intensitat de les accions de la resistència. Hi ha

un empobriment generalitzat de la població i un creixement de la “complexitat, intensitat i letalitat” de la lluita armada.

La major part dels diners destinats a la reconstrucció del país es deriven cap a la seguretat: per a la reconstrucció de l'Iraq es preveu fins a l'any 2007 una donació per part dels organismes internacionals de 56.000 milions de dòlars, mentre que EEUU es gasta en la lluita contra la resistència 6000 milions de dòlars al mes. El nombre actual d'efectius militars només es pot mantenir amb grans rotacions de retorn a l'Iraq, la prolongació més enllà d'un any de la permanència a l'escenari de combat i el recurs abusiu a contingents de la Guardia Nacional i de la Reserva, mal preparats per al combat. L'any 2005 i després de molt de temps, el nombre de reclutaments ha baixat per sota de les previsions i fins a 50.000 soldats han vist prorrogat contra la seva voluntat el seu servei a l'exèrcit. Per tal de disminuir les seves baixes, els EEUU i el Pentàgon han utilitzant de forma indiscriminada els bombardejos aeris i els míssils, mentre aquartel·la el màxim temps possible les seves tropes en bases distribuïdes per tot el país, i cerca amb murs les ciutats rebels. El resultat de tot això és imaginable: l'increment de destrucció i de víctimes civils, a més de la pèrdua efectiva del control territorial.

L'únic factor que li restaria a EEUU i Regne Unit per alleujar la situació, la consolidació del procés polític intern tampoc es materialitza. Les eleccions del desembre de 2005 que haurien de demostrar la voluntat existent del govern dels EUA de deixar decidir al poble iraquiana sobre el seu futur han resultat un fracàs. Primer pel boicot dels partits sunnites a unes eleccions que consideraven il·legítimes. Segon per què el suport que Washington ha atorgat des del principi a les diferents formacions de confessionalisme polític chií, se'ls hi pot escapar de les mans. Recordem que Washington ha potenciat el sorgiment de milícies chiis i d'esquadrons de la mort dedicats a acabar amb la Resistència que estan causant estralls entre la població (seguint doncs un estil similar a l'utilitzat a El Salvador). Hi ha indicis suficients que demostren que els ocupants estan perdent el control intern sobre els seus socis del camp confessional chií, amb una fidelitat actual (tan pels seus propis orígens com pels seus interessos) molt més pròxima a Teheran que a Londres i a Washington.

Tot plegat planteja la possibilitat d'abocar el país a una violenta partició territorial sectària, imposant territoris ètnicament i confessionalment purs, tal i com apuntaven alguns autors com Michael Collon. Al sud quedaria la confessionalitat chií (directament vinculada a l'Iran), al nord la kurda (estratègicament associada a Israel). Curiosament les principals zones d'extracció petrolífera de l'Iraq.

El novembre de 2005 es donà a conèixer la creació del Front Patriòtic Nacionalista i Islàmic (FPNI), quedant agrupats en el Front polític tan les formacions de la resistència com els partits polítics que li donen suport, juntament amb les personalitats iraquianes (independents). Aquest front és a partir de llavors el representant polític de la resistència armada, convertint-se en l'interlocutor de les organitzacions i del moviment contra la guerra internacional amb l'objectiu d'obtenir el reconeixement de la resistència iraquiana i de la seva legitimitat com a representant del poble iraquiana. Els documents constitutius del FPNI inclouen referències explícites a la reconstrucció democràtica d'Iraq, constituint-se així com a l'únic referent intern que combina al mateix temps un projecte d'alliberament armat del país amb el rebuig del sectarisme i el confessionalisme.

El suport compromès amb la resistència iraquiana contra l'ocupació estrangera del seu país, és l'única alternativa front a l'alçament i triomf a l'Iraq –i ja en el conjunt de l'orient mitjà- de corrents regressives, sectàries o confessionals.

Palestina: la lluita continua

La lluita per a l'alliberament de Palestina sorgeix de l'oposició a la consolidació i a la constant invasió de territori palestí d'un estat (l'israelià) reconegut internacionalment des del 1948. Són més de 60 anys de resistència (recordem que ja des dels inicis del

segle XX hi van haver diferents mostres d'oposició palestina a l'arribada de jueus de tendència sionista, recalcant els fets ocorreguts el 1936) marcats per conflictes constants d'intensitat diversa (prenent més força els anys 1948, el 1967 amb la primera intifada i el 2001 amb la segona intifada).

El balanç de víctimes que hi ha hagut l'any 2006 denota la continuïtat d'un conflicte que lluny d'acabar-se es demostra cada cop més complex. Les forces armades israelianes han matat a 660 persones als territoris ocupats i a Israel. D'elles 322 formaven part de les hostilitats en el moment de la seva mort i 22 d'elles han mort com a conseqüència dels denominats "assassinats selectius". Per la seva banda, els palestins han matat a 17 civils israelians i a sis militars. El novembre de 2006, Israel tenia 9075 presoners palestins, d'ells 738 en detenció administrativa sense càrrecs ni judici.

Les eleccions legislatives a la Autoritat Palestina celebrades el gener de 2006 que van culminar amb la victòria de Hamás han aportat un nou panorama polític a Palestina. I és que les eleccions per a la presidència celebrades el gener de l'any anterior donaven com a guanyador a la facció política de Fatah. Tot i que menys de la meitat de l'electorat va votar en les eleccions de l'any 2005, la victòria d'Abbas va ser atribuïda a la pressió internacional i a la voluntat de mostrar al líder de Fatah com a únic candidat capaç d'aportar una solució al conflicte. Un any després, (i amb una participació de més del 80% de l'electorat) l'opció de Hamás ha resultat ser la més votada, i no degut precisament a la seva aposta per a un suposat islamisme fanàtic, sinó per ser, ara per ara l'única facció capaç de satisfer les necessitats bàsiques de la població i de resistir als constants atacs per part d'Israel. Això sembla motiu suficient com per què occident hagi adoptat una política d'embargament cap a un país prou debilitat econòmicament per culpa de l'ocupació israeliana.

Cansats d'intentar deteriorar a Hamas mitjançant el reforçament impossible de les tropes israelianes, membres de l'entorn del president dels EUA i de la CIA, per una part, i dels serveis del Mossad, de la altra, prefereixen aplicar el mètode argelí de l'any 1992, que consisteix en enderrocar per la força a un govern legítim, tot i el considerable risc de fomentar una guerra civil. És el trasfons dels sagnants enfrontaments a Gaza de les últimes setmanes entre militants de Fatah i militants de Hamás, i dels què el Fatah té la única responsabilitat. El Fatah, o més aviat una corrent de Fatah, que es pot anomenar "corrent argelina" o també "corrent erradicadora", compte amb el suport de Washington i Tel-Aviv i es mostra disposada a obrir un conflicte per tal de recuperar el poder. Tot i que no es pot acusar a Abbas d'intentar fomentar la guerra civil, intenta com a mínim satisfer a la Casa Blanca provant de desestabilitzar el poder legítim a fi d'imposar un govern que donaria un poder de veto a qui precisament els electors han volgut sancionar. El divideix i vençeras es vol imposar a Palestina.

L'única opció possible sembla ser que tan Hamás com la resta de faccions realment compromeses amb la Resistència a l'ocupació puguin centrar-se en intensificar la lluita civil i la solidaritat. Aquesta és la millor manera d'aïllar als què portarien a la guerra civil per tal de conservar els seus privilegis i el seu poder. Els actes recents de resistència civil en els què milers de palestins desarmats han intervingut per impedir assassinats i atacs aeris israelians a Gaza han demostrat el potencial immens d'un poble que sembla que no es cansi mai de resistir.

CONTEXT DE LA LLUITA ARMADA A AMÈRICA LLATINA

FRAGMENTS DE 'MISSATGE ALS POBLES DEL MÓN A TRAVÉS DE LA TRICONTINENTAL'

Ernesto 'Che' Guevara, 1967

Crear dos, tres... molts Vietnam, és la consigna.

Vint-i-un anys sense guerra mundial, en aquests temps de confrontacions màximes, de xocs violents i canvis sobtats, semblen una xifra molt alta. Però, sense analitzar els resultats pràctics d'aquesta pau per la que tots ens manifestem disposats a lluitar (la misèria, la degradació, l'explotació cada cop major d'enormes sectors del món) cal preguntar-se si ella és real.

(...)

El focus de les contradiccions, en aquests moments, està radicat en els territoris de la península indoxina i els països del voltant. Laos i Vietnam són agitats per guerres civils, que deixen de ser tals al fer-se present, amb tota la seva capacitat de poder, l'imperialisme nordamericà.

(...)

Hi ha una llastimosa realitat: Vietnam, aquesta nació que representa les aspiracions, les esperances de victòria de tot un món pretèrit, està tràgicament sol. Aquest poble ha de suportar els embats de la tècnica nordamericana, gairebé a mansalva al sud, amb algunes possibilitats de defensa al nord, però sempre sol. La solidaritat del món progressista amb el poble de Vietnam s'assembla a l'amarga ironia que significava pels gladiadors del circ romà l'estímul dels plebeus. No es tracta de desitjar èxits a l'agredit, sinó de córrer la seva mateixa sort; acompanyar-lo a la mort o a la victòria.

(...)

El més gran dels poders imperialistes sent en les seves entranyes el dessagnament provocat per un país pobre i atraçat i la seva fabulosa economia es ressent de l'esforç de guerra. Matar deixa de ser el més còmode negoci dels monopolis. Armes de contenció, i no en nombre suficient, és tot el que tenen aquests soldats meravellosos, a més de l'amor a la seva pàtria, a la seva societat i un valor a tota prova. Però l'imperialisme s'empantana al Vietnam, no hi troba camí de sortida i en busca algun desesperadament que li permeti sortejar amb dignitat aquesta perillosa situació en la que es veu.

(...)

I, a nosaltres, explotats del món, quin és el paper que ens correspon? Els pobles de tres continents observen i aprenen la seva lliçó en el Vietnam. Ja que, amb l'amenaça de la guerra, els imperialistes exerceixen el seu xantatge sobre la humanitat, no témer la guerra és la resposta justa. Atacar dura i ininterrompudament en cada punt de confrontació, ha de ser la tàctica general dels pobles. Però, en els llocs en que aquesta mísera pau que sofrim no ha estat trencada, quina serà la nostra tasca? Alliberar-nos a qualsevol preu.

(...)

Amèrica constitueix un conjunt més o menys homogeni i en la quasi totalitat del seu territori els capitals monopolistes nordamericans mantenen una primacia absoluta. Els governs titelles o, en el millor dels casos, dèbils i manipulables, no poden imposar-se a les ordres de l'amo ianqui. Els nordamericans han arribat gairebé al màxim de la seva dominació política i econòmica, poc més podrien avançar. Qualsevol canvi de la situació podria convertir-se en un retrocés de la seva supremacia. La seva política és mantenir-lo conquerit. La línia d'acció es redueix en el moment actual, al ús brutal de la força per impedir moviments d'alliberament de qualsevol tipus.

FRAGMENT DE LA INTRODUCCIÓ DEL LLIBRE 'DEL MONCADA A CHIAPAS. HISTORIA DE LA LUCHA ARMADA EN AMÉRICA LATINA'

LES DIVERSES FORMES QUE VA PRENDRE LA LLUITA ARMADA

EL FOCUS

A partir del triomf de la revolució cubana sorgiren grups en molts països del continent que constituïren focus guerrillers en virtut d'una lectura a corre-cuita d'aquesta experiència. El focus era concebut com a exemple revolucionari suficient per atraure a les masses al camí de la lluita armada. La conducció política del procés sorgiria del mateix focus, sent innecessària l'existència d'una organització política. L'anàlisi de les situacions concretes de cada país va cedir pas a l'entrenament militar i a la solució dels problemes tècnics. "L'acció ens uneix" fou la consigna del període foquista, durant el qual es rebutjà la polèmica infinita dels revolucionaris de cafè.

Per a instal·lar el focus es buscaren zones serranes i selvàtiques poc poblades que permetessin al nucli passar desapercebut fins el moment de començar a operar. El contacte amb la població era considerat més com un risc que com un avantatge per raons de seguretat. En general, aquests grups mancaven de relacions en la zona escollida, no aconseguïen incorporar camperols a les

seves files ni tenien forts recolzaments en les ciutats, tot el contrari de l'experiència cubana.

Amb aquestes característiques, els primers grups guerrillers s'enfrontaren a la repressió en condicions molt desfavorables, tant per la seva escassa capacitat militar com per les dificultats per sobreviure en un terreny especialment inhòspit. La declaració de la OLAS de 1967 posava en dubte l'eficàcia dels exèrcits de la regió dient que “els mitjans tècnics dels exèrcits professionals, adaptats a la repressió dels moviments populars en els ciutats, són incapaços de fer front a la guerra irregular...” Però l'adaptació dels exèrcits a aquest tipus de combat fou ràpida, i no és estrany que la majoria dels grups d'aquesta època hagin sofert greus derrotes i en la majoria dels casos deixessin d'existir.

Pablo Monsanto, un dels quatre comandants actuals de la URNG, fa una reflexió que es pot aplicar a la majoria dels casos de la època: “Hi va haver una desviació foquista a Guatemala a l'inici de la guerrilla, principalment en al Guerrilla Edgar Ibarra. Aquesta desviació es manifestava en creure que la guerrilla seria el centre d'on començaria el desenvolupament general de tota la organització revolucionària. I que les masses s'hi incorporarien de forma espontània, estimulades per l'acció guerrillera”.²

LES ORGANITZACIONS ARMADES

A mesura que els focus s'anaren extingint a finals dels '60 emergiren nous criteris, entre altres causes per l'experiència vietnamita. Cobrà creixent importància el treball entre les masses i el paper de la organització política, tot i que realitzés tasques militars.

En alguns països, com Uruguai, Xile i Argentina, d'escassa composició camperola, es començaren a posar en pràctica formes de lluita armada urbana, canviant, per tant, els mètodes d'organització i de l'acció militar. Les qüestions de seguretat cobraren molta més importància al considerar-se les ciutats com un terreny desfavorable, i els problemes polítics i del moviment social formaven part de l'activitat quotidiana. Però inclús en països amb majoria camperola, com Nicaragua o Guatemala, les derrotes sofertes obligaren a un canvi profund. Es donà importància al treball polític i es començà a combinar totes les formes de lluita.

D'altra banda, a començaments dels anys '70 les organitzacions existents anteriorment o les recent sorgides, com FARC i ELN a Colòmbia, les nicaraguenques i guatemalteques, ERP i Montoneros a Argentina, Tupamaros a Uruguai, ja no eren petits grups, sinó organitzacions que contaven centenars o milers de combatents i desenvolupaven un treball de masses, editaven diaris o revistes i feien una forta tasca de propaganda. En moltes ocasions els seus operatius reflectien necessitats populars i suscitaven simpatia i admiració.

Aquests grups no poden de cap manera ser considerats com a focus, però la

²Marta Harnacker, Pueblos en armas, Edit. Nueva Nicaragua, Managua, 1985.

seva activitat dominant era militar i no política. Plantejaven l'enfrontament entre la organització i les forces armades com a joc d'aparells, amb la qual cosa es condemnaven al fracàs. Ignoraren que la seva capacitat de creixement estava condicionada per la participació activa de la població -com a Xina, Vietnam o Argèlia- i que això és un fet polític abans que militar.

D'altra banda, la urgència d'incorporar combatents i d'incrementar l'activitat armada els portava a desguarnir els fronts de masses amb el traspàs de militants; moltes accions es realitzaven sense tenir en compte l'impacte en la població. El treball de masses tendia més a aconseguir recolzament per a la pròpia lluita que a respondre a les necessitats populars. A més, els efectes de la concepció militarista es feren sentir en la falta de debat i de democràcia interna; el règim militar i la seguretat tenien preferència sobre les necessitats polítiques. Això va portar en molts casos a resoldre els debats amb mesures disciplinàries o per la ruptura de les organitzacions.

Tomás Borge atribueix a aquestes manques la ruptura de les tendències del Frente Sandinista anys abans del triomf de la revolució a Nicaragua i Manuel Pérez també a la greu crisi que sofrí l'ELN als anys '70.

Aquestes característiques militaristes, unides a la major preparació dels exèrcits llatinoamericans i la major ingerència d'Estats Units sota la cobertura de la Doctrina de la Seguretat Nacional, conduïren als anys '70 a l'aniquilació o a l'extrema debilitat de les organitzacions armades existents, tals com les FAR a Guatemala, ELN a Colòmbia, ALN i MR-8 a Brasil, ERP i Montoneros a Argentina, Tupamaros a Uruguai i MIR a Xile.

LES ORGANITZACIONS POLÍTICO-MILITARS

A partir del triomf revolucionari a Nicaragua al 1979 i del coneixement de la seva experiència, són escasses les organitzacions que es plantegin la lluita armada des d'una òptica exclusivament militarista. Quasi totes han superat aquest estadi de la seva activitat i compten amb importants treballs polítics i amb la influència de les masses. La creixent eficàcia de l'acció contraguerrillera dels exèrcits, per altra banda, fa impossible la supervivència amb els antics plantejaments foquistes o militaristes.

Poden sintetitzar-se així les principals característiques de les organitzacions político-militars:

- Han evolucionat a partir d'una crítica profunda del foquisme en lo militar, pel seu immediatisme i falta d'una visió estratègica de conjunt.
- Rescataren ensenyances dels xinesos i vietnamites en quant a la importància vital del treball de masses, el rol polític de l'exèrcit revolucionari i el possible caràcter prolongat de la lluita armada.
- Realitzen tota la seva activitat militar tenint en compte la relació de forces nacional i internacional.

- Incorporen a la seva concepció estratègica la decisiva participació de les masses en el procés revolucionari a través de la vaga general i la insurrecció, en estreta unió amb les forces guerrilleres, així com l'autodefensa de les organitzacions i mobilitzacions populars.
- Procuren la unificació o coordinació de totes les forces guerrilleres.
- Combinen la incorporació d'equip militar sofisticat amb tècniques i armament fruit de la iniciativa popular.
- Desenvolupen polítiques d'aliances per ampliar la base de sustentació de les seves lluites.
- Realitzen un intens treball internacional i diplomàtic per guanyar credibilitat i solidaritat amb la seva activitat.

Entre aquestes organitzacions político-militars poden citar-se el Frente Sandinista de Nicaragua, el Frente Farabundo Martí de El Salvador, la Unión Revolucionaria Guatemalteca, les Fuerzas Armadas Revolucionarias y el Ejército de Liberación Nacional de Colòmbia.

El FSLN de Nicaragua és una de les poques organitzacions que evolucionà des del foquisme fins arribar a la victòria al llarg de 20 anys. Al 1979 el FSLN es caracteritzava perquè havia aconseguit la unitat de les diverses faccions en que estava dividit; establí una estreta vinculació amb les organitzacions de masses, moltes de les quals contribuï a crear; havia integrat a la lluita a amplis sectors cristians i del clero catòlic; formà, sota la seva direcció estratègica, un front contra la dictadura de Somoza, inclús amb sectors patronals i de polítics tradicionals; i utilitzà la vaga general com a màxim mobilitzador popular i detonant de la insurrecció urbana, incorporant així al conjunt de la població a la lluita armada fins el derrocament del somocisme.

Per la confluència de tots aquests factors, el procés revolucionari es transformà en una autèntica guerra civil, on el poble en armes s'enfrontà a l'exèrcit i el va vèncer.

Relatant la insurrecció a Estelí al 1978 diu el dirigent sandinista Francisco Rivera: "La participació de la població era clau dins dels plans concebuts. Perquè no es tractava sols d'executar operacions militars. Els responsables de totes les esquadres tenien instruccions d'actuar també com a caps polítics, conduir al poble, fer-lo participar, mai limitar-nos a muntar simples emboscades de contenció i aniquilació nosaltres sols..."³. A la vegada, els dirigents del ELN colombià Manuel Pérez i Nicolás Rodríguez expliquen l'evolució de la seva organització: "Fins aleshores el treball polític que havíem fet era sols per aconseguir recolzament per a la guerrilla, però no era un treball per a recolzar i desenvolupar la organització del poble en la defensa dels seus interessos. En això vam fallar en el camp i vam fallar a la ciutat... teníem dirigents sindicals

³Sergio Ramírez, La marca del zorro, Mondadori, Madrid, 1990.

que simpatitzaven amb el nostre projecte i no rebien cap orientació, perquè fins aleshores l'únic que havia importat era treure guerrillers d'entre els obrers... El canvi fonamental en la estratègia militar es dona perquè comencem a entendre cada cop més clarament que la guerrilla, el grup armat, no és sols un instrument militar, sinó una estructura que ha de desenvolupar un treball polític... També ens preguntem pel què sentirà la gent amb les nostres accions i hem començat a pensar que lo correcte no és sols el que nosaltres creguem, sinó el que el poble sent que és correcte".⁴ En el cas de El Salvador els diversos nuclis guerrillers existents es volcaren a la construcció d'organitzacions de masses que al 1979 ja dirigien grans mobilitzacions. Des d'aquesta data la lluita armada ha estat íntimament relacionada amb l'acció de les masses. Ja al 1980 les organitzacions armades van establir una estreta col·laboració fundant el Frente Farabundo Martí, amb una direcció conjunta político-militar.

Al 1989 el comandant del FMLN, Joaquín Villalobos, explicava les possibilitats de llançar una ofensiva victoriosa mostrant la complexitat de la situació. "No es pot restringir el concepte d'ofensiva a una data, ja que els factors que s'aniran conjugant són resultat d'una lluita social el curs de la qual és cap a una insurrecció popular, però aquesta insurrecció és el resultat de múltiples factors tals com: l'ofensiva militar del FMLN, el procés d'insurreccionament de les masses a la ciutat i al camp, la generalització de la repressió, la descomposició política del govern i les forces armades, i el debilitament de la política d'Estats Units i dels seus instruments per El Salvador".⁵ En els casos de El Salvador i Guatemala, les organitzacions armades arribaren a un grau de desenvolupament que comportava una forta influència de masses, el control sobre importants sectors del territori nacional, un eficaç nivell militar i una virtual situació d'equilibri de forces amb els respectius governs i exèrcits. La victòria revolucionària no fou possible pel sosteniment absolut d'Estats Units, que ha proporcionat recolzament polític, econòmic i militar de forma il·limitada.

LA CONTRAGUERRILLA

A mesura que el fenomen guerriller s'anà generalitzant, els exèrcits llatinoamericans i Estats Units van avançar en la doctrina contraguerrillera i adoptaren els mitjans polítics i militars destinats a acabar amb els moviments revolucionaris.

La cobertura ideològica creada per tal finalitat fou, a partir de la coneguda lluita anticomunista, la Doctrina de la Seguretat Nacional: "És una doctrina militar: és una ciència de la guerra. També s'hi engloba tota la política, ho fa indirectament, en virtut del fet de que la guerra ara aglutina tota la política... per davant de tot és un coneixement que té per finalitat la guerra"⁶. Amb aquest suport ideològic s'articularen tots els recursos en funció de la derrota dels revolucionaris.

⁴Marta López Vigil, Camilo camina en Colombia, Txalaparta, Navarra, 1990.

⁵Joaquín Villalobos, Perspectivas de victoria y modelo revolucionario, FMLN, 1989.

⁶Joseph Comblin, El poder militar en América Latina, Editorial Sígueme, Salamanca, 1978.

Per davant de tot es va desestimar el criteri de que el combat a la guerrilla havia de córrer a càrrec de les policies. L'exèrcit fou l'encarregat d'aquesta tasca, corresponent-li, a més, la centralització del comandament de totes les forces armades i policials, juntament amb la coordinació de la intel·ligència i propaganda oficial.

Es reorganitzaren les forces, creant-se unitats especials antiguerilleres, com les unitats de desplegament ràpid, aviació tàctica i comunicacions sofisticades. Es va donar una formació especial militar i ideològica a aquestes tropes, mitjançant l'entrenament a Estats Units i l'enviament d'instructors, que en ocasions actuaren personalment.

Se li va donar importància decisiva a la intel·ligència, segons la teoria del coronel francès Trinquier: "Sobretot informació. En aquesta guerra l'arma decisiva és la informació. És necessària a qualsevol preu. La tortura és la norma del joc. Els revolucionaris saben el què els espera. Es farà lo que sigui necessari".⁷ Es va buscar aïllar a la guerrilla de la població, treure l'aigua al peix, seguint l'experiència britànica a Malasia, la francesa a Vietnam i Argèlia i la nordamericana a Vietnam. Per a això a El Salvador i Guatemala, per exemple, es va forçar a l'exili a centenars de milers de camperols mitjançant bombardeigs massius i terror policial.

La repressió es va multiplicar a tots els nivells, inclús amb mètodes nous i especialment contundents, tant per a liquidar als combatents com per sembrar el terror en les seves bases de recolzament i en tota la població.

Així se suprimiren totes les llibertats democràtiques allà on encara subsistien, mitjançant dictadures o legislacions especials; es crearen comandaments especials, amb l'aparença de grups civils, constituïts per militars i policies i sota el comandament militar, dedicats a l'assassinat selectiu d'opositors destacats, com la Mano Blanca a Guatemala, la AAA a Argentina, el Comando Rodrigo Franco a Perú, els Escuadrones de la Muerte, etc.; es generalitzaren les tortures, les grans redades, els controls militars i els assassinats d'activistes o sospitosos, en alguns casos camuflats amb suposats enfrontaments i després creant-se la cruel figura del desaparegut, persona la situació de la qual no es donaven informes o que el seu cadàver no s'entregava. Així es consumaren a Guatemala unes 40000 desaparicions i 30000 a Argentina, que són els casos més dramàtics; en altres països, com El Salvador, Perú, Xile, Mèxic i Uruguai, també es va utilitzar aquest mètode. El coratge civil de les Madres de Plaza de Mayo a Argentina i altres organitzacions de familiars de desapareguts va permetre denunciar a les dictadures i als militars i policies que realitzaren la feina bruta. L'informe de la Comissió Sobre la Desaparició de Persones a Argentina, l'Informe Retting a Xile i l'Informe de la Comissió de la Veritat a El Salvador han aportat proves que donen fe d'aquests crims i dels seus autors materials, així com dels seus instigadors, que en tots els casos foren les cúpules militars.

⁷Joseph Comblin, op. cit.

FARC-EP (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo); UNA GUERRILLA ACTIVA AL SIGLE XXI

Fragments de l'article “Les FARC-EP a Colòmbia, una excepció revolucionaria en una era d'expansió imperialista” de James J. Brittain (22-11-2005)

Actualment, Colòmbia es troba en els espasmes d'una guerra civil, enquadrada en un model d'economia neoliberal i de completa subordinació a Estats Units. Un petit grup de latifundistes i capitalistes molt rics dins del país tenen la capacitat directa d'afectar la política governamental i les condicions econòmiques. La polarització de la riquesa és extrema. El 3% més ric és propietari de més del 70% de la terra cultivable, mentre que el 57% subsisteix amb menys del 3% d'aquesta terra. L'1% més ric de la població controla el 45% de la riquesa.

(...)

Al maig de 1982, les FARC agregaren oficialment “Exèrcit del Poble” al seu nom, d'aquí FARC-EP. El raonament d'aquesta estratègia fou doble. El primer fou que el Secretariat, a través d'una estratègia marxista-leninista, va comprendre que sols a través del recolzament del poble podia ser creada una societat socialista, i que per altra part, les FARC-EP havien de “desenvolupar un paper decisiu en guanyar el poder pel poble”. La segona raó es va basar en l'activitat militar de la guerrilla. La ideologia revolucionaria de la insurgència estava fortament afirmada en el manteniment de característiques de guerrilla amb estructura defensiva i operacions de caràcter militar. Amb tot, la insurgència va reconèixer la necessitat d'iniciar el seu desenvolupament històric a través de l'expansió d'un “autèntic moviment de guerrilla ofensiva”.

(...)

Al 1999, les FARC-EP havien augmentat el seu poder més enllà del 60% del país, i en menys de tres anys s'estimava que més del 93% de totes les “regions de població recent” a Colòmbia tenien una presència de la guerrilla.

(...)

Algunes àrees estan formalment organitzades per les FARC-EP amb escoles, instal·lacions mèdiques, estructures judicials bàsiques, i així en endavant, en tant que d'altres poden tenir la guerrilla present tot i que amb una capacitat molt menor. Juntament a l'ascens material de les FARC-EP no es pot negar que la rebel·lió té un considerable recolzament de part de la població civil. Al llarg dels últims anys, un nombre creixent d'habitants rurals va començar a emigrar cap a les regions ocupades per les FARC-EP, sigui per seguretat o per solidaritat. Durant les negociacions de pau entre els rebels i el govern colombià (1998-

2002), més de 20 mil persones van emigrar cap a Villa Nueva Colombia controlada per les FARC-EP en tan sols un any. Molts preferien viure en el refugi segur dels rebels un cop els proporcionava una sensació de seguretat i la capacitat de crear projectes alternatius de desenvolupament basats en la comunitat.

(...)

Al llarg de quatre dècades des dels seus inicis, les FARC-EP es transformaren en un moviment organitzat i complex. El seu programa enfoca una varietat de qüestions polítiques crítiques, socials, culturals i econòmiques. A partir d'una investigació en curs conduïda per l'autor, la base de recolzament de la organització es va expandir des de la seva base del camperolat de subsistència per a incorporar poblacions indígenes, afro-colombians, desplaçats, treballadors rurals sense terra, intel·lectuals, sindicalistes, professors i sectors populars urbans. Un 45% dels seus membres i comandants són dones. El què va començar com una lluita camperola per la terra rural, travada principalment per camperols a la dècada de 1960, es va transformar des d'aleshores en un moviment socio-polític nacional amb objectius de desenvolupament alternatius a través de la concretització d'una societat socialista.

(...)

El 1964 les FARC comptaven amb 48 combatents, el 1986 amb 4000, el 1992 amb 18000, el 1994 amb 32000 i al 2004 amb 50000.

(...)

El règim d'Uribe (actual president de Colòmbia) recolzat per Estats Units dirigeix un país on la tortura i l'assassinat dels militars i paramilitars recolzats per l'Estat queden impunes. Colòmbia, reiteradament, és reconeguda com el país més perillós del món per a ser sindicalista, amb centenars d'assassinats en els últims anys, mentre que ningú ha estat castigat. Enverinats per les operacions de fumigació "anti-droga" d'Estats Units i assassinats pels soldats i paramilitars colombians, els camperols han sofert enormement en els anys del Pla Colòmbia de Clinton i el Pla Patriota de Bush/Uribe. Sota tals circumstàncies, la resposta heroica de les FARC-EP és un testimoni de l'esperit humà. Elles demostren no sols que el recolzament amb consciència de classe a la revolució pot ser creat en poblacions subjectes a la més extrema brutalitat per part de les forces de l'imperialisme nordamericà i de la oligarquia assassina colombiana, sinó també que a través de la solidaritat i la bravura emancipadora la guerrilla armada revolucionària, amb èxit, es manté una opció viable en la geopolítica contemporània.

Fragments entrevista a Rafael Reyes, comandant de les FARC-EP

Es diu que les FARC-EP són un Partit Comunista. Com pot un partit polític ser al mateix temps un exèrcit revolucionari?

Som una organització político-militar revolucionària que s'orienta en els principis del marxisme-leninisme i en el pensament del nostre Alliberador Simón Bolívar i en tot el pensament revolucionari d'Amèrica Llatina. La nostra organització político-militar té una estructura orgànica com a força militar conformada per esquadres, guerrilles, companyies, columnes, fronts i blocs. Però també té una estructura jeràrquica, ja que cada una d'aquestes estructures tenen els seus comandaments, ja siguin comandants, reemplaçants o tercers al comandament. L'esquadra és l'estructura bàsica militar, però en la nostra organització cada esquadra és a la vegada una cèl·lula política.

Com s'ingressa a les FARC-EP?

La majoria dels nostres combatents prové d'estrats socials molt humils. Molts d'ells han estat víctimes del terrorisme d'estat i decideixen ingressar a la guerrilla perquè aquí hi veuen un futur i sobretot hi veuen la garantia de defensar la seva pròpia vida. La majoria són joves que no han tingut oportunitats, perquè l'estat no els ha ofert res. També tenim guerrillers que provenen d'estrats mitjans i alts. Es tracta, sobretot de lluitadors socials que no els ha quedat cap altre alternativa que la lluita armada per continuar somniant per una societat més justa.

Què li proposen les FARC-EP al poble colombià?

L'objectiu final del nostre projecte revolucionari és la presa del poder per construir una nova societat, una Nova Colòmbia en pau amb justícia social. (...) Per arribar a aquest objectiu és necessari recórrer algunes etapes. Estem plantejant la necessitat de conformar un govern de convergència democràtica, un govern de reconstrucció i reconciliació nacional amb un programa molt concret (...) Com a organització amplia, li estem proposant al poble colombià, a les majories que recolzem i tirem endavant el projecte del Moviment Bolivarià per la Nova Colòmbia. Estem impulsant altres propostes organitzatives per tirar endavant el projecte estratègic de les FARC-EP. Estem organitzant les Milícies Bolivarianes en les comunitats, en els barris, en el camp. En aquest procés estem vinculant a tots aquells que vulguin lluitar per defensar els interessos del seu poble, de la seva terra, els que estiguin en contra de la corrupció, del Terrorisme d'Estat, els que vulguin defensar la seva vida, així com vincular a tots aquells que vulguin lluitar per un canvi d'aquest règim de terror a Colòmbia. Estem organitzant i estructurant el Partit Comunista Clandestí per donar-li al poble un instrument més de lluita, sense que les seves vides corrin els riscos de l'activitat política oberta. A nivell d'organitzacions socials estem contribuint a que s'enforteixin totes les expressions comunitàries perquè les comunitats puguin exigir-li a l'estat invertir en lo social els grans recursos econòmics que s'estan dilapidant en el monstruós aparell de guerra estatal. Al poble colombià li

estem donant a conèixer les nostres propostes. Li estem donant a conèixer el per què lluitem, quina és la nostra proposta de pau amb justícia social, de canvi, de substitució de cultius il·lícits. És per això que estem convidant al poble a que s'organitzi i lluiti per aconseguir aquests objectius.

MATERIAL EXTRA SOBRE LLUITA ARMADA A L'ORIENT MITJÀ

Palestina: Riesgo de una guerra civil

x Michel Warschawski

Los Estados Unidos e Israel intentan reforzar al presidente de la Autoridad palestina, Mahmoud Abbas (Fatah), a costa del primer ministro, Ismail Haniyeh (Hamas). Consecuencia: los enfrentamientos interpalestinos se multiplican, y los riesgos de una guerra civil aumentan "Hay que reforzar a Abou Mazen (Mahmoud Abbas, el presidente de la Autoridad nacional palestina)!", tal es la nueva consigna que, con el consenso israelí, marca la línea estratégica. Lanzada por Condoleezza Rice en la visita, de hace dos meses, al primer ministro israelí, Ehoud Olmert, a Washington, fue recibida con unanimidad por los políticos israelíes, como debe ser cuando habla el Imperio. Pero una cosa es decir "¡Sí jefe!" y otra completamente diferente dar un contenido a esta consigna.

Hasta ahora, el "refuerzo de Abou Mazen" se ha saldado con un beso sonoro, seguido de una cena en la residencia de Ehoud Olmert y de un cheque de algunos centenares de miles de dólares. El beso puso al presidente palestino en una situación embarazosa, la cena no era nada del otro mundo y los dólares... pertenecían de todas formas a los palestinos, y estaban retenidos de forma ilegal en las cajas del tesoro israelí.

Un balance elocuente

En 2006, las fuerzas armadas israelíes han matado a 660 personas en los territorios ocupados y en Israel. Entre ellas, 322 no tomaban parte en las hostilidades en el momento de su muerte, y 22 han muerto como consecuencia de asesinatos selectivos. Los palestinos han matado a 17 civiles israelíes y seis militares.

En noviembre de 2006, Israel tenía 9.075 prisioneros palestinos, de ellos 738 en detención administrativa sin cargos ni juicio.

Fuente: B'Tselem, Centro de Información Israelí para los Derechos Humanos en los Territorios Ocupados.

Ni siquiera la liberación de algunos centenares de detenidos palestinos -única medida que habrían apreciado los palestinos de los territorios ocupados- ha sido concedida por el primer ministro israelí, transformando el beso mediatizado en algo de lo más comprometedor para el presidente palestino, cuya imagen está ya suficientemente degradada y que no tenía necesidad de esta hipócrita señal de amistad para ser acusado por algunos militantes de su propio partido de haberse convertido, si no en un colaborador, al menos en una marioneta en las manos de los americanos.

Se trata de reforzar a Abou Mazen a fin de debilitar al gobierno de Hamas, masivamente elegido y que sigue siendo apoyado por la mayoría de los palestinos. Para hacerlo, habría que mostrar al pueblo palestino que, contrariamente a Hamas, Abou Mazen puede obtener la congelación de la colonización -¡a lo que Israel se comprometió en la hoja de ruta, hace cerca de cinco años!- y, en el marco de negociaciones rápidas y eficaces con Israel, poner fin a 40 años de ocupación. Pero esto no está evidentemente en el programa del gobierno de unión nacional de Ehoud Olmert y de Amir Peretz.

¿Cómo se puede esperar reforzar a Abou Mazen, cuando la colonización prosigue de forma acelerada y, contrariamente a la época de Ariel Sharon, es objeto de fanfarronadas del primer ministro y de su ministro de defensa, el laborista Amir Peretz, que acaban de anunciar la reconstrucción de una colonia en el valle del Jordán?. Esta declaración ha provocado, por otra parte, la ira del Departamento de Estado americano, que quiere a cualquier precio dar la impresión de que si las cosas no mejoran en las relaciones israelo-palestinas, al menos no empeoran.

¿Cómo reforzar a Abou Mazen cuando se le conceden algunos centenares de miles de dólares, mientras se impide al primer ministro, Ismail Haniyeh, hacer entrar varios miles de millones de dólares que Irán acaba de donar a la Autoridad palestina?. Si se quiere hacer pasar a Mahmoud Abbas por un colaboracionista ante los ojos de su propio pueblo, no hay que hacer nada diferente. Pero lo peor es que los israelíes no lo quieren, y no es sino por ceguera colonial por lo que dan a aquel a quien querrían efectivamente reforzar, pero sin pagar el verdadero precio, el beso de la muerte.

La estrategia argelina

Cansado de intentar debilitar a Hamas por el reforzamiento imposible, en las condiciones actuales, de Abou Mazen, miembros del entorno del presidente de los Estados Unidos y de la CIA, de una parte, y de los servicios secretos israelíes, de la otra, prefieren el método argelino de 1992, que consistía en derrocar por la fuerza a un gobierno legítimo, a riesgo de fomentar una guerra civil. Es el trasfondo de los sangrientos enfrentamientos en Gaza de estas últimas semanas entre militantes del Fatah y militantes de Hamas, y de los que el Fatah tiene la entera responsabilidad. El Fatah, o más bien una

corriente del Fatah, que se puede llamar "corriente argelina" o también "corriente erradicadora", está alentado por Washington y Tel-Aviv y dispuesto a llegar a las manos con Hamas para recuperar el poder... y sus prebendas.

Como ha mostrado el caso argelino, tales maniobras no harán sino reforzar la popularidad de Hamas, tanto más cuanto que los pretendidos caballeros de la democracia y del laicismo, que sueñan con enfrentarse violentamente con el gobierno legítimo, como Muhammad Dahlan, el antiguo jefe de la seguridad preventiva en Gaza, tienen una imagen más bien lamentable, que no puede sino hacer crecer la un Hamas a quien nadie puede acusar de malversación o de corrupción.

Yasser Arafat entrará en la historia como una persona que ha estado dispuesta a sacrificar incluso su libertad para impedir una guerra fratricida entre palestinos y para oponerse a las presiones combinadas de Tel Aviv y de Washington. Mahmoud Abbas no tiene ni el porte ni el prestigio del fundador de la OLP y, aunque sea injusto acusarle de intentar fomentar una guerra civil, intenta en cambio satisfacer a la Casa Blanca intentando desestabilizar el poder legítimo a fin de imponerle un gobierno que daría un poder de veto a quienes precisamente los electores han querido sancionar.

La situación constitucional que crea, de hecho, un doble poder -el del Consejo legislativo y el del presidente, ambos elegidos por sufragio universal- da una cobertura legal a las maniobras del presidente Abbas. Pero, a ojos de la mayoría de los palestinos, tienen un fuerte olor a compromiso con Bush y Olmert.

Jerusalén, 5 de enero de 2007

Traducción para Viento Sur de Alberto Nadal. Socialismo o Barbarie

Hay todavía otra ruta para Palestina

x Hasan Abu Nimah y Ali Abunimah

[Traducido para La Haine por Marina Trillo] Después de meses de anticipación, el presidente de la Autoridad Palestina Mahmoud Abbas y su facción de Fatah lanzaron finalmente su intento de golpe contra el gabinete elegido democráticamente que encabeza el partido de Hamás y el primer ministro Ismail Haniyeh.

Días de violencia entre facciones, después del discurso de Abbas en el que amenazó con convocar nuevas elecciones (algo que la mayoría de expertos legales coinciden en que no tiene autoridad para hacer), tuvieron como consecuencia la pérdida de por lo menos siete vidas. Una inestable tregua siguió siendo violada, y los acontecimientos de la última semana han proporcionado una terrorífica ojeada de lo que todavía puede aguardar a los

Palestinos si Abbas decide continuar con su desastrosa trayectoria.

Desde que Hamás ganó las elecciones legislativas a la AP el pasado mes de enero, la dirección de Fatah ha colaborado en el asedio promovido por Israel y Occidente. Se propusieron forzar la salida de Hamás del gobierno o forzar su capitulación a las exigencias israelíes de que los Palestinos abandonen el derecho de resistir en cualquier forma contra el colonialismo y la ocupación israelíes, y reconocer a un Israel que es un estado sectario racista, que no tiene ninguna frontera establecida y que ha rechazado decir si tal reconocimiento cambiaría algo.

Abbas dice que para salir de la crisis son necesarias las elecciones porque los Palestinos votaron por dos programas (el suyo, al elegirle presidente de la AP en enero de 2005), y el de Hamás (que ganó las elecciones legislativas un año después). Pero esto es falso. Abbas fue elegido tras la muerte de Arafat, después de una campaña masiva de la "comunidad internacional" manifestando que Arafat había sido el "obstáculo para la paz," y que Abbas sería la salvación de los Palestinos.

Aunque votaron menos de la mitad de los electores en las elecciones de 2005, la mayoría de los que lo hicieron votaron por Abbas, esperando que las promesas internacionales serían respetadas. Durante un año entero, Abbas estuvo impotente porque Israel continuó con su violencia contra los Palestinos, incluida la confiscación masiva de territorio, y aceleró la construcción del muro del apartheid, mientras que el mundo estaba quieto y observando.

A la primera oportunidad, en enero de 2006, los Palestinos bajo ocupación (esta vez votaron más del 80 por ciento) dieron a Hamás una mayoría abrumadora. Entregaron el mismo mensaje de rechazo a Abbas y su "programa" que los americanos enviaron a Bush en la reciente elección para el Congreso.

Si los líderes de Fatah están intentando disfrazar un ostensible golpe con la legitimidad de nuevas elecciones, Hamás ha ejercitado quizás su mejor opción al declarar que las boicoteará si es que llegan a celebrarse. Después de todo, ¿por qué habría de participar el movimiento en elecciones dado que los resultados solo serán respetados si los Palestinos se someten al chantaje y hacen la opción "adecuada"? En tal situación, la única manera de ganar es no entrar en el juego.

Sigue sin estar claro si el complot de Abbas tendrá éxito. Todas las demás facciones Palestinas inmediatamente rechazaron nuevas elecciones. El pasado mes de julio, Abbas anunció un referéndum, también un intento de derribar la victoria de Hamás, pero no contaba con el poder para imponerla en contra de la voluntad de otros Palestinos.

Por el contrario, Israel, EEUU y el Reino Unido se apresuraron a endosarlo. Y sólo un día antes del discurso de Abbas la Secretaria de Estado estadounidense Condoleezza Rice dijo que le pediría al Congreso decenas de

millones de dólares para proporcionar armas adicionales y entrenamiento a las milicias de Abbas. Estos hechos revelan a muchos Palestinos que la única base significativa de apoyo de Abbas son potencias extranjeras ampliamente consideradas como implacablemente hostiles a los derechos Palestinos, y que han intentado, como en Palestina, imponer gobiernos que sirven a sus planes en Irak y Líbano (precipitando una guerra civil en el primero, y amenazas de la misma en el último).

Aunque el envite de Abbas no fue ninguna sorpresa, los resultados menos que decisivos indican que puede haberse sentido forzado a actuar antes de estar listo. Dos factores pudieran haber contribuido a estas prisas. El primero, a pesar de meses de huelgas instigadas por Fatah por el impago de salarios debido al asedio, los esfuerzos de Hamás para romper el asedio sin capitulación política comenzaron a dar fruto. Ismail Haniyeh había conseguido compromisos de varios países para pagar los salarios de decenas de millares de funcionarios públicos.

En segundo lugar, a finales de noviembre, Israel, por primerísima vez, aceptó una oferta pública de Hamás, de tregua para parar los bombardeos masivos israelíes en Gaza a cambio de que los grupos de resistencia Palestinos dejaran de lanzar cohetes a Israel. Esta tregua está claro que venía bien a ambas partes, pero pudo haber preocupado a la facción de Abbas que un día Israel pudiera no necesitarles más para desempeñar su papel tradicional como intermediarios entre Israel y los grupos de la resistencia.

Hay varios casos similares al de las confrontaciones entre Hamás y Fatah en anteriores luchas anti-coloniales. Hay fuertes ecos de la guerra civil irlandesa de los años 1920. Una analogía más reciente quizás se puede ver en los últimos días del régimen de apartheid sudafricano, cuando los partidarios del congreso nacional africano (ANC) por un lado, y el Partido de la Libertad Inkatha por otro lado, se enfrentaron en sangrientas batallas. Esta violencia fue etiquetada por el régimen apartheidista como "violencia de negro contra negro" demostrando supuestamente cuan inadecuados

para gobernar eran los negros. Los partidarios del ANC vieron como el Inkatha colaboraba con el régimen apartheidista, y de hecho los apoyos exteriores del apartheid esperaban fomentar un liderazgo alternativo negro que podría acomodarse al régimen blanco.

Los Palestinos parecen haber alcanzado un mal momento, pero no están condenados a repetir la historia. A Abbas y a su facción no se les debe permitir que arrastren a los Palestinos a la guerra civil. El peor error de cálculo que Hamás podría hacer es confundir el celo de la facción de Abbas por el premio con la evidencia de su valor. Está claro que la Autoridad Palestina no puede ser un vehículo para la liberación Palestina. Es mejor retirarle todo el reconocimiento, dejarla que se derrumbe, o dejar su cáscara vacía a los deseen heredarla, que derramar una sola gota de sangre por tratar de preservarla. A los ojos de sus partidarios, la legitimidad de Hamás, que ha crecido a pesar del boicoteo internacional, no proviene de su posición formal dentro de la AP, sino de su determinación frente a la

ocupación.

Hamás y el resto de las facciones comprometidas con la resistencia a la ocupación deben centrarse en intensificar la lucha civil y la solidaridad. Ésta es la mejor manera de aislar a los que empujarían a la guerra civil con tal de conservar sus privilegios y poder. Los actos recientes de resistencia civil en los que millares de Palestinos desarmados intervinieron para impedir asesinatos y ataques aéreos israelíes en Gaza demostraron el potencial inmenso para la no violencia creativa que podría volver impotente al sistema apartheidista de Israel

* Hasan Abu Nimah es colaborador habitual y Ali Abunimah es co-fundador de EI. Ali Abunimah es autor de "One Country: A Proposal to End the Israeli-Palestinian Impasse" (Metropolitan Books, 2006). (Un país: Una propuesta para terminar con el impasse Israelo-Palestino)
The Electronic Intifada, 20 Diciembre 2006

(NT: El título original de este artículo es "There Is still another way for Palestine". El término "way" es polisémico, y entre sus acepciones están: modo, manera, método, vía, camino, ruta o dirección, etc. Deliberadamente he optado por ruta, como contraposición a la oficial y desprestigiada "hoja de ruta" que El Cuarteto blande de cuando en cuando como señuelo ante los Palestinos, a pesar de que en repetidas ocasiones Israel la ha considerado muerta e incluso "metida en formol", según declaró el consejero de Sharon, Dov Weisglass.)

MATERIAL EXTRA SOBRE LLUITA ARMADA A AMÈRICA LLATINA

PART DE LA INTRODUCCIÓ DEL LLIBRE 'DEL MONCADA A CHIAPAS. HISTORIA DE LA LUCHA ARMADA EN AMÉRICA LATINA' DE DANIEL PEREYRA.

LA REALITAT ECONÒMICA I SOCIAL D'AMÈRICA LLATINA

És molt difícil comprendre el fenomen de la lluita armada si no es té en compte la crítica realitat del continent.

La situació en el període colonial, amb els nivells arribats d'opressió i explotació, és sobradament coneguda i escapa a les possibilitats d'aquest treball. En quant a la política econòmica de les potències imperialistes des de finals de segle passat fins la II Guerra Mundial, va consistir bàsicament en invertir perquè els països colonials i dependents subministressin matèries primes barates a les metròpolis. El desenvolupament de les economies llatinoamericanes, el que Gunder Frank anomena “desenvolupament del subdesenvolupament”, fou condicionat per les necessitats dels països centrals i els requeriments del mercat mundial. Les grans inversions es van realitzar en funció de “complementar les necessitats de la producció capitalista en els països metropolitanos”⁸. L'exportació massiva de capital per a la producció de matèries primes va frenar l'acumulació i el nivell de productivitat dels països endarrerits; els baixos salaris constituïren un incentiu per a demorar la industrialització ampliant el desnivell productiu. Així s'explica igualment l'especialització nacional en determinats productes -cafè, sucre, banana, coure, petroli-, accentuant la dependència.

D'aquesta política en va sorgir una estreta aliança entre la oligarquia terratinent i l'imperialisme que va congelar les relacions precapitalistes de producció del camp, mantenint els grans latifundis juntament amb la proliferació del minifundi i la falta crònica de terres per a les grans masses camperoles.

“A Amèrica Llatina entre el 70 i el 90% de les propietats agrícoles són minifundis, que exploten aproximadament d'un 10 a un 20% de l'àrea cultivada total. És molt improbable que allí hi puguin introduir-se modificacions substancials (per incrementar la productivitat) degut a les condicions culturals, educatives i socials en que es desenvolupa la gran massa camperola, que en aquests minifundis viu a nivells de subsistència”.⁹ Aquest règim de tinença de la

⁸Ernest Mandel, “La estructuración del mercado imperialista”, Crítica de la Economía Política, núm. 1, Mèxic, octubre de 1976.

⁹Oswaldo Sunkel y Pedro Paz, El subdesarrollo latinoamericano i la teoría del desarrollo, Siglo XXI,

terra va acompanyat d'alts índexs de mortalitat infantil, analfabetisme i falta de serveis sanitaris, aigua, transports, comunicacions, etc. Si es tenen en compte tots aquests factors, s'explica que a Amèrica Llatina la inestabilitat social i política sigui una constant.

La demanda de matèries primes i l'elevació dels seus preus durant la II Guerra Mundial, la creixent demanda de mà d'obra i l'elevació dels salaris, així com la necessària substitució d'importacions, provocaren una reactivació del mercat intern i l'aparició de règims populistes o nacionalistes amb cert recolzament de les masses.

Però a partir dels anys '50 la situació va experimentar un franc retrocés, reflectit en el deteriorament dels termes de l'intercanvi, una major dependència del mercat mundial i el començament de l'endeutament extern que no cessaria de créixer. El principal beneficiari d'aquesta situació fou Estats Units, que reforçà el seu predomini amb mesures polítiques i militars.

LA OFENSIVA D'ESTATS UNITS I ELS COPS D'ESTAT

Al 1947 es va firmar el Tractat Interamericà d'Assistència Recíproca, al 1951 la Llei de Seguretat Mútua i al 1952 el Pacte d'Ajuda Militar (MAP), que foren peces claus per augmentar la influència nord-americana sobre els governs i exèrcits del continent.

“Des de 1952 fins al present, Estats Units ha proporcionat armes, ensinistrament i subvencions als militars en les seves tasques. La Llei de Seguretat Mútua assignava fons per l'enfortiment dels exèrcits llatinoamericans... Com a part de la seva contribució als esforços de defensa de l'hemisferi, els receptors del MAP es comprometien a subministrar minerals i altres matèries primes estratègiques a Estats Units”.¹⁰ Dins d'aquest programa, 64000 oficials i soldats llatinoamericans foren ensinistrats en bases d'Estats Units i Panamà entre els anys 1950 i 1973. Robert McNamara diu al respecte: “No és necessari que em pari a explicar el valor que té el disposar en càrrecs de direcció d'homes amb un coneixement de primera mà de com els nord-americans actuen i pensen. Per a nosaltres no té preu fer-nos amics d'aquests homes”.¹¹ Tots aquest amics militars protagonitzaren els cops d'estat que derrocaren als governs nacionalistes i populistes, instal·lant règims que servissin més descarnadament als interessos de les classes dominants i d'Estats Units. Així fou derrocat al 1946 Villarreal a Bolívia; així caigueren Bustamante al Perú al 1948 a mans del general Odría i Rómulo Gallegos a Venezuela per donar pas a Pérez Jiménez. L'assassinat del líder popular Eliecer Gaitán dona el pretext per la dictadura de Laureano Gómez aquest mateix any a Colòmbia. A Cuba es produeix el cop de Batista al 1952. Al 1954 el general Stroessner s'aferra al poder al Paraguai, a Guatemala un cop de la CIA derroca a Jacobo Arbenz i al Brasil una pressió brutal porta al president Getúlio Vargas a suïcidar-se iniciant una dècada d'inestabilitat al final de la qual

Mèxic, 1970.

¹⁰Michael T. Klare y Nancy Stein, *Armas i poder en Amèrica Llatina*, Edic. Era, Mèxic, 1978.

¹¹Michael T. Klare y Nancy Stein, op. cit.

les forces armades es farien càrrec directament del poder.

Al 1955 és derrocat Perón a Argentina i al 1957 Duvalier inicia una llarga dictadura a Haití.

Aquests règims es sumaren als ja existents a Nicaragua, República Dominicana i El Salvador des dels anys '30 i en els seu conjunt significaren un cop a les conquestes populars i una constant violació dels drets i llibertats dels pobles, així com el derrocament de governs que comptaven en major o menor grau amb el recolzament d'amplis sectors.

LA RESPOSTA POPULAR

Coincidint amb aquestes agressions es va iniciar a Amèrica Llatina un període prolongat de lluites econòmiques i polítiques, dins del qual s'inscrivieren diverses manifestacions de lluita armada.

Els treballadors es van defensar de la sobreexplotació i de la il·legalització de l'activitat sindical; els camperols lluitaren per la terra; els estudiants per les seves reivindicacions específiques i juntament als intel·lectuals per les llibertats democràtiques. D'una o d'altra forma tots s'enfrontaren a les dictadures i als governs forts de dreta instal·lats a Amèrica Llatina.

Inclús elements de les forces armades assumiren posicions antiimperialistes en protesta per la pèrdua de sobirania, i en alguns casos arribaren a confluir amb sectors populars.

La combinació d'aquestes lluites amb la repressió desenvolupada per a sufocar-les va donar lloc en molts països a l'aparició de moviments armats com a últim recurs davant la utilització de la força de l'estat contra el poble.

Les dues lluites populars més importants dels anys '50, la Revolució Bolivariana al 1952 i la Revolució Cubana de 1953-58, són dos exemples victoriosos de la conjunció de mobilització de masses i lluita armada, sigui mitjançant la insurrecció a Bolívia o per la guerrilla i la mobilització popular a Cuba. Uns altres dos casos ocorreguts en aquesta època foren l'inici de la lluita guerrillera a Colòmbia al 1948 i la resistència peronista contra la dictadura de 1955.

En l'origen de tots els processos de lluita armada que se succeïren a Amèrica Llatina des d'aleshores fins la data s'hi troben fortes agressions al nivell de vida, a les llibertats més elementals i al sobirania dels pobles.

I en el cas del camperolat indígena s'hi agrega una secular explotació acompanyada de les traves a l'ús de la llengua i cultures tradicionals.

EL SORGIMENT DE LES GUERRILLES

Amb aquest rerefons, l'exemple de la Revolució Cubana victoriosa per mitjà de

les armes, l'entrega de la terra als camperols i la nacionalització de les empreses estrangeres va sacsejar profundament a les masses a tota Amèrica Llatina.

En primer lloc va provocar un canvi profund en molts lluitadors socials, antiimperialistes i sindicalistes; els va fer veure la possibilitat de derrotar a la injustícia i la repressió mitjançant la lluita armada. Qüestionà l'acció de la majoria de les organitzacions populars existents en el continent. I plantejà la possibilitat de lluitar en forma efectiva per una societat nova, una societat socialista. Aquestes conviccions ni eren unànimes ni similars en cada organització i cada país. Pel contrari, la diversitat fou molt gran. Hi va tenir a veure amb les tradicions i experiències, amb la ideologia i la línia política, amb la implantació social de cada organització. I tot es va reflectir en la varietat de criteris polític-militars dels grups armats, en la seva evolució i destí posterior.

Les organitzacions populistes -que havien caigut davant als cops d'estat sense lluita- i les organitzacions d'esquerra que no estaven disposades a plantejar el problema del poder van veure sorgir tendències que aviat s'allunyaren per a crear nous organismes que es plantejaven la lluita armada com a objectiu immediat.

Les fonts inicials de la guerrilla foren molt diverses.

Alguns partits comunistes adoptaren la línia de la lluita armada, com va passar a Paraguai, Venezuela i Guatemala; la majoria sofriren escissions, com a Brasil, Argentina i Perú. Els de Guatemala i Salvador travessaren crisis quan decidiren apartar-se d'aquesta forma de lluita. En quant als sectors comunistes maoistes, en alguns casos donaren sorgiment a organitzacions armades, a Colòmbia l'Exèrcit Popular d'Alliberament (EPL) i Sendero Luminoso a Perú.

De nuclis de la populista Alianza Nacional Popular (ANAPO) es va formar l'M-19 colombià, i els Montoneros argentins sorgiren de sectors peronistes i catòlics, així com el MIR peruà va tenir en els seus orígens a nuclis de rebels de l'APRA.

Grups de militars socialistes van estar en l'origen dels Tupamaros uruguaians, del MIR xilè i de les primeres FAL a Argentina, juntament amb gent d'altres procedències en els tres casos.

El PRT-ERP argentí era una organització trotskista que s'escindí entorn al tema de la lluita armada, i altres militants d'aquesta ideologia participaren en organitzacions armades de Perú, Guatemala i Brasil, entre altres països.

Militants anarquistes també participaren en organitzacions armades, particularment a Uruguai i Argentina.

Alguns militars participaren activament en al formació d'organitzacions guerrilleres: els casos més destacats són els del tinent Yon Sosa i altres 30 oficials a Guatemala, creadors del MR-13; el del coronel Caamaño a la República Dominicana, que va dirigir la lluita contra la invasió estadounidense

al 1965 i després creà un focus guerriller; el del capità Lamarca al Brasil, fundador del MR-8, així com molts suboficials. En quasi tots els casos es tractava de militars nacionalistes que s'oposaven al rol repressor i proimperialista dels exèrcits.

Pel què fa al component religiós, també en l'Església catòlica repercutiren les lluites d'aquest període, i foren nombrosos els sacerdots que s'hi implicaren directament.

Això es va reflectir en la II Conferència de l'Episcopat Llatinoamericà celebrat a Medellín al 1968, que en una de les seves resolucions deia: "La majoria dels líders catòlics s'inclinen cada cop més a considerar la funció bàsica de l'Església en el sentit d'haver d'orientar els valors de la nova societat, o millor, de liderar el procés de canvi social i polític". El Moviment de Sacerdots del Tercer Món sorgit a Argentina als anys '60 i l'Acció Sindical d'inspiració cristiana a Uruguai, d'igual època, els capellans obrers, les comunitats cristianes de base, són exemples d'implicació en els moviments socials.

A més, hi ha nombrosos casos d'implicació directa en la lluita armada, com la dels sacerdots Camilo Torres, Domingo, José Antonio i Diego Uribe, caiguts a Colòmbia com a militants del ELN; el pare Indalecio Olivera, mort en un enfrontament com a militant tupamaro a Uruguai; i el sacerdot Fernando Hoyos, caigut a Guatemala com a membre de la guerrilla. A Nicaragua els sacerdots Cardenal i D'Escotto participaren activament en el Frente Sandinista.

Molts religiosos perderen la vida pel seu compromís amb la causa popular sense estar implicats en la lluita armada. Tals són els casos de monsenyor Romero i els pares jesuïtes Ellacuría i altres a El Salvador, assassinats per l'exèrcit; del pare Mugica i el bisbe Angelelli, assassinats per les bandes paramilitars a Argentina; del pare Enrique i la monja Maurina Borges, torturats i assassinats pels cossos policials brasilers. La repressió contra l'Església en alguns països va assolir tals nivells que ne una resolució sense precedents l'Arquebisbat de Guatemala clausurà la diòcesis del Quiché com a denúncia contra l'acció del govern.

LA COMPOSICIÓ SOCIAL DE LA GUERRILLA

Es pot afirmar que la majoria dels primers combatents eren activistes de moviments urbans, ja fossin estudiants, professionals, treballadors o intel·lectuals, i en menor mesura camperols. La presència de militars fou més important allí on es produïren moviments nacionalistes en l'exèrcit, cas de Guatemala, Venezuela o Brasil. La de religiosos on existia un major compromís social de sectors de l'Església, com a Nicaragua, Guatemala o El Salvador.

En la mesura que les organitzacions creixeren, augmentà el nombre de treballadors en les seves files, com foren els casos de Tupamaros, ERP o Montoneros. En països d'alta composició agrària, la participació camperola es feu majoritària, com a Cuba, Guatemala o El Salvador. A Mèxic la Asociación Cívica Nacional Revolucionaria i el Partido de los Pobres que operaren als anys

'60 i '70 comptaven amb majoria de camperols en les seves files, i l'Exèrcit Zapatista al 1994 està format essencialment per camperols de l'estat de Chiapas, organitzats a partir de les comunitats indígenes.

Es pot sintetitzar dient que la composició social de les organitzacions guerrilleres cobreix un ampli arc que va des d'amplis sectors de classe mitjana baixa, professionals, mestres, artesans, estudiants, fins a treballadors urbans i camperols.

Quin era l'origen social i polític dels líders més coneguts de la guerrilla? Veiem-ne alguns casos.

A Cuba, Fidel Castro era advocat, el Che Guevara metge, Frank País mestre, Crescencio Pérez camperol i Juan Almeida obrer de la construcció. A Nicaragua, Fonseca Amador i Tomás Borge eren estudiants universitaris.

Els primers líders guatemaltecs foren els tinents de l'exèrcit Yon Sosa i Turcios Lima.

A El Salvador, Salvador Carpio era obrer forner.

A Colòmbia el màxim dirigent de les FARC era el camperol Manuel Marulanda, i els fundadors del ELN foren Fabio Vázquez, empleat de la banca, Manuel Vázquez, advocat i Víctor Medina, estudiant. En la segona etapa d'aquesta organització, els líders foren Manuel Pérez, sacerdot, i Nicolás Rodríguez, camperol.

A Venezuela l'estudiant Douglas Bravo i l'economista Luben Petkoff foren els fundadors de les FALN.

A Brasil, dos dels més coneguts dirigents foren el veterà comunista Carlos Marighella i el capità Lamarca.

Al Perú els principals dirigents del MIR i l'ELN foren Luis de la Puente, advocat, i Héctor Béjar i Guillermo Lobatón, periodistes. El fundador de Sendero Luminoso, Abimael Guzmán, és professor.

A Xile els estudiants Miguel Henríquez i Bautista von Showen foren els fundadors del MIR.

A Argentina els dirigents més importants foren: del ERP, Mario Santucho, comptable; de Montoneros, Mario Firmenich, estudiant i Sabino Navarro, obrer; de FAR, Roberto Quieto, advocat, i de FAL, Luis María Aguirre, metge.

A Uruguai el fundador de Tupamaros és Raúl Sendic, advocat i activista sindical.

(...)

LA OFENSIVA DE PAU

Ja en el seu informe de 1984 Kissinger recomanava intentar aconseguir la pau a Amèrica Central per la combinació de mitjans polítics, militars i socials, assenyalant que si no s'avançava ràpidament en la solució dels problemes reals, la pau podia ser escorredissa i fràgil. Suggeria frenar els excessos de la dreta, "que són totalment repugnants".

Absolut cinisme si es té en compte que aquests "excessos" eren en realitat l'essència de la política repressiva.

Les negociacions de pau ja havien estat plantejades per diverses de les guerrilles més consolidades i s'assentaven en el convenciment de que en les actuals condicions nacionals i internacionals, havent aconseguit una força realment important i en algun cas, com a El Salvador, l'equilibri militar, els éra impossible obtenir la victòria, cosa que per altra banda tampoc podia aconseguir l'exèrcit.

Sobre aquesta base es realitzaren temptatives a Colòmbia, on diverses organitzacions han firmat la pau; a El Salvador, on al 1993 culminà la negociació; i a Guatemala on al març de 1994 s'ha aconseguit un acord preliminar sense el cessament d'hostilitats i que ha de concretar-se durant l'any.

Aquestes organitzacions, que sorgiren amb l'objectiu de prendre el poder, ara es plantegen aconseguir una democratització de la vida dels seus països que permeti l'expressió política dels sectors populars, inclosa la pròpia guerrilla. Reflecteixen un profund desig de pau dels pobles, farts de tanta guerra i sofriment, al mateix temps que les immenses dificultats de la situació actual per a la continuació de la lluita. El dilema que se'ls planteja és si poden aconseguir certes garanties a parir del desarmament, no sols per un procés vertader de participació democràtica, sinó per la vida dels militants, amenaçada per l'acció d'esquadres de la mort.

Els principals obstacles estan en les forces armades genocides que temen perdre el seu rol protagonista i haver de rendir comptes pels crims comesos, així com en aquells sectors econòmics que veuen perillar els seus interessos.

Per altra part, a partir del ple ús de les llibertats democràtiques, una activitat política assentada en la mobilització popular al voltant de les reivindicacions més sentides, començant per la terra, pot aguditzar les lluites i replantejar el problema. L'arquebisbe metropolità de Guatemala, monsenyor Próspero Penados del Barrio, ho expressà clarament: "No es tracta sols de deixar la lluita armada, sinó de que hi hagi justícia. Sense una justa distribució de la terra no hi haurà pau, la clau de la qual és la desmilitarització".¹²

¹²Enfoprensa, Bèlgica, 14 d'abril de 1991.

ÉS POSSIBLE RESISTIR

Miguel Urbano Rodriguez
Resistencia Internacional, nú. 27 (FARC-EP)
Juliol-Octubre 2001

Són moltes i importants les lliçons que la humanitat pot extreure de la lluita de les FARC - Exèrcit del Poble en un moment de crisi històrica caracteritzada per la pretensió de l'imperi nordamericà a la dominació perpetua i universal.

La primera ens diu que és possible resistir a aquest sistema imperial i a la globalització neoliberal per ell concebuda i imposada amb l'objectiu de consolidar i profunditzar l'abisme que ja separa una minoria de països industrialitzats i rics dels demés, és a dir les quatre cinques parts de la humanitat.

La segona, implícita en la primera, fa referència indirectament al problema del poder. En una època en que el pessimisme contaminà amplis sectors de la intel·lectualitat empenyent-los a una actitud de resignació davant el sistema hegemònic, intentant reformar-lo però renunciant en la pràctica a eliminar-lo, és particularment negativa la idea de que el neoliberalisme seria el sistema de poder definitiu, i per tant utòpic tot projecte alternatiu que passi per la lluita armada.

Tal convicció es va difondre tant que influents personalitats ubicades a l'esquerra proclamen que el problema del poder s'ha convertit en secundari en l'actual correlació de forces i el realisme en un futur immediat conduiria a lluites el límit de les quals seran reformes que humanitzin el capitalisme. El què passa és que el capitalisme, per la seva mateixa essència, és deshumanitzant.

Veig en la estratègia de les FARC-EP, en els seus 37 anys de lluita ininterrompuda, un exemple bellíssim de coherència i fermesa, de fidelitat a un ideal humanista i revolucionari. Per si soles les FARC-EP no poden prendre el poder. Però la història de Colòmbia en les últimes quatre dècades ha comprovat també que la oligarquia criolla, armada i finançada per l'imperialisme nordamericà, no fou ni serà capaç de destruir a les FARC-EP, els ideals i valors, aquests sí eterns, que elles assumeixen.

En aquest començament del Segle XXI, les FARC-EP, amb la seva resistència, sorgeixen davant la humanitat com a símbol del desafiament revolucionari i humanista condensat en el repte "fer possible allò impossible".

La història no es repeteix, com ho afirmà Marx. Però, en un context molt diferent, les FARC-EP, compleixen en un món unipolar imperialitzat un paper que em porta a la memòria la lluita èpica del poble de Vietnam. No trobo un altre precedent per a la epopeia de la transformació del que fou una petita i indòmita guerrilla en un autèntic exèrcit popular.

La proximitat de l'Imperi i la seva activa ingerència, sosteniment de la oligarquia criolla, contribueixen a imprimir a la lluita de les FARC-EP característiques úniques i irrepetibles.

Incapaços de doblegar a les FARC amb les armes, intenten si no destruir-les almenys aïllar-les i prendre'ls credibilitat recurrent a la calúmia.

Els esforços per a presentar les FARC-EP com la “guerrilla del narcotràfic” obeeixen a un pla i un objectiu concebuts a Washington. No s'ha de subestimar-los, per infames, un cop la falsa imatge de la insurgència, difosa en un massacrant bombardeig mediàtic, ha contribuït enormement per a dificultar la solidaritat amb les FARC-EP.

No són sols els Bush, Kissinger, Blair i Aznar que repeteixen la calúmia. Escriptors europeus i inclús llatinoamericans que es diuen d'esquerres, també l'assumeixen. Alguns arriben a l'extrem de l'alienació, col·locant al mateix nivell a les FARC-EP amb el paramilitarisme, que és una organització de criminals, un instrument de la política terrorista de l'Estat colombià.

L'humanisme revolucionari de les FARC-EP espanta. La por a la veritat és el motor de campanyes promogudes per a distorsionar la seva posició concreta en el procés de pau. Els documents emesos per l'Estat Major Central de les FARC-EP i les posicions defensades a la Mesa de Diàlegs deixen transparent que per elles la reconciliació nacional, la reconstrucció i la Pau exigeixen un consens molt ampli.

El camí per una Colòmbia democràtica i progressista no pot ser obert en una atmosfera de duplicitat. L'Agenda Comú, aprovada pel Govern Pastrana és incompatible amb el desenvolupament simultani del Pla Colòmbia, imposat per Washington i glorificat per la oligarquia criolla.

La solidaritat indispensable

Escric aquestes línies des d'un campament de les FARC-EP, en algun lloc de la Zona desmilitaritzada. Com a escriptor i periodista he tingut la oportunitat des de la Segona Guerra Mundial de ser testimoni de no poques revolucions i contrarevolucions. Per tant no és fàcil cedir avui a la emoció. Em limito a complir un deure ètic al expressar la meva admiració pels companys de les FARC, des dels comandants als combatents més joves, homes i dones, he conegut en els últims dies. Estranyes vegades he trobat pels camins del món, revolucionaris més integrals i purs.

La saga de les FARC-EP, per la seva llarga durada, per la fidelitat al rumb escollit, per la naturalesa de l'enemic intern i extern, deixarà una petjada inesborrable en la història de la lluita dels pobles per la llibertat i el progrés. L'epopeia de les FARC-EP, la seva indestructible confiança en la victòria, llunyana i sense data previsible, transporta i transmet l'esperança de la humanitat.

Reconforta registrar l'autenticitat i la desambició de Manuel Marulanda Vélez i els seus companys, bolivarians pel coratge i l'esperit llatinoamericà, i marxistes pel seu lúcid compromís amb la història. La solidaritat amb la lluita assumida per aquesta gent meravellosa es fa un deure per a tots els homes i dones progressistes a nivell planetari.

Comunicado y Parte de Guerra del año 2004 del Bloque Oriental de las FARC-EP

16 de Enero de 2005

En los últimos días del año anterior, el presidente de la república visito algunas instalaciones militares del oriente del país. Allí no tuvo el menor empacho para afirmar, que las FARC-EP somos responsables de la situación de ruina y desolación en que se encuentran enormes regiones, que fueron ocupadas en forma salvaje por el ejército de Colombia, en cumplimiento del Plan Patriota y otras operaciones militares.

Al mismo tiempo, el primer magistrado de la nación aprovecho la oportunidad, para lanzar su ofrecimiento de miles de millones de pesos, a quien suministre información conducente a dar de baja a los principales comandantes rebeldes, o a la liberación de los prisioneros que con fines de canje por los guerrilleros presos, mantenemos en nuestro poder las FARC. Al pretender Uribe aparecer implacable ante las cámaras de televisión, terminó más bien por poner en evidencia el estruendoso fracaso de su política de tierra arrasada. Porque para poder permanecer y pasearse en algunas localidades del Guaviare y el Meta, el presidente se vio obligado a contar con un impresionante despliegue de seguridad, llevado a cabo de manera coordinada por las fuerzas armadas y las hordas paramilitares que estas protegen. Sin esa maquinaria de muerte y horror, que ha hecho posible durante los últimos años el asesinato, el robo, la expropiación, la tortura, la amenaza y el destierro para decenas de miles de pobladores del oriente de Colombia, la vida de la gente de los llanos sería absolutamente distinta. La miseria y el terror llegaron de su mano. Uribe lo sabe. Antes que traer bienestar, seguridad y progreso para estos departamentos, la guerra total de Uribe los ha sumido en el más primitivo atraso, mientras que las operaciones de rastrillo, los desembarcos, los bombardeos y ametrallamientos, los allanamientos y capturas realizadas con el exclusivo afán de ubicar a los tres agentes gringos, aprehendidos en flagrante violación a la soberanía nacional, le han resultado fallidos por completo pese a su astronómico costo en pesos y dólares. Es ese el origen real de sus desesperadas ofertas, dirigidas especialmente a los guerrilleros farianos. Uribe cree que podrá comprar las conciencias de los combatientes revolucionarios olvida que estos han forjado sus convicciones en el temple del combate contra sus tropas mercenarias, que provienen de las clases humildes perseguidas sin piedad por militares y paramilitares, que cultivan en sus mentes el arma

invencible de la ideología proletaria, que son hombres y mujeres del pueblo dispuestos a dar la vida por su causa. Que en su mayoría son héroes anónimos decididos a no caer, como lo demuestra el siguiente parte de guerra, antes de haber causado por lo menos diez bajas en las filas enemigas. Al dar a conocer a la opinión pública este parte de guerra, deseamos poner de presente que los altisonantes cantos de victoria del Régimen están demasiado lejos de la realidad. Uribe será derrotado en el campo de batalla y en el debate político y su caída precipitará graves convulsiones en las estructuras del poder, para bien de las grandes mayorías desfavorecidas por siempre en el pasado. Nuestra lucha debe converger pronto con la de todos los inconformes de la Patria, en lo que será la aurora de la nueva Colombia. A continuación el parte: durante el año 2004 los distintos frentes, columnas, compañías móviles, comandos y unidades tácticas del Bloque Oriental de las FARC-EP realizaron las siguientes acciones en el área de su influencia, con los correspondientes resultados:

Total de enfrentamientos (combates, hostigamientos y minados): 2.461

Integrantes del ejército muertos: 1.825

Integrantes del ejército heridos: 2.301

Miembros de la policía muertos: 31

Miembros de la policía heridos: 44

Paramilitares muertos: 257

Paramilitares heridos: 25

Total bajas enemigas en enfrentamientos 4.717

Otras acciones y resultados:

Pirañas de la armada nacional averiadas: 3

Pirañas de la armada nacional hundidas: 2

Pirañas de la armada nacional destruidas: 1

Helicópteros de la fuerza aérea averiados: 38

Helicópteros de la fuerza aérea derribados: 4

Avionetas de la policía averiadas: 14

Aviones de la fuerza aérea averiados: 5

Tanqueta de guerra averiada: 1

Retenes instalados: 5

Voladuras oleoductos: 3

Tracto mulas petroleras quemadas: 12

Torres de conducción eléctrica derribadas: 16

Material recuperado en combate: Fusiles: 60 AK, 12 Galil, Proveedores para los mismos 209, Ametralladoras M-60 una, subametralladoras uzi 2, parque: 20.587, fusil 270 OMK, 25 granadas M26, 18 de 60mm, 22 de 40mm, 46 de 79, 15 AK, 10 MGL, Radios handy 17, Radios HF 4, pistolas 8, equipos de campaña 319, cañones M-60 dos, M-79, dos GPS, 2 roquetet, 1 cananas, 13 morteros, 260mm MGL1, pecheras 22.

Bajas propias guerrilleros muertos: 245 y heridos 238, milicianos bolivarianos muertos 18 y heridos 11, guerrilleros capturados 4, milicianos bolivarianos capturados 5, total bajas propias: 521

Material perdido: fusiles 164, equipos de campaña 389, morteros 8, PKM 2, radios HF 9, radios Handy 7, pistolas 21, granadas M 26 seis, plantas 1, GPS 1.

Estado Mayor del Bloque Oriental de las FARC-EP
Montañas del oriente colombiano, 4 de enero de 2005

Partes de las FARC-EP

27 de Junio de 2006

1- El 23 de Junio a las 09:30 Guerrilleros del Bloque Caribe Frentes 35 y 37 atacaron al Ejército entre El Carmen de Bolívar y El Plato Magdalena.

Resultados: 9 militares muertos.

Material recuperado: 9 fusiles galil, 30 proveedores, 1860 calibre 5,56, un GPS, un radio de comunicaciones, 7 equipos de campaña, 6 pares de botas, 11 carpas, 5 bolsos de campaña, 6 cantimploras, 3 vasos, 4 uniformes, 1 celular.

Se combatió con los refuerzos. La zona fue ametrallada por la fuerza aérea.

Propios: sin novedad.

Debido a los combates la troncal del caribe permaneció bloqueada por 20 horas.

2- El 27 de Mayo a las 01:00 guerrilleros del Bloque Caribe asaltaron patrulla de la Jurisdicción del Guamo Bolívar

Resultados: 17 militares muertos.

Material recuperado: 3 fusiles galil.

Propios: un muerto.

Las tropas activaron 3 campos minados, se derribaron torres y se voló el Gaseoducto.

3- El 10 de Mayo guerrilleros del Bloque Caribe atacaron la base militar en las a fueras de (Nechi)

Resultados: 12 soldados muertos, 20 heridos.

Propios: 2 muertos.

Estado Mayor Bloque del Caribe

Montañas de Colombia, Junio de 2006

Las FARC-EP en Colombia, una excepción revolucionaria en una era de expansión imperialista

22-11-2005

James J. Brittain
Monthly Review

Desde la década del '60, Estados Unidos y la oligarquía colombiana en el poder implementaron, repetidamente, campañas socio-económicas y militares para derrotar a las Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo (FARC-EP) 1 . Sin embargo, esta ofensiva, cuyo principal objetivo es mantener la acumulación y expansión capitalista, resultó en un revés embarazoso tanto para el imperialismo de Estados Unidos como para la clase dominante colombiana.

En una época de crecimiento y profundización del imperialismo norteamericano, es importante examinar este fracaso. A lo largo de las últimas cuatro décadas, a pesar de los esfuerzos de EEUU, aumentó el apoyo a la que viene siendo continuamente la más importante fuerza militar y política en América del Sur en oposición al imperialismo. Examinó la forma como las FARC-EP no sólo mantuvieron una presencia sustancial en la mayor parte del país, sino que ha respondido agresivamente a la permanente campaña contrainsurgente. También reveló como es falsa la propaganda de los gobiernos de EEUU y de Colombia afirmando que las FARC están por ser derrotadas. Este análisis proporciona un ejemplo de cómo un movimiento orgánico contemporáneo, movimiento socio-político con una base de clase, puede enfrentarse eficazmente con el poder imperial en una época de contrarrevolución global.

Algunos antecedentes históricos

Hace muchos años, Che Guevara viajó a través de Colombia y escribió en su Diarios de Motocicleta (Ocean Press 2004, p. 157) que en la llamada más antigua democracia de América Latina continúa “más represión de la libertad individual” que en cualquier otro país por él visitado. Desde el viaje del Che, poco ha cambiado.

A mediados del siglo XX, Colombia fue precursora de muchas cosas en América Latina. Colombia fue el primer Estado en recibir asistencia del Banco Mundial (entonces llamado Banco Internacional de Reconstrucción y Desarrollo). Fue también el primer país en recibir oficialmente asistencia militar contra-insurreccional de EEUU. Durante la década del '60 el porcentaje del presupuesto nacional destinado a gastos militares, con el objetivo de combatir a campesinos y fuerzas guerrilleras, superaba el 15%.

Actualmente, Colombia se encuentra en los espasmos de una guerra civil, encuadrada en un modelo de economía neoliberal y de completa subordinación

a EEUU. Un pequeño grupo de latifundistas y capitalistas muy ricos dentro del país tienen la capacidad directa de afectar la política gubernamental y las condiciones económicas. La polarización de la riqueza es extrema. El 3% más rico detenta más del 70% de la tierra cultivable, mientras que el 57% subsiste con menos del 3% de esa tierra. El 1% más rico de la población controla el 45% de la riqueza, mientras la mitad de la tierra agrícola es detentada por el 37% de los latifundistas. 2

El presidente actual, Alvaro Uribe Vélez, intentó aplicar un modelo neoliberal por toda Colombia a través de la privatización en masa, de la remoción de las tarifas y de restricciones a los sindicatos de trabajadores. Uribe apoyó medidas que reducían los topes por horas extraordinarias, aumentaban la edad de jubilación en un tercio, y reducían los salarios de los trabajadores públicos en un 33%. Luego de la reestructuración neoliberal la desproporción en la riqueza aumentó todavía más. En 1990, la brecha de ingresos entre los más pobres y los más ricos era de 40,1. En el 2000 esa brecha alcanzó a los 80,1. 3 Esta realidad económica subyace a todos los acontecimientos legales y políticos en Colombia. Aparte de todas las necedades hipócritas sobre la democracia y el Estado de Derecho, el Estado colombiano es gobernado a través de una gran brutalidad que Chávez de Venezuela llamó de “oligarquía rancia” apoyada, obviamente, por Estados Unidos.

Ante esta realidad, en Colombia se mantuvo una fuerte tradición de oposición de izquierda. En un ensayo de 1872, “The Possibility of Nonviolent Revolución” (La posibilidad de una revolución no violenta), Marx sugirió que algunos países pueden tener un proletariado que “puede alcanzar su objetivo a través de medios pacíficos”; sin embargo, afirmaba que “debemos también reconocer el hecho de que en la mayoría de los países” este no será el caso” y que “la palanca de nuestra revolución tendrá que ser la fuerza”. De ser así en algún país del mundo hoy, ese país es Colombia.

La conciencia de clase en Colombia se construye orgánica y gradualmente frente a la clase dominante. Desde finales de la década de 1930 hasta 1950, varias centenas de colombianos de origen rural, de ideología comunista, se organizaron en estructuras de cooperación y seguridad en respuesta a la expansión de los intereses capitalistas que penetraban en las tierras del interior. La represión y la violencia promovidas desde el Estado contra los pequeños propietarios de tierras, campesinos, trabajadores rurales y otros semi-proletarios, encontraron una respuesta pacífica pero firme (y armada). Intentando existir como una comunidad geográfica autónoma, estos “grupos de auto-defensa” estaban basados en núcleos de campesinos trabajando la tierra colectivamente en regiones relativamente aisladas del país. Ellos intentaron establecer una sociedad estable, no corrompida, basada en el control local, y contener al gobierno central represivo a través de la extensión de las comunidades y otras áreas.

Con el apoyo de una minoría significativa de la población rural, estos grupos localizados de auto-defensa expandieron progresivamente sus esferas de influencia a finales de la década de 1950 y principios de 1960, para incluir múltiples áreas del sur y el centro de Colombia. En 1964, más de 16 de estos

grupos de comunidades se habían sido establecidos con éxito por todo el país. Las comunidades, aunque pacíficas, eran consideradas una tremenda amenaza no sólo a la clase de los grandes latifundistas y de los capitalistas urbanos en ascenso, sino también a los intereses geopolíticos de Estados Unidos. Como resultado de ello, estas regiones se tornaron blancos militares durante la ofensiva de la Guerra Fría en América Latina, la cual se intensificó durante la administración Kennedy. 4

En mayo de 1964, Estados Unidos y el gobierno colombiano acordaron llevar a cabo ataques contra las colectividades rurales, siendo el punto de inicio la región de Marquetalia, en el departamento de Tolima, en el sudeste de Colombia. El asalto militar, iniciado el 27 de mayo, fue posible debido al amplio apoyo económico y militar de EEUU a través del Plan para la Operación de Seguridad Latinoamericana. En consecuencia, las FARC-EP consideran esa fecha del 27 de mayo de 1964, la fecha oficial de su origen. Contrariando informes diversos respecto a que las FARC habrían sido liquidadas, la organización no sólo mantuvo su existencia, sino que se expandió sistemáticamente por todo el país.

Las FARC-EP – siguiendo los protocolos I y II de las Convenciones de Ginebra, que estipulan que los movimientos armados de oposición compitiendo por el poder estatal deben organizarse formalmente en un padrón militar jerarquizado visible – están formalmente organizadas como un Ejército del Pueblo con una clara cadena de mando. El Secretariado del Estado Mayor Central es constituido por siete miembros (Manuel Marulanda Velez, Raúl Reyes, Timoleón Jiménez, Iván Marquez, Jorge Briceño, Alfonso Cano e Iván Ríos), que supervisan el Estado mayor General compuesto por veinticinco miembros específicamente localizados en siete bloques por todo el país (Oriental, Occidental, Sur, Central, Magdalena Central, Caribe, César). En cada uno de estos bloques hay un número de frentes que contienen, en promedio, 300 a 600 combatientes por unidad. En 2002, era generalmente reconocida la existencia de 150 frentes en todo el país. Los números obtenidos por el autor a través de la observación permanente directa y de entrevistas abiertas con las FARC-EP, establecen que hay por lo menos 12 frentes adicionales. Hoy el número de regiones en Colombia con presencia significativa de las FARC-EP es sustancial: sin embargo, muy poco análisis de este tópico fue recogida, examinada o presentada a un público más amplio.

Inmediatamente después de su fundación, la insurgencia estuvo activa en cuatro municipalidades y expandió su influencia durante las décadas de 1970 y 1980. Fue durante la década de 1990 – con el ascenso de las políticas económicas neoliberales acompañadas por un estado de represión creciente, muchas veces ejecutado con indescriptible brutalidad por los paramilitares apoyados por el gobierno – que las FARC-EP aumentaron dramáticamente su presencia en todo el país. Un estudio publicado en 1997 reveló que la rebelión tenía influencia real en 622 municipios (de un total de 1.050) 5 En 1999, las FARC-EP habían aumentado su poder más allá del 60% del país, y en menos de tres años se estimaba que más del 93% de todas las “regiones de población reciente” en Colombia tenían una presencia de la guerrilla. 6 Un ejemplo es el departamento de Cundinamarca, que cerca completamente a la ciudad capital

de Bogotá. En esta área el poder de las FARC-EP se extiende a través de 83 de las 116 municipalidades. A pesar de que su poder varía en cada lugar, hay buenas razones para creer que las FARC-EP están presentes en todos los municipios de Colombia.

Algunas áreas están formalmente organizadas por las FARC-EP con escuelas, instalaciones médicas, estructuras judiciales básicas, y así por delante, en tanto otras pueden tener a la guerrilla presente aunque con una capacidad mucho menor. Junto al ascenso material de las FARC-EP no se puede negar que la rebelión tiene un considerable apoyo de parte de la población civil. A lo largo de los últimos años, un número creciente de habitantes rurales comenzó a emigrar hacia las regiones ocupadas por las FARC-EP, sea por seguridad o por solidaridad. Durante las negociaciones de paz entre los rebeldes y el gobierno colombiano (1998-2002), más de 20 mil personas emigraron hacia la Villa Nueva Colombia controlada por las FARC-EP en apenas un año. Muchos preferían vivir en el refugio seguro de los rebeldes una vez que les proporcionaba una sensación de seguridad y la capacidad de crear proyectos alternativos de desarrollo basados en la comunidad. 7 No hay mejor ejemplo del creciente apoyo a las FARC-EP de que el número de habitantes rurales que entraron en la zona desmilitarizada (ZDM) mantenida por las FARC-EP, adquirida por los insurrectos durante las conversaciones de paz. La ZDM, antes de la consolidación (oficial) de las FARC-EP, tenía una población del orden de los 100 mil habitantes. 8 En el tiempo en que el gobierno colombiano invadió la región después del fin de las negociaciones de paz, había aproximadamente 740 mil colombianos que habían emigrado hacia el territorio detentado por la guerrilla. 9

CUADRO 1 – Cuatro décadas del crecimiento de las FARC-EP en los municipios colombianos

Año	Municipios	Porcentaje de Municipios
1964	4	0,04
1970	54	0,50
1979	100	9,00
1985	173	15,00
1991	437	41,00
1995	622	59,00
1999	1000	95,00
2004	1050	100,00

Fuentes : Grace Livingstone, *Inside Colombia* (London: Latin American Bureau, 2003), 8; James F. Rochlin, *Vanguard Revolutionaries in Latin América* (London: Lynne Reinner Publishers, 2003), 99; FARC-EP, *FARC-EP Historical Outline* (Toronto: International Commission, 2000), 14; Jesus Bejarano Ávila, Camilo Enchandia, Rodolfo Escobedo & Enrique Querez, *Colombia: Inseguridad, Violencia y Desempeño Económico en las Areas Rurales* (Bogotá: Universidad Externado de Colombia, 1997), 133; Timothy Wickham-Crowley, *Guerrillas & Revolution in Latin America* (Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1992), 109-10; Jorge P. Osterling, *Democracy in Colombia* (Oxford: Transaction Publishers, 1989), 99.

A lo largo de cuatro décadas desde sus inicios, las FARC-EP se transformaron en un movimiento organizado y complejo. Su programa enfoca una variedad de cuestiones políticas críticas, sociales, culturales y económicas. A partir de en una investigación en curso conducida por el autor, la base de apoyo de la organización se expandió desde su base del campesinado de subsistencia para incorporar poblaciones indígenas, afro-colombianos, desplazados, trabajadores rurales sin tierra, intelectuales, sindicalistas, profesores y sectores populares urbanos. Un 45% de sus miembros y comandantes son mujeres. Lo que comenzó como una lucha campesina por la tierra rural, trabada principalmente por campesinos en la década de 1960, se transformó desde entonces en un movimiento socio-político nacional con objetivos de desarrollo alternativos a través de la concretización de una sociedad socialista. Al construir una base de apoyo sustancial, una distribución geográfica amplia, y un modelo ideológico de emancipación que se expande, las FARC-EP se tornaron, con la excepción de Cuba, en la mayor y más poderosa fuerza revolucionaria – política y militar – en el Hemisferio Occidental.

Las FARC-EP, al contrario de muchos otros movimientos y luchas revolucionarias recientes en América Central y del Sur, son una organización basada en el campesinado que se mantuvo revolucionario. Los revolucionarios no fueron formados en las aulas ni en las Iglesias; ellos no son un movimiento liderado o ampliamente constituido por abogados, estudiantes, médicos o curas. Por el contrario, los dirigentes de las FARC-EP, la base de apoyo y los adherentes se tornaron el verdadero piso a partir del cual se sustenta su subsistencia, pues los insurgentes han sido largamente constituidos por campesinos de la Colombia rural, componiendo el 65% de sus miembros. Esto es importante comprenderlo cuando se discute sobre las fuerzas contemporáneas formadas contra los rebeldes.

La necesidad imperial de la contra-insurrección

Para responder a su fracasos sistemáticos en los intentos de derrotar a las FARC-EP desde 1964, las administraciones políticas de Estados Unidos y de Colombia reformularon recientemente sus planes de contra-insurrección. Parte de la razón para esto es el fracaso de la orientación anterior: el Plan Colombia de Clinton. El Plan Colombia reforzaba el dominio militar colombiano sobre la administración civil del país, a través de la inyección masiva de dinero

norteamericano. La ayuda de EEUU a Colombia en 1995 era de 30 millones de dólares. Bajo el Plan Colombia, Estados Unidos desembolsó 2.400 millones de dólares entre 1999 y 2002, de los cuales el 81% para la compra de armamento. 10 Este plan fue promovido como medio de reducir la disponibilidad y la utilización de cocaína en EEUU. Sin embargo, ni paró el flujo de cocaína para los países consumidores, ni proporcionó a los campesinos colombianos una alternativa al desarrollo de la cultura ilícita. En la primavera de 2005, se reconoció que el nivel de coca cultivado en Colombia había, por el contrario, aumentado.

Antes de la intervención directa de EEUU en Colombia a través del Plan Colombia, las áreas de cultivo rondaban entre las 40.000 y 50.000 hectáreas (1986-1996). Con el Plan Colombia, las áreas de coca aumentaron dramáticamente. Durante el auge del Plan Colombia (2001) alcanzaron el máximo histórico de 169.000 hectáreas. A pesar de haber un ligero descenso en 2002-2003, las estimaciones actuales sugieren que el cultivo de coca está nuevamente en aumento. De hecho, lo que ocurrió en la industrialización de los narcóticos fue una monopolización del procesamiento, de la producción, de la distribución interna y del tráfico internacional de la coca por las fuerzas de las Autodefensas Unidas de Colombia (AUC), la principal organización paramilitar. Las AUC admitieron abiertamente que financiaban a sus tropas contrarrevolucionarias sobre todo a través de la industria colombiana del narcotráfico. Aproximadamente 80% del financiamiento paramilitar viene del tráfico de droga. 11 La realidad del Plan Colombia de Clinton fue que las fuerzas paramilitares – indirectamente entrenadas por Estados Unidos y apoyadas por el ejército colombiano – controlan ahora la industria de la droga. Las FARC-EP, muchas veces acusadas de “narcotráfico” por la propaganda de Estados Unidos, están apenas involucradas en cobrar impuestos a los revendedores, aquellos que compran las hojas a los campesinos. 12 Como máximo, un 2,5% de todo el cultivo de coca en el país está indirectamente ligado a las FARC-EP. 13

Aunque la fachada de guerra a las drogas ha sido de cierta forma útil durante algún tiempo, la contra-insurgencia norteamericana-colombiana quedó debilitada al tornarse evidente la mistificación. Por lo tanto, los gobiernos aliados de Bush y Uribe pasaron a una campaña armada contra la base de apoyo popular de la insurgencia bajo una nueva consigna: la “guerra al terror”.

Cuando el Plan Colombia fue presentado por primera vez, una cantidad sorprendente de opositores se levantó contra el plan de la administración Clinton. Como resultado de esa presión, el gobierno acordó en limitar el número de tropas norteamericanas y de fuerzas privadas contratadas autorizadas a entrar en territorio colombiano a 800 efectivos (400 del ejército de EEUU y 400 de personal contratado). Con George Bush, un autoproclamado presidente de la guerra, el Departamento de Defensa terminó con esos límites a la participación de EEUU e inició una campaña ofensiva directa de agresión armada contra regiones específicas de Colombia. Esta iniciativa en curso es llamada de Plan Patriota.

El Plan Patriota contemplaba un enorme aumento de la participación del ejército norteamericano y de las fuerzas del sector privado en el combate armado en Colombia. Los ataques han sido ejecutados conjuntamente por combatientes privados y militares de Estados Unidos, conduciendo a más de 20 mil soldados colombianos en una política de tierra quemada dirigida a la población civil. El plan está en gran parte concentrado en los departamentos del sur de Colombia, Putumayo, Caquetá, Nariño y Meta.

La política reformulada y ampliamente pregonada con la justificación hipócrita de la “guerra a la droga”, es un producto de la explotación de los ataques del 11 de setiembre 2001 por parte de la administración Bush para fines claramente imperiales. Etiquetar movimientos revolucionarios marxistas como “terroristas” es un término sin significado, pero ayuda a reprimir la oposición interna a la intervención militar global de EEUU. Bajo la nueva doctrina oficial de EEUU, la clasificación ampliada de terrorista permite un salto a través de la máquina militar de EEUU (en total violación al derecho internacional en vigor), por lo tanto la mitad o más de Colombia está sujeta a la guerra total contra la población campesina.

El Plan Patriota fue presentado por los militares colombianos como un prelude para la renovación de las anteriores negociaciones del gobierno con las FARC-EP, que ellos mismos habían saboteado. El general Reinaldo Castellanos afirmó: “nuestra actividad y la fuerza con la cual debe ser ejecutada tiene que obligar (a los rebeldes) a sentarse (en la mesa de negociaciones) bajo las condiciones definidas por el gobierno.” 14 Habitantes rurales me contaron en entrevistas que el general había impulsado a sus tropas a cometer ataques asesinos contra civiles desarmados, campesinos, y supuestos simpatizantes de los rebeldes. Bajo estas circunstancias, hablar de negociación para resolver el conflicto no tiene significado. El ejército de EEUU no tiene tal pretensión. En octubre 2002, una fuga de informes indicaba que los Marines de EEUU tenían “órdenes de eliminar a todos los oficiales superiores de las FARC-EP (...) dispersando a aquellos que escapasen a los rincones remotos de la Amazonía”. 15

Estados Unidos y el gobierno colombiano intentan crear una imagen de que sus nuevos métodos de guerra están funcionando. Se afirma repetidamente que el ejército colombiano está “por ganar” y entrar profundamente en las fortalezas de las FARC-EP. En un típico artículo anónimo, son citados “oficiales de EEUU” como afirmando que las FARC-EP “fueron significativamente degradadas” y que ahora “no hay ninguna parte donde las fuerzas colombianas no puedan llegar”. La pieza dice que en el pasado “había enormes fajas de territorio dominadas por las FARC. El gobierno no podía ejercer la soberanía en esos lugares, y las FARC eran libres de planear más operaciones y entrenar reclutas en esas áreas”, pero “ahora el grupo marxista no puede usar esas áreas como refugio, reclutando bases o lanzando puntos de operaciones”. En el pasado mes de abril, el general de la Fuerza Aérea de EEUU, Richard B. Myers, afirmó que la actual campaña de contra-insurgencia a ser ejecutada en Colombia estaba por derrotar a las FARC-EP. Myers fue citado afirmando que “estamos por vencer” y que “la cooperación entre los Estados Unidos y Colombia debe reflexionada por todo el mundo” pues “el futuro está en la

capacidad de las naciones para cooperar y concentrarse contra los extremistas”. Sin embargo, está muy claro que el Plan Patriota, de hecho, fracasó totalmente en derrotar a las FARC-EP. 16

A pesar de la propaganda de que el Plan Patriota era destinado a combatir a las FARC-EP, lo que realmente está aconteciendo es un intento de “drenar el mar”. Los blancos son los campesinos desarmados, debido al hecho de que la capacidad militar, el poder y el apoyo de las FARC-EP tiene su origen en este sector social. Las ofensivas del Plan Patriota fueron ejecutadas contra “extensas regiones sospechosas de rebeldía”. Durante las primeras fases del Plan Patriota, James Hill, el anterior jefe del Comando Sur de EEUU, admitió que la campaña reformulada comenzó con “un ataque en áreas rurales donde los campesinos agricultores locales apoyaban a las FARC”, y no contra el propio ejército guerrillero. 17 En respuesta a esta táctica brutal, las FARC-EP comenzaron deliberadamente a disgregarse en las montañas y fueron capaces de quitar presión de las áreas específicas donde habían recibido apoyo indígena y de los campesinos. Pero los ataques del ejército colombiano y las tropas de EEUU contra los campesinos, de hecho, construyó más apoyo para las FARC-EP que lanzaron emboscadas y contra-ataques.

Las relaciones entre el campesinado y las FARC-EP permanecieron firmes por más de medio siglo y es visible a través de gran parte de la Colombia rural. Al principio del Plan Patriota, sin embargo, cambiaron relativamente algunas características socio-geográficas de las alianzas de las FARC-EP con el campesinado rural. Un ejemplo de esto fue documentado cuando yo dirigía una investigación en el departamento de Huila. Pude notar que había una visibilidad insurgente mínima en áreas donde la guerrilla tenía una fuerte presencia siete años atrás. En tiempos pasados, era habitual ser parado por los puntos de control de las FARC-EP en las carreteras principales y secundarias o ver miembros de la guerrilla conversando con personas de la comunidad. Hablando con gente de esa comunidad y en una entrevista posterior con Raúl Reyes, responsable de la Comisión Internacional de las FARC-EP, me contaron que las fuerzas guerrilleras que habían permanecido en el área habían reducido su presencia visible para prevenir una agresión del Estado contra el pueblo local. Reyes explicó que las FARC-EP estaban intentando limitar las oportunidades de entrada de las fuerzas norteamericanas y del Estado colombiano en las regiones habitadas por los campesinos que son apoyo de la revolución. El ejército colombiano detenta un record horrendo en violación de los derechos humanos contra los no-combatientes y, por esta razón, las FARC-EP, durante períodos específicos de 2003 y 2004, prefirieron limitar su presencia visible inmediata en la esperanza de disminuir la posibilidad de daños contra la población rural dentro de las extensas zonas de las FARC-EP. Pero esta retirada fue puramente táctica y con el desarrollo de los acontecimiento la revolución no fue marginada por el Plan Patriota, sino que por el contrario aumentó

La respuesta al Plan Patriota

Mientras que el acceso a través de las regiones fronterizas que cercan los departamentos de la Colombia del sur está impedido por el accionar de los militares y de los paramilitares apoyados por el Estado, las áreas internas son como siempre totalmente controladas por las FARC-EP y de hecho, están en expansión. En los últimos dos meses de 2004, fue evidente que las FARC-EP en realidad habían aumentado el tamaño de sus fuerzas combatientes en varias regiones, contradiciendo al gobierno y las noticias de los medios de comunicación dominantes. Sólo en el mes de diciembre, las FARC-EP aumentaron la dimensión de sus efectivos con un total de cien nuevos combatientes entrenados en apenas un municipio. Durante mi entrevista con Raúl Reyes, me dijo: “mire alrededor, aquí estamos. ¿Ve alguna tropa gubernamental? El Plan Patriota no dispersó a las FARC-EP. Nos movemos libremente por la región como lo hemos hecho en los últimos años”. En tanto, la retirada hacia las montañas durante períodos específicos de 2003 y 2004 es muy diferente de aquello que la revolución hace desde principio de 2005. Las FARC-EP estaban en retirada táctica antes de la ofensiva militar colombiana/norteamericana pero preparaban la contra-ofensiva, demostrando un método totalmente nuevo de lidiar con el Plan Patriota.

Desde febrero 2005, las FARC-EP se mostraron en el tope de la lista de movimientos socio-políticos armados que combaten al imperialismo. Las primeras ofensivas, iniciadas en los primeros dos días del mes, fueron clasificadas como “el peor período de dos días para las fuerzas armadas desde que el presidente Alvaro Uribe tomó posesión en agosto 2002 prometiendo derrotar a los rebeldes en el campo de batalla”.¹⁸ Las FARC-EP atacaron un gran contingente militar equipado con “cañoneras fluviales, un avión Phantom artillado y helicópteros”. Pocos días más tarde la ofensiva fue clasificada como “el más sangriento ataque rebelde en dos años.”¹⁹ El Bloque Oriental de las FARC-EP (uno de los siete bloques) estimó una media de un gran ataque por día solamente en el mes de febrero.

A diferencia de años anteriores, cuando a una confrontación seguía una pausa de varios días o más, las FARC-EP permanecieron alertas en su ofensiva. Durante los días siguientes la insurgencia ejecutó operaciones tácticas más pequeñas hasta el 9 de febrero, cuando las fuerzas guerrilleras montaron otro gran ataque que emboscó 41 soldados en la provincia selvática de Urabá y mataron por lo menos 20 soldados colombiano, hiriendo a varios y dejando desaparecidos a otros miembros de la 17ª Brigada. El ataque a la 17ª Brigada fue entonces considerado “como el más mortífero ataque a las fuerzas armadas en muchos años”. La campaña iniciada en febrero continuó con una serie sucesiva de ataques exitosos al ejército colombiano, ilustrando dramáticamente que las FARC-EP no sólo mantenían su existencia sustancial y base de apoyo, sino que crecían en fuerza a pesar de una ofensiva determinada por parte de las fuerzas militares más poderosas y crueles del mundo.

CUADRO II Cuatro décadas de crecimiento de las fuerzas combatientes de las FARC-EP

1964	48
1965	750
1970	1.000
1978	2.000
1983	3.000
1986	4.000
1991	7.600
1992	18.000
1994	32.000
2002	40.000
2004	50.000

Fuentes: Charles Bergquist, Ricardo Peñaranda, & Gonzalo Sánchez, *Violence in Colombia 1990-2000* (Wilmington, Del.: Scholarly Resources Inc., 2003), 15 (1991); Russel Crandall, *Driven by Drugs* (London, UK: Lynne Rienner Publishers, 2002), 61 (1965); FARC-EP, *FARC-EP Historical Outline* (Toronto, Ont.: International Commission, 2000), 17 (1964); Jorge P. Osterling, *Democracy in Colombia* (Oxford: Transaction publishers, 1989), 294 (1970-1986); Nazih Richani, *Systems of Violence* (New York: SUNY, 2002), 76 (1992-1994); encuesta en curso dirigida por el autor y James Sacouman (2002-2004). Se puede argumentar que los últimos números (2002-2004) son altos comparados con las estimaciones de fuentes estatales de EEUU. Las estimaciones de las fuerzas de las FARC-EP han sido constantes durante los últimos cinco años, a pesar de que la expansión geográfica de la insurgencia fue notable (ver Cuadro I). Al conducir una encuesta en primera mano y entrevistas en diez departamentos de Colombia, descubrí que lejos de permanecer constantes, los miembros de las FARC-EP habían crecido en relación con el aumento de la extensión del movimiento. Ha sido bien documentado que las FARC-EP tienen cerca de 105 frentes, y que hay una media de 300-600 insurgentes por frente. Esto resulta en la media conservadora de 46.000 combatientes de las FARC-EP, que es aproximadamente el número obtenido a través del proceso de entrevistas.

El futuro inmediato de Colombia y el papel de las FARC-EP

En la primavera 2004, Raúl Reyes consideró que el apoyo a las FARC-EP estaba creciendo y que su objetivo de tomar el poder estatal estaba por tornarse una realidad cada vez más próxima. Desde la primavera 2004, la insurgencia viene alineando cada vez más su programa para apoyar directamente los intereses de los explotados dentro de las regiones rurales del país. La contra-ofensiva de las FARC-EP iniciada el 1º de febrero 2005 demuestra la profundidad creciente de su fuerza. La dinámica de la estrategia revolucionaria de las FARC-EP se desarrolla y aumenta.

En mayo de 1982, las FARC agregaron oficialmente “Ejército del Pueblo” a su nombre, de allí FARC-EP. El razonamiento por detrás de esta estrategia fue doble. El primero fue que el Secretariado, a través de una estrategia marxista-leninista, comprendió que sólo a través del apoyo del pueblo podía ser creada una sociedad socialista, y que por otro lado, las FARC-EP tendrían que “desempeñar un papel decisivo en ganar el poder para el pueblo”.²⁰ La segunda razón se basó en la actividad militar de la guerrilla. La ideología revolucionaria de la insurgencia estaba fuertemente afirmada en el mantenimiento de características de guerrilla con estructura defensiva y operaciones de carácter militar. Con todo, la insurgencia reconoció la necesidad de iniciar su desarrollo histórico a través de la expansión de un “auténtico movimiento de guerrilla ofensiva”.²¹

Durante años los insurgentes ejecutaron sus padrones tácticos de ataques a un micro nivel contra las fuerzas estatales/paramilitares sin forzar al enemigo a continuas guerras de asalto en plena escala. Las acciones iniciadas en las primeras semanas de 2005 marcan un cambio importante. Aunque manteniendo su estructura de guerrilla, las FARC-EP se han apartado de las operaciones en pequeña escala y avanzado hacia confrontaciones directas en gran escala, continuas e implementadas a través de ataque bien orquestados, simultáneos, contra las fuerzas estatales en muchas partes del país. En la última semana de junio 2005, las FARC-EP llevaron a cabo una gran emboscada a una gran unidad militar en la lejana provincia del sudoeste de Putumayo (el peor número de bajas en un solo día para los militares desde que Uribe llegó al poder), y enfrentaron con éxito a las tropas del ejército en Santander del Norte, cerca de la frontera venezolana en el otro extremo del país. Desde julio y principio de agosto, las FARC-EP se apropiaron totalmente del departamento de Putumayo incluyendo varias áreas adyacentes al sudoeste.

El régimen de Uribe apoyado por EEUU dirige un país donde la tortura y el asesinato de los militares y paramilitares apoyados por el Estado quedan impunes. Colombia, reiteradamente, es reconocido como el país más peligroso del mundo para ser sindicalista, con centenas de asesinados en los últimos años, mientras que nadie ha sido castigado. Envenenados por las operaciones de fumigación “anti-droga” de EEUU y asesinados por los soldados y paramilitares colombianos, los campesinos han sufrido enormemente en los años del Plan Colombia de Clinton y el Plan Patriota de Bush/Uribe. Bajo tales circunstancias, la respuesta heroica de las FARC-EP es un testimonio del

espíritu humano. Ellas demuestran no sólo que el apoyo con conciencia de clase a la revolución puede ser creado en poblaciones sujetas a la más extrema brutalidad por parte de las fuerzas del imperialismo norteamericano y de la oligarquía asesina colombiana, sino también que a través de la solidaridad y la bravura emancipatoria la guerrilla armada revolucionaria, con éxito, permanece una opción viable en la geopolítica contemporánea.

1 La versión en portugués de este trabajo puede leerse en Resistir.info (<http://resistir.info/>) y en Portal Popular de Brasil (<http://www.portalpopular.org.br/>)

2 Garry M. Leech, *Killing Peace* (New York: Information Network of the Americas, 2002), 9; Ramsey Clark, "The Future of Latin America" in *War in Colombia* (New York: International Action Center, 2003), 23-47.

3 Doug Stokes, *America's Other War* (London: Zed Books, 2005), 130.

4 Ernest Feder, *The Rape of the Peasantry* (New York: Anchor Books, 1971), 189. James Ferras & Maurice Zeitlin, *Latin America: Reform or Revolution? A Reader* (Greenwich, NY: Fawcett Publications, 1985), 335; and Catherine C. LeGrand *Frontier Expansion and Peasant Protest in Colombia 1850-1936* (University of Mexico Press, 1986), 163.

5 Jesús Bejarano Avila, Camilo Enchandia, Roldolfo Escobedo, & Enrique Querez, *Colombia: Inseguridad, Violencia y Desempeno Economico en las Areas Rurales* (Bogotá: Universidad Externado de Colombia, 1997), 133.

6 Charles Bergquist, Ricardo Peñaranda, & Gonzalo Sánchez, *Violence in Colombia 1990-2000* (Wilmington, Del. Scholarly Resources Inc., 2003), 15; Nazih Richani, *Systems of Violence* (New York: SUNY, 2002), 68

7 Garry M. Leech, *Killing Peace*, 78.

8 Mark Chernick, "Elusive Peace: Struggling Against the Logic of Violence," *NACLA Report of the Americas* 34, no. 2 (2000): 32-37.

9 Scott Wilson, "Colombia's Rebel Zone: World Apart," October 18, 2003, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/wor ld/issues/co lombiareport/>.

10 Nazih Richani, "The Politics of Negotiating Peace in Colombia" *NACLA Report on the Americas* 38, no. 6 (Maio-Junho de 2005): 18.

11 Russell Crandall, *Driven by Drugs: US. Policy Toward Colombia* (London: Lynne Rienner Publishers, 2002), 88.

12 Ver Stan Goff, Full Spectrum Disorder (New York: Soft Skull Press, 2004), 33.

13 Wilson, "Colombia's Rebel Zone."

14 Como citado em Juan Fabio Toro, "Colombia Says It's Winning Vs. Rebels", 11 de Novembro, 2005, <http://www.kansascity.com>.

15 Peter Gorman, "Marines Ordered into Colombia: February 2003 is Target Date", 25 de Outubro, 2004, <http://www.narconews.com/article.php3?ArticleID=19>.

16 Jim Garamone, "U.S., Colombia Will Continue Pressure on Narcoterrorists", 12 de Abril, 2005, http://www.defenselink.mil/news/Apr2005/20050412_563.html.

17 Jason Webb, "Colombian Rebels Strike Again, Kill Eight Troops," 2 de Fevereiro, 2005, <http://www.reuters.com>.

18 Associated Press, "Rebel Rockets Kill 14 Soldiers, Colombia Says," 1 de Fevereiro, 2005, <http://msnbc.msn.com/id!6894272/>.

19 Jason Webb & Luis Jaime Acosta, "Marxist Rebels Ambush, Kill 20 Colombian Troops," e "Marxist Rebels Kill 17 Colombian Soldiers," 9 de Fevereiro, 2005, <http://www.reuters.com>.

20 William J. Pomeroy, Guerrilla Warfare and Marxism (New York: International Publishers, 1968), 313.

21 FARC-EP, FARC-EP Historical Outline (Toronto: International Commission, 2000),

James J. Brittain es Profesor de Sociología en la Universidad de New Brunswick, Canadá
Monthly Review Nº 4, Volúmen 57
Estados Unidos, septiembre 2005
Traducción de Ernesto Herrera – Correspondencia de Prensa

El pasado mes de abril, en cumplimiento de una misión cayo muerto el camarada Alex. Al regresar al campamento y revisar su equipo de campaña, entre sus cosas personales encontramos esta nota.

CARTA A MIS HIJOS

Jhony, Kevin, Sebastián

Tomado de Frente Antonio Nariño de las FARC-EP

Hijos:

Al tomar la decisión de empuñar las armas estoy pensando en tu futuro y en el futuro de ese millar de niños que aquí en Colombia son diariamente partícipes de la injusticia social que los agobia. No queda otra salida que ésta, la de la lucha armada. No por esto quiere decir que me olvidé de ustedes sino al contrario, todas las noches y días que pasan alrededor de estas, las montañas de Colombia, los pienso mucho y añoro estar con ustedes disfrutando de su compañía, aprendiendo a ser padre, compartiendo todos sus momentos, alegrías, estando con ustedes en la enfermedad, recibiendo las calificaciones del colegio, saliendo a parques, etc...

Pero no puede ser así porque la historia me reclama, tengo que luchar para que ustedes si puedan disfrutar todo esto con sus hijos.

No se si cuando puedan leer esta carta esté vivo, pero estén seguros que si entregué mi vida es para la libertad e ustedes y este pueblo colombiano.

Los amo...

No quiero que piensen que nosotros los guerrilleros de las FARC-EP somos esos monstruos que muestran los medios de comunicación de este Estado. Somos hombres y mujeres inconformes, que nos cansamos de vivir sometidos a unos gobiernos que no son más que títeres del Estado Norteamericano. Que solo defienden sus intereses, sin que les importe pasar con sus maquinas de terror por encima de todo el sector proletario, un Estado que no legisla a favor del pueblo sino en contra de ellos. Un sistema que piensa que sus paramilitares nos vencerán, que perpetrando matanzas a gran escala nos amedrentaran y renunciaremos a nuestra meta: la toma del poder para el pueblo.

Nosotros somos hombres y mujeres, dispuestos a entregarlo todo, hasta la misma vida si es necesario, no estamos obligados a nada, nuestra única obligación es defender los intereses de nuestro pueblo colombiano. Seguiré buscando concretar nuestros ideales. Por esto y muchas cosas más estoy aquí, consciente y dispuesto a hacer sacrificios como alejarme de ustedes. Ojalá con el tiempo entiendan que no es en vano.

Hasta pronto, solo les pido que me entiendan y apoyen.

Los amo... Atentamente, Su padre.